

Tēvijas Sargs

ISAF «Daugavas Vanagi» Izglītība SUV Zemessardze Vēsture Jaunsardze Ls 0,60

Augusts

2013

Nr. 8

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

Ar Nopelnu leģiona ordeni apbalvo **pulkvedi Juri Bezzubovu**

10. jūlijā ASV vēstniecībā notika apbalvošanas ceremonija, kurā ASV prezidenta Baraka Obamas vārdā ASV vēstnieks Latvijā Marks Pekala pasniedza Nopelnu leģiona ordeni pulkvedim Jurim Bezzubovam. Viņš tiek apbalvots par īpašiem nopelniem Latvijas Republikas aizsardzības atašeja ASV amatā laikā no 2008. gada augusta līdz 2012. gada decembrim.

M. Pekala svinīgajā ceremonijā norādīja, ka pulkvedis J. Bezzubovs ar savu kompetenci un diplomāta spējām veicinājis ASV un Latvijas sadarbību un daudz darījis atiecību veidošanā ar ASV Aizsardzības departamentu, kā arī sniedzis atbalstu un palīdzību daudzām Latvijas militārpersonām, kuras apmeklējušas ASV militārās mācību iestādes.

«Pirmsšķirīgas pūles, izcila līderība un personīgā iniciatīva, kuru parādījis pulkvedis Bezzubovs, atspoguļojas lielā uzticībā viņam un Latvijas Republikas armijai,» sacīja vēstnieks Marks Pekala.

Nopelnu leģiona ordenis tiek pasniegts par īpašiem nopelniem un izcilu darbu un sasniegumiem. Tas ir trešais augstākais ASV apbalvojums, kas tiek pasniegts militārpersonām par dienesta sasniegumiem.

BALTIJAS JŪRAS REĢIONA VALSTU JŪRAS MEKLĒŠANAS UN GLĀBŠANAS KOORDINĀCIJAS CENTRI: 2013. GADS

	UIV IZSAUKUMA SIGNĀLS	TĀLRUNIS	FAKSS	E-PASTS	INMARSAT	MMSI	DEŽŪRAS KANĀLI UN FREKVENCES
MRCC RIGA	RIGA RESCUE RADIO	+371 67323103 +371 29476101	+371 67320100 +371 29270690	sar@mrcc.lv	INMARSAT-C 581 427518510	002750100	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
JRCC SWEDEN	SWEDEN RESCUE	+46 31699080 +46 31648020	+46 31648010	mrcc@amrcc.se arcc@amrcc.se sjofartsverket.se	INMARSAT-C 581 426590010 INMARSAT-B 581 326590010	002653000	16VHF, DSC VHF, DSC MF
MRCC KLAIPEDA	KLAIPEDA MRCC	+370 46391257 +370 46391258 +370 616499677	+370 46391309 +370 46391259	mrcc@mil.lt	INMARSAT-B 327703310	002770330	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
JRCC TALLINN	MRCC TALLINN	+372 6191224 +372 6191226 +372 55260511 +372 6922500	+372 6922501	jrcc@politsei.ee	INMARSAT-C 581 492480040	002760100	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
JRCC TURKU	TURKU RADIO	+358 2041001 +358 2041000 +358 718720111	+358 718720109 +358 718727019	mrcc@raja.fi	INMARSAT-C 423002211	002301000	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
MRCC GDYNIA	GDYNIA RESCUE	+48 586216811 +48 586205055 +48 586205551	+48 586607640	polratok.1@sar.gov.pl	-	002610310	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
MRCC BREMEN	BREMEN RESCUE RADIO	+49 421536870	+49 04215368714	mail@mrcc-bremen.de	INMARSAT-C 492621021	002111240	16VHF DSC VHF, DSC MF
JRCC AARHUS	LYNGBY RADIO	+45 89433203	+45 45882485	mrcc@sok.dk	INMARSAT-C 402380442	-	nil
MRCC KALININGRAD	KALININGRAD-1	+7 4012643199 +7 40125794713 +7 4012538153 +7 4012632443	+7 4012538470 +7 4012643199	mrcc@mapkld.ru	INMARSAT MINI-M 762830387	002734417	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF
MRCC ST. PETERSBURG	SAINT-PETERSBURG RADIO-1	+7 8123274147 +7 8124988995 +7 8124958995	+7 8123274146	mrcc@mail.pasp.ru	INMARSAT-C 492509012 INMARSAT MINI-M 761319893	002733700	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF

SAVLAICĪGA INFORMĒŠANA IR NOTEICOŠS FAKTORS JŪSU DZĪVĪBAS GLĀBŠANAI! MRCC RIGA

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

**Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs**
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — **67335391**
Žurnālisti **Laura Dūša, Taivo Trams** —
67335391
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — **67335391**
Vāka foto — **Sandra Brāle**.

Red. pārstāvis ASV **V. Kukainis**,
237 Springmont Road, Northfield,
OH 44067, USA.
Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.

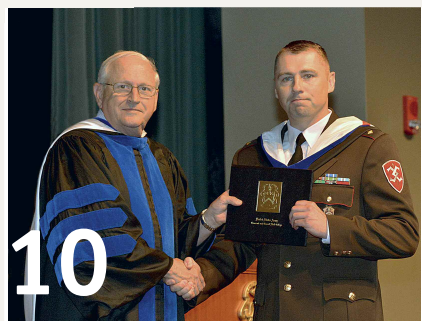
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsniedz.

2

4

10

14

18

22

24

30

34

Latvijas ziņas 2

Kopumā
esam paveikuši plānoto 4

Informācijas karš pret Krieviju 6

Eiropas Savienības
aktivitātes Somālijā un citur 8

Strādātgrība, spēja mācīties
un apgūt jauno 10

«Daugavas Vanagi» —
skats no trīs pasaules malām 12

Malinuā —
draugs vai kaujas ierocis? 14

Kara un pēckara mode:
militārais stils ienāk ikdienā 16

Zemessardzes veterāni tiekas
konferencē 17

Jaunsargu aktivitātes nometnē
«JaunSpāre 2013» 18

Gūtās mācības Baltijas valstu
aizsardzības attīstībai 20

Viedokļu pretstati 21

P-08 «Jelgava» —
kuģis izaugsmei 22

Terora akts Bostonā 24

Zēni un jaunieši armijā
Latvijas Neatkarības kara laikā 27

«Svēts mantojums šī zeme mūsu
tautai» — 1992. gads 30

Ciemojoties Pērkonas Pūķa zemē 32

Sports 33

Ārzemju ziņas 34

Vai Eiropai vajadzīga ciešāka
sadarbība militārajā jomā? 36

24. jūlijā svinīgajā «Skrundas» klases patruļkuģa P-08 «Jelgava» saņemšanas un karoga pacelšanas ceremonijā Liepājas ostas 81. piestātnē piedalījās aizsardzības ministrs Artis Pabriks, akciju sabiedrības «Rīgas kuģu būvētava» izpilddirektors Einārs Buks, Jūras spēku flotiles komandieris jūras kapteinis Rimants Štrimitis, patruļkuģa «Jelgava» komandieris virsleitnants Ritvars Ozols un kuģa krustmāte Jelgavas pašvaldības iestādes «Kultūra» vadītāja vietniece Inta Eglāde, kā arī Liepājas mērs Uldis Sesks un Jelgavas mērs Andris Rāviņš.

«Latvijai patruļkuģa iegāde nozīmē daudz drošāku jūras un piekrastes vidi, jo šo kuģu pamatuzdevums ir palīdzības sniegšana cilvēkiem,» uzsvēra aizsardzības ministrs Artis Pabriks. Ja lielā vējā vai vētrā jāiet jūrā, lai sniegtu palīdzību laivai vai jahtai, jaunie patruļkuģi ar izcilajām manevrēšanas spējām var glābšanas darbus veikt ātrāk un labāk nekā citi Jūras spēku flotiles rīcībā esošie kuģi. Ministrs atgādināja, ka, atgūstoties no krīzes, svarīgi attīstīt ražošanu, un šo kuģu pirkšana ir atbalsts Latvijas ražošanai, jo patruļkuģus daļēji būvē «Rīgas kuģu būvētavā».

Līdz ar patruļkuģa svinīgo pieņemšanu 24. jūlijā Liepājā svinīgā ceremonijā Jūras novērošanas un sakaru dienesta komandiera amatā stājās komandleitinants Artis Tīrzmālis, nomainot komandleitinantu Arti Guzlēnu, kurš dienestu turpinās militāro pārstāvju grupā NATO štābā Nīderlandē. Komandleitinants Artis Tīrzmālis līdz šim pildīja Jūras spēku un gaisa spēku studiju kursa priekšnieka pienākumus Nacionālās aizsardzības akadēmijas Jūras un gaisa spēku nodaļā.

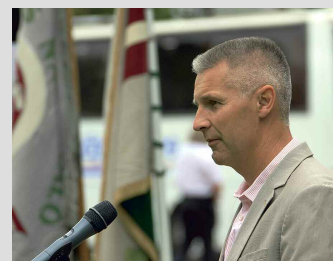

No 25. līdz 28. jūlijam Rīgā norisinājās starptautisko mācību burukuģu un jahtu regatas «The Tall Ships Races 2013» pasākumi — šajā laikā vairāk nekā 100 buriņi un jahtas no 17 valstīm ieradās Rīgā, kur tos varēja apskatīt pie pasažieru ostas terminālā un Andrejostas jahtklubā.

Pasākuma apmeklētāji ļoti lielu interesi izrādīja par Nacionālo bruņoto spēku rekrutēšanas telti, pie kuras bija iespēja aplūkot ieročus un arī transportlīdzekļus. Vislielāko interesi izraisīja un garākās skatītāju rindas pulcēja NBS helikopters, kas visas pasākuma dienas bija atvērts apskatei.

27. jūlijā Kaugurciemā pie Lāčplēša Kara ordeņa kavaliera kapteiņa Paula Zolta pieminekļa notika Latvijas Nacionālo partizānu apvienības 23. saiets un Latvijas Nacionālo karavīru biedrības 15. saiets. Pasākumā ar ziedu nolikšanu un uzrunu piedalījās arī aizsardzības ministrs Artis Pabriks.

1. augustā, pirmo nacionālo militāro formējumu 98. gadadienā, klajā nāca apjomīga grāmata «Pulcējaties zem latviešu karogiem!», kas stāsta par latviešu strēlnieku cīņām un dzīvi. Pasākumā ar uzrunu piedalījās NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, bet par pasākuma muzikālo noformējumu rūpējās vīru kopa «Vilki». Grāmatā, ko sastādījis Andris Balcers, apkopota informācija par latviešu strēlnieku cīņām un gaitām gan Pirmā pasaules kara laikā, gan Krievijas Pilsoņu kara frontēs. Izdevumā apkopoti vairāk nekā 1600 fotoattēli, reprodukciju un dokumentu no daudzu muzeju krājuma un privātām kolekcijām, doti personvārdu, vietvārdu un strēlnieku daļu rādītāji. Grāmatai pievienoti arī divi audiodiski. Pirmajā dzirdamas 80. gadu sākumā ierakstītās latviešu strēlnieku intervijas. Otrajā — strēlnieku dziesmu izlase, ko iedziedājuši vīru kopa «Vilki».

Grāmatu klajā laidusi vīru kopa «Vilki» sadarbībā ar apgādu «Zelta grauds». Grāmatas tekstu autori ir Valdis Bērziņš, Ilze Krīgere, Ilgonis Bērsons, Raimonds Briedis, Edvarda Šmite, Māris Visendorfs un Rita Apine. Grāmatas mākslinieki — Valdis Villerušs un Vilnis Lapīšs.

Pateicoties daudzu uzņēmumu un privātpersonu finansiālajam atbalstam, 1200 grāmatas eksemplāru bez maksas nonāks visu Latvijas augstskolu un skolu bibliotēkās.

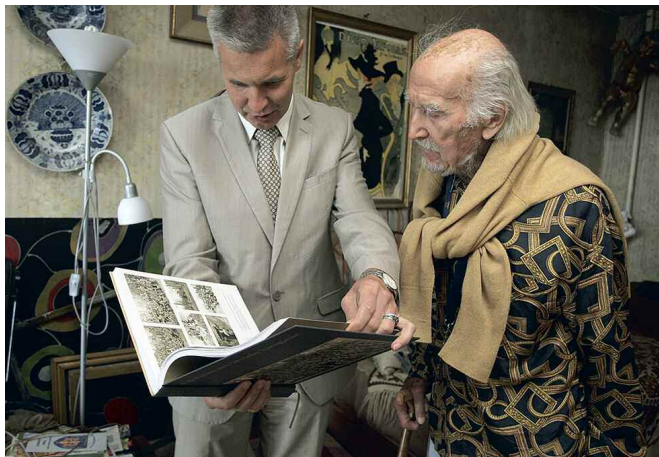
3. augustā Rīgā, pie Kongresu nama notika trešais pasaules čempionāts ielu vingrošanā. Vērot čempionātu ieradās vairāki simti interesentu — lielākoties jaunieši un ģimenes ar bērniem. Pasākumu atbalstīja Nacionālie bruņotie spēki, kas pasākuma vietā bija izvietojusi stendu, kur bija iespēja aplūkot dažādus ieročus, notika arī paraugdemonstrējumi. Savas prasmes ielu vingrošanā demonstrēja dižkareivis Mārtiņš Skumpis.

11. augustā vairāku mēnešu ilgā mācību ceļojuma laikā Rīgā ienāca Meksikas Jūras spēku mācību kuģis «Kvautemoks» (*Cuauhtémoc BE01*). 12. augustā Sporta pedagoģijas akadēmijas teritorijā norisinājās draudzības futbola spēle starp Meksikas Jūras spēku un Nacionālās aizsardzības akadēmijas jūras spēku kadeti. 13. augustā Meksikas Jūras spēku kadeti viesojās Jūras spēku flotiles Patruļkuģu eskadrē, lai iepazītos ar tās galvenajiem uzdevumiem, kā arī apmeklēja Latvijas Kara muzeju. 14. augustā Meksikas trīsmastu burukuģis, NBS orķestrim spēlējot, tika pavadīts tālākajās gaitās.

No 7. līdz 13. augustam Baltijas jūrā, Lietuvas teritoriālajos ūdeņos notika **BALTRON** (Baltijas valstu mīnu kuģu eskadra) mācības «**SQUADEX II/13**», kurās piedalījās Jūras spēku flotiles Mīnu kuģu eskadras mīnu meklētājs M-05 «Viesturs» un karavīri no Ūdenslīdzēju komandas, Lietuvas Jūras spēku mīnu kuģi M-52 «Sūduvis», M-53 «Skalvis» un M-54 «Kursis», patruļkuģi P-11 «Žemaitis», P-12 «Dzūkās», P-14 «Aukštaitis» un P-32 «Selis», kā arī štāba un apgādes kuģis N-42 «Jotvingis».

Mācību mērķis ir veicināt Baltijas valstu militāro sadarbību, uzlabot eskadras saliedētību, attīstīt Latvijas un Lietuvas sadarbību mīnu meklēšanas operācijās, kā arī pilnveidot personāla zināšanas, plānojot un vadot eskadras līmeņa mācības.

13. augustā aizsardzības ministrs Artis Pabriks tikās ar atvaļinātu Latvijas armijas virsnieku, 97 gadus veco virsleitnantu Jāni Celmiņu, kas darbojās Latvijas Centrālajā padomē (LCP) un palīdzēja organizēt bēgļu laivu braucienus uz Zviedriju.

«Latvijas Centrālajai padomei bija liela nozīme ne tikai neatkarīgas Latvijas idejas saglabāšanā, bet arī dzīvību glābšanā, laivu akcijas laikā evakuējot bēgļus uz Zviedriju,» uzsvēra A. Pabriks. «Ir ļoti būtiski uzzināt pēc iespējas vairāk par padomes darbu un uzklaustīt to latviešu liecības, kas ticēja neatkarības ideāliem un riskēja ar dzīvību, lai glābtu tos, ar kuriem okupācijas vara draudēja izrēķināties.»

Šā gada 13. augustā apritēs 70 gadi, kopš profesora Konstantīna Čakstes vadībā Rīgā, Pārdaugavā tika dibināta Latvijas Centrālā padome — nelegāla politiska apvienība, kuras misija Otrā pasaules kara laikā bija skaidrot ārvalstu sabiedrībai, ka Latvijai nav pieņemama neviena okupācija.

15. augustā Rīgas Brāļu kapos notika svinīgais lāpu skrējiena «Apkārt Latvijai» atklāšanas pasākums, kura laikā ar 1992. gada skrējiena lāpu no Mūžīgās uguns tika aizdegta šī gada skrējiena lāpas. Pasākumā uzrunas teica aizsardzības nozares vadība, Valsts robežsardzes pārstāvis, biedrības «Latvijas ģenerāļu klubs» valdes priekšsēdētājs atvaļināts viceadmirālis Gaidis Andrejs Zeibots, Nacionālo bruņoto spēku virskapēlmākslinieks Elmārs Pļaviņš un Latvijas armijas ģenerāļa, Lāčplēša Kara ordeņa kavaliera Mārtiņa Hartmaņa meita dzejniece Astrīde Ivaska.

1992. gada skrējiena lāpu no Mūžīgās uguns aizdedzināja atvaļināts majors Zigurds Irbe, viens no pirmā lāpu skrējiena dalībniekiem. A. Ivaska un atvaļināts pulkvedis Ēriks Viķelis aizdedzinātās lāpas nodeva skrējiena pirmajiem lāpnešiem — biedrības «Latvijas ģenerāļu kluba» pārstāvjiem brigādes ģenerālim Jurim Zeibārtam un brigādes ģenerālim Jurim Kiukucānam.

Pasākumā piedalījās Aizsardzības ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Nacionālo bruņoto spēku, Jaunsardzes, Valsts robežsardzes, Latvijas Pašvaldību savienības, valsts akciju sabiedrības «Latvijas dzelzceļš», Latvijas Olimpiskās komitejas, biedrības «Latvijas ģenerāļu klubs», Latvijas Skautu un gaidu centrālās organizācijas un Rīgas garnizona vienību pārstāvji un citi lāpu skrējiena dalībnieki.

Ar Latvijas Republikas Valsts prezidenta šī gada 31. jūlija pavēlēm kārtējā virsnieka dienesta pakāpe piešķirta NBS karavīriem, kuri atbilst Militārā dienesta likuma prasībām:

pulkvežleitnanta dienesta pakāpe —
majoram **Aigaram Egliim**;

(pavēle nr. 13-v)

pulkvežleitnanta dienesta pakāpe —
majoram **Ēvaldam Kairišam**;
majora dienesta pakāpe —
kapteinim **Rinatam Ažēnam**,
kapteinim **Aināram Ērglim**,
kapteinim **Imantam Šnitko**;

(pavēle nr. 14-v)

kapteinleitnanta dienesta pakāpe —
virsleitnantam **Guntim Skunšīnam**,
virsleitnantam **Mārtiņam Bergsonam**,
virsleitnantam **Tālim Dzērvem**,
virsleitnantam **Aleksejam Jevstignejevam**,
virsleitnantei **Viktorijai Baumanai**;

kapteiņa dienesta pakāpe —
virsleitnantam **Valentīnam Tikumam**;

(pavēle nr. 15-v)

majora dienesta pakāpe —
kapteinim **Uldim Turkam**.

*Ziņas apkopojusi Ieva Plēsuma.
Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.*

Kopumā esam paveikuši plānoto

Sandra Brāle,

kapteine, AM preses nodaļa.

Edijs Freimanis,

«Laiks vīriem?» režisors.

Foto — Sandra Brāle.

Jau kopš šā gada aprīļa beigām vairākums Latvijas kontingenta karavīru Afganistānā dien Ziemeļvalstu un Baltijas pārejas atbalsta vienībā, kuras sastāvā ir četru valstu — Zviedrijas, Norvēģijas, Somijas un Latvijas — karavīri. Pārejas atbalsta vienības atbildības rajons — Balhas un Samangānas province Afganistānas ziemeļos — atrodas Afganistānas Ziemeļu reģionālās pavēlniecības pārziņā.

Pavēlniecība sadarbībā ar Afganistānas valdību koordinē ziemeļu reģionā izvietoto valsts drošības spēku apmācību un profesionālo attīstību, tādējādi nozīmīgos reģiona rajonos sekmējot ekonomisko situāciju, labklājību un kultūras attīstību. Viens no uzdevumiem ir novērst iespējamus nemierus reģionā, arvien vairāk integrējot vietējo drošības spēku spējas cīņā ar nemierniekiem.

Pavēlniecības atbildībā ir deviņas valsts provinces: Badahšāna, Baglāna, Balha, Fārhāba, Džouzdžāna, Kundūza, Sarepola, Samangāna un Tahāra, un reģions robežojas ar Tadžikistānu, Uzbekistānu, Turkmenistānu, Pakistānu un Ķīnu. Tā platība ir 62, 607 tūkstoši kvadrātjūdžu, un aprēķini liecina, ka ziemeļu reģionā dzīvo aptuveni 6,7 miljoni iedzīvotāju.

Ziemeļu reģionālās pavēlniecības atbildības rajonā šobrīd dien Albānijas, Beļģijas, Horvātijas, Vācijas, Ungārijas, Latvijas, Nīderlandes, Norvēģijas, ASV, Turcijas, Armēnijas, Bosnijas un Hercegovinas, Somijas, Maķedonijas, Mongolijas, Montenegro

un Zviedrijas karavīri. Pavēlniecības pārziņā ir trīs provinču atjaunošanas vienības.

Kopš šā gada februāra Afganistānas Ziemeļu reģionālās pavēlniecības komandieris ir **ģenerālmajors Jergs Follmers (Jörg Vollmer)**. Vācijas bruņotajos spēkos

viņš dien kopš 1978. gada, kad uzsāka dienestu vieglajā kājnieku bataljonā. Dienējis vada komandiera amatā Mehanizētajā kājnieku bataljonā Hamburgā. Ieguvis nozīmīgu komandējošā sastāva virsnieka pieredzi Mehanizētajā kājnieku bataljonā Lībekā un Mehanizētajā kājnieku bataljonā Minsterē. Drīz pēc Bundesvēra vadības akadēmijas Ģenerālštāba kursa absolvēšanas viņš tiek paaugstināts par 14. brigādes štāba priekšnieku. 1997. gadā ģenerālmajors J. Follmers tika paaugstināts bataljona komandiera amatā. Vadījis izlūkošanas un operāciju plānošanas pārvaldes armijas štābā.

Šī nav pirmā reize, kad ģenerālmajors J. Follmers ieņem augsto Afganistānas Ziemeļu reģionālās pavēlniecības komandiera amatu. Šajā amatā viņš kā 37. mehanizētās kājnieku brigādes komandieris dienējis no 2009. gada janvāra līdz 2009. gada oktobrim. Pēc atgriešanās no Afganistānas 2010. gadā viņu paaugstināja par Vācijas—Nīderlandes vienības štāba priekšnieku Minsterē.

Šobrīd Vācijā viņš ir Speciālo operāciju divīzijas komandieris. Nozīmīgu starptautisko operāciju pieredzi ieguvis arī Bosnijā un Hercegovinā (*IFOR, SFOR*).

Aicinājam ģenerālmajoru J. Follmeru pastāstīt par drošības situāciju Afganistānas ziemeļu reģionā, sadarbību ar Latvijas kontingentu un tiem izaicinājumiem, kas koalīcijas spēkus sagaida tagad, kad valsts drošība ir nodota vietējo drošības spēku pārziņā.

— Kā jūs raksturotu pašreizējo drošības situāciju valsts ziemeļu reģionā?

— Afganistānas drošības nodošanu vietējo drošības spēku pārziņā noteikti varētu dēvēt par 2013. gada aktivitāšu stūrakmeni. Tā kā ziemeļu reģiona drošība jau bija nodota vietējiem drošības spēkiem, tad mums šis bija vairāk politisks signāls. Šobrīd afgāņi visās valsts provincēs paši atbild par drošības situāciju. Tas ir liels solis uz priekšu. Piemēram, ja salīdzina situāciju valstī pirms desmit gadiem un šobrīd, no militārās perspektīvas atšķirība ir milzīga. Toreiz — nebija armijas, nebija funkcionējošas policijas. Tagad mums ir vairāk nekā 350 tūkstoši drošības spēku pārstāvju, no kuriem aptuveni 185 tūkstoši ir karavīri.

NATO vadīto Starptautisko drošības atbalsta spēku misija tuvojas noslēgumam. Šajā laikā esam bijuši būtiska daļa no vietējo drošības spēku veidošanās un apmācību procesa — kvantitāte sasniegta, daudz darīts kvalitātes uzlabošanā. Vienmēr ir iespēja izaugsmei, bet es uzskatu, ka kopumā esam paveikuši plānoto. Vērtējot ekonomisko perspektīvu, jāteic, ka ziemeļu reģionā vērojams liels progress. Būtiski uzlabojusies ceļu infrastruktūra, piemēram, «Ring Road»

STARPTAUTISKĀ OPERĀCIJA

projekts savieno reģionu ar svarīgiem robežšķērsošanas punktiem — Hairatonu, Širhanbandaru.

Milzīgs solis reģiona attīstībā ir starptautiskās Mazāri Šarīfas lidostas atklāšana, kas savukārt nozīmē vairāk investīciju ienākšanu Afganistānas ziemeļos. Divreiz nedēļā būs tiešie reisi no Mazāri Šarīfas uz Stambulu. Pirmā aviosabiedrība, kas šeit ienākusi, ir «Turkish Airlines».

— Kā jūs redzat Afganistānas nākotni?

— 2014. gads būs izšķirošs. Tas būs arī Afganistānas vēlēšanu gads. No vēlēšanu norises un to iznākuma ir atkarīgi daudzi procesi valstī. Vēlēšanu organizatorisko jautājumu risināšana jau ir sākusies. Pagaidām bez incidentiem. Nākamgad noslēdzas NATO vadīto Starptautisko drošības atbalsta spēku misija šajā valstī. Mēs esam gatavi turpināt sniegt atbalstu. Svarīgi Afganistānas iedzīvotājos radīt pārliecību, ka starptautiskā iesaiste valstī turpināsies. Daudz kas būs atkarīgs no Afganistānas valdības lēmumiem un starptautisko vienošanos saturs. Vācija ir paudusi savu nostāju turpināt iesaisti Afganistānā ar 600—800 karavīriem. Šobrīd mēs raugāmies arī citu nāciju virzienā, kas mums sniegs atbalstu valsts ziemeļu reģionā, jo ar 600 karavīriem mēs to nevarēsim paveikt. Ņemot vērā līdzšinējo augsti profesionālo sadarbību, ceru, ka arī Latvija turpinās sniegt atbalstu ar saviem karavīriem. Ar Latvijas karavīriem tikos arī 2009. gadā, kad pirmo reizi biju Ziemeļu reģionālās pavēlniecības komandieris. Vienmēr bija patīkami viņus apmeklēt Provinču atjaunošanas vienībā Meimenā, aprunāties un redzēt, cik profesionāli viņi pilda savus dienesta pienākumus.

Arī šobrīd augstu novērtēju Latvijas karavīru ieguldījumu, kuri dien pavēlniecības štābā un Ziemeļvalstu un Baltijas pārejas atbalsta vienībā. Ļoti vēlos redzēt Latvijas karavīrus Afganistānā arī turpmāk kopā ar mums, jo jums tiešām ir profesionāli virsnieki, instruktori un karavīri.

Pulkvežleitnants Māris Tūtins šobrīd ir Ziemeļu reģionālās pavēlniecības Apvienotā operāciju centra priekšnieks. Savukārt 2010. un 2011. gadā šo augsto amatu ieņēma Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieris pulkvedis Mārtiņš Liberts. Apvienotā operāciju centra priekšnieka uzdevumos ietilpst valsts ziemeļu reģionā notiekošo operāciju kontrole, koordinēšana un nepieciešamības gadījumā arī to vadīšana.

— Pastāstiet, lūdzu, par dienestu Apvienoto operāciju centrā. Kā ir mainījusies situācija, kopš atbildība par drošību nodota afgāņiem?

— Provincēs valsts ziemeļu reģionā vietējie drošības spēki operācijas veic ļoti sekmi. Atsevišķās situācijās mēs viņiem sniedzam atbalstu, bet tie tiešām ir izņēmuma gadījumi. Drošības kontroles nodošanas ceremonija vietējiem drošības spēkiem bija vairāk formāla ceremonija. Ziemeļu reģionā drošības pārņemšana jau bija notikusi pagājušā gada nogalē. Šobrīd drošības situācijā nav vērojami dramatiski kritumi.

— Kas, jūsuprāt, šobrīd ir lielākais izaicinājums vietējiem drošības spēkiem?

— Noticēt sev un darboties ar lielāku entuziasmu. Reizēm entuziasms ir izšķirošais. Vienībās, kur ir komandieri ar pieredzi, atbilstošu izglītību un vēlmi darīt, viss notiek ļoti veiksmīgi arī ar maziem resursiem. Svarīgi ir turpināt sniegt atbalstu afgāņiem, jo šobrīd, cik esmu runājis ar vecākās paaudzes afgāņu virsniekiem, kas pieredzējuši 80. gadu beigas un 90. gadu sākumu, bažas raisa 2014. gads. ISAF misija beidzas, bet tas nozīmē, ka mēs visi dosimies mājās.

— Jūs esat dienējis Afganistānā 2004. gadā. Kā mainījusies situācija?

— Pirmais — ir izveidoti profesionāli drošības spēki, proti, armija, policija. Noņemti jāpiestrādā pie instruktoru un virsnieku korpusa militārās izglītības sistēmas pilnveidošanas. Afgāņi saviem spēkiem ir pietiekami daudz paveikuši. Vietējo drošības spēku pārstāvji atzīst, ka Afganistānas reljefs ir ļoti sarežģīts un ir lielas problēmas kalnu reģionos sniegt saviem spēkiem atbalstu, tāpēc NATO spēki regulāri saņem lūgumu pēc palīdzības. Tieši gaisa spēki ir joma, kas Afganistānai sadarbībā ar NATO vadīto drošības atbalsta spēku operāciju jāattīsta.

— Ko jums nozīmē dienests starptautiskā vidē, un kāds ir galvenais ieguvums?

— Mēs redzam, ka profesionālajā ziņā neesam sliktāki par citiem. Daudzi mūsu karavīri ir pat galvastes pārāki. Profesionalitāte nav atkarīga no valsts, tā ir atkarīga no konkrēta indivīda, no viņa izglītības līmeņa, entuziasma. Man pašam lielākais ieguvums ir unikālā iespēja dienēt šajā vidē, konkrētā amatā, pieņemt sarežģītus lēmumus. Latvijā mēs reizēm nenovērtējam to, kas mums ir dots, — mums apkārt ir brīnišķīga zaļa zeme, pats galvenais — mums ir miers.

Vislielākais pluss Afganistānā ir iespēja strādāt ar modernajām tehnoloģijām. Ar to palīdzību tiek paveikts liels darbs, tiek arī novērsta kaujas darbību iespējamā ietekme uz civilo sabiedrību. Tehnoloģijas attīstās ļoti strauji. Mēs, Latvijas karavīri, esam gatavi ar šīm tehnoloģijām strādāt. Cits jautājums — cik mēs tam esam apmācīti, cik esam gatavi paši mācīties, sēdēt mājās un lasīt, meklēt, izglītoties. Moderno tehnoloģiju straujā attīstība ir izaicinājums ne tikai Latvijai, bet visām pasaules armijām. **IR**

Informācijas karš pret Krieviju — Krievijas zinātnieku skatījumā

Ieva Bērziņa,

Dr., Latvijas Nacionālās aizsardzības
akadēmijas Aizsardzības zinātniskās
pētniecības centra vadošā pētniece.

Latvijas politiskajā komunikācijā pēdējā laikā tiek aktualizēts jautājums par Krievijas maigo varu Latvijā. Protams, Latvijai kā mazai valstij ir pamats satraukties ne tikai par lielā kaimiņa militāro klātbūtni, bet arī par informatīvajām aktivitātēm, kuru īstenošanai ir nepieciešami resursi un kuru Krievijai kā lielai valstij ir nesalīdzināmi vairāk. Tomēr šo problēmu var skatīt arī no otras puses — kā Krievija pati jūtas un vērtē sevi globālajā informācijas karā? Kādas problēmas un jautājumi uztrauc Krieviju informācijas kara kontekstā? Lai uz to atbildētu, tika aplūkotas vairāku Krievijas zinātnieku paustās domas un atziņas par informācijas karu, kas ir vērstas pret Krieviju.

Kas ir informācijas karš?

Jēdziens «informācijas karš» tā mūsdienu izpratnē ir ASV militārajā nozarē radīta koncepcija, lai gan šiem jautājumiem pastiprinātu uzmanību pievērs arī Krievijas, Ķīnas un citu valstu zinātnieki un aizsardzības jomas eksperti. Tiek uzskatīts, ka pirmo reizi terminu «informācijas karš» lietoja ungāru izcelsmes zinātnieks Tomass Rona 1976. gadā ASV aviobūves uzņēmuma «Boeing» sagatavotajā ziņojumā «Ieroču sistēmas un informācijas karš». T. Rona raksta, ka militārajās operācijās ļoti nozīmīgas ir darbības, kas vērstas uz pretinieka informācijas plūsmu iedragāšanu un manipulāciju, kā arī savu informācijas sistēmu nosargāšanu. Savukārt Krievijas zinātnieks Igors Panarins uzskata, ka pasaules līderis informācijas kara jomā ir Ķīna un ka jēdziens «informācijas karš» pirmo reizi ir izmantots nevis ASV, bet Ķīnā 1985. gadā. Viņš uzsver informatīvo procesu pieaugošo nozīmi politikā un secina, ka 21. gs. informācijas karš ir galvenais līdzeklis un dominējošais veids, kā mūsdienu pasaules politikā tiek panākta garīga, politiska un ekonomiska vara. Informācijas karu viņš definē kā «noosfēras (prāta sfēra) un pasaules informatīvi psiholoģiskās telpas organizācijas veidu savās interesēs».

Sergejs Rastorgujevs, viens no informācijas kara teorētiķiem Krievijā, kā pamata jēdzienu izmanto «informatīvu pašmācības sistēmu», kurā rodas izmaiņas informatīvas iedarbības rezultātā. Klasiskas informatīvās pašmācības sistēmas ir cilvēks, tauta un valsts. Viņa teorijā informācijas karš ir šo sistēmu cīņa: «atklāta un slēpta mērķtiecīga informatīvā iedarbība, ko sistēmas veic cita pret citu, lai gūtu kādu noteiktu labumu materiālajā sfērā». Informatīvā ieroča izmantošana nozīmē ievadīt informāciju informatīvā pašmācības sistēmā tādā secībā, kas tajā aktivizē noteiktus algoritmus vai to neesamības gadījumā — algoritmu ģenerācijas algoritmus. Pēc S. Rastorgujeva teorijas, mūsdienu pasaulē akcents no šaujamo ieročiem tiek pārlūkts uz informatīvajiem ieročiem tieši tā iemesla dēļ, ka pieaug informācijas sistēmu spēja mācīties. Tas nozīmē, ka informācijas kara kontekstā ārkārtīgi liela nozīme ir izglītības procesiem, jo šodienas informācijas karš ir pasaules uzskatu sadursme, un šie pasaules uzskati tiek veidoti un attīstīti, izglītojoties, uztverot un apstrādājot informāciju. Kā uzskata krievu teorētiķis, informatīvie ieroči, pirmkārt, ir orientēti uz vadības sistēmu, lai to sev pakļautu, nevis iznīcinātu. Sakautās sistēmas vadīšana notiek ar slēptu un atklātu informatīvo iedarbību uz sistēmu no iekšpuses un ārpuses, lai panāktu mērķtiecīgas izmaiņas sistēmas uzvedībā. Sakauta sistēma savā uzvedībā vadās nevis pēc savām interesēm, bet pēc svešām komandām. Lai padarītu pretinieku ievainojamu, jāpanāk, lai tā vadības sistēmā iekļautu pēc iespējas vairāk līdztiesīgu elementu, kas viegli pakļaujas pārprogrammēšanai un ārējai vadībai.

Krievija informācijas karā

I. Panarins norāda, ka pirmais pasaules informācijas karš notika no 1943. līdz 1991. gadam un tā mērķis bija PSRS sabrukums. PSRS sabrukums kā Rietumu uzvara informācijas karā ir teju vai aksiomātiska patiesība, ko piemin un skaidro daudzi Krievijas zinātnieki, kas pēta informācijas kara jautājumus. Iezīmējas vēstures pārvērtēšanas tendence, kurā PSRS sabrukums tiek traktēts nevis kā likumsakarīga šīs sistēmas spēja pastāvēt, bet kļūda, ko vajadzētu labot. Turklāt PSRS periods tiek integrēts vienotā Krievijas vēstures līnijā kā viens no tās

varenības simboliem. Andrejs Fursovs uzskata, ka pēc 1991. gada vēl vairāk pastiprinās Rietumu un to «piektās kolonnas» informatīvais karš Krievijā un ka Rietumi cenšas ar Krieviju izdarīt to pašu, ko ar Vāciju pēc 1945. gada, proti, iestāstīt, ka krievi ir pie visa vainīgi, ka visa viņu vēsture ir drūma un vardarbīga, ka viņi ir vainojami auto-krātijas un komunisma attīstībā. Līdzīgi domā arī Sergejs Tkačenko, norādot, ka mūsdienu Krievijas modernizācija un tapšana par pasaules impēriju Rietumiem ir galēji nevēlama, jo Rietumi zaudēs resursu bāzi un kontroli pār politiskajiem procesiem Krievijā, kā arī tiem var parādīties konkurents ar citu filozofiju, citu pasaules uzskatu un viedokli par tās tālāko attīstību. Šajā ziņā ir svarīgi ieklausīties arī A. Fursova uzsaukumā, proti, krievi nekādā gadījumā nedrīkst pieļaut, ka viņus piespiestu justies vainīgiem, Krievijai ir nepieciešams informatīvais revanšs, tai pietiek zaudējumu informācijas karā.

Viena no frontes līnijām informācijas karā ir sava vēsturiskā naratīva nostiprināšana un aizsargāšana. S. Tkačenko uzskata, ka Rietumu informācijas kara stratēģijas stūrakmens pret Krieviju ir PSRS vēstures izkropļošana, savukārt A. Fursovs uzsver, ka informatīvās pret darbības ziņā Krievijā visveiksmīgākais periods bija 20. gs. 30. un 50. gadi, kad PSRS bija savs nākotnes projekts un tā bija pasaules pārveidošanas līderis uz padomju patriotisma pamata. Saistībā ar vēstures jautājumiem S. Tkačenko raksta, ka ir acīmredzama nepieciešamība pretoties informācijas karam pret Krievijas vēsturi un aizstāvēt pret meliem tādus svarīgus tēlus kā Maskavas cariste, Krievijas impērija un Padomju Savienība.

Krievijas zinātnieki uzskata, ka informācijas karš pret Krieviju ir arī cīņa starp dažādām vērtību sistēmām. S. Tkačenko uzsver, ka Rietumu kultūra un Rietumeiropas sociālie modeļi neatbilst Krievijas nacionāli vēsturiskās attīstības principiem, jo Krievijas sabiedrības bāzes vērtības — kolektīvisms, taisnīgums, pienākums, pašuzupurēšanās, ģimenes labklājība — ir pretrunā Rietumu liberālisma idejām. S. Rastorgujevs atgādina, ka principiāls jautājums Austrumu un Rietumu sadursmē ir par to, kas ir primārs — individuālā brīvība vai visas sabiedrības kā sociāla organisma intereses?

Pēc šī autora domām, uzstādījuma «cilvēks sabiedrībai» sagrāve cilvēci ved pretī bojāejai.

Arī uz jautājumu, kā iespējams īstenot savas intereses informācijas kara apstākļos, Krievijas zinātniekiem ir atbildes. S. Rastorgujevs norāda uz diviem svarīgiem faktoriem. Pirmkārt, informācijas karā uzvar tas, kurš vispilnīgāk spēj modelēt pretinieka uzvedību dažādās situācijās, un to var izdarīt tad, ja par pretinieku tiek ievākti iespējami vairāk informācijas un tiek pilnīgi izpētīta pretinieka uzvedība, pārzināta un izprasta viņa vēsture, kultūra, reliģija un sadzīve. Otrkārt, sistēmai ir jāspēj noteikt pašai savu uzvedības algoritmu. Pēdējo domu skaidrāk pasaka A. Fursovs — sistēma pati savu darba kārtību var īstenot tikai vienā gadījumā — ja tai ir pašai savs nākotnes projekts. Viņš piebilst, ka pats efektīvākais psiholoģiskais ierocis ir «patiesā» pasaules aina, ko iespējams atklāt un formulēt tad, ja ir sava mediju sistēma, jo analītiķi, kas veido mediju saturu, ir nevis žurnālisti, bet informācijas kara kareivji.

Secinājumi

Iedziļinoties Krievijas zinātnieku veidotajā naratīvā «informācijas karš pret Krieviju», top skaidrs, ka Krievijas akadēmiskajā domā nostiprinās un tiek attīstīta ideja par informatīvajām aktivitātēm kā ļoti svarīgu instrumentu gan iekšpolitisku, gan ārpolitisku mērķu sasniegšanai. Skaidrs ir arī tas, ka Krievija aktīvi formulē un veicina savu pasaulē notiekošo procesu skaidrojumu un nākotnes attīstības vīziju, kas ir būtiski atšķirīga no Rietumu izpratnes. Lai arī daudzi no Krievijas zinātnieku izmantotajiem argumentiem ir balstīti mākslīgi konstruētos

mītos un pat savvērestības teorijās, šis akadēmiskais diskurss tomēr uzrāda noteiktu tendenci, ar ko vajadzētu rēķināties arī Latvijas politikas veidotājiem. Piemēram, aplūkojot Latvijas iekšpolitikā notiekošos procesus caur S. Rastorgujeva informācijas kara prizmu, jāsecina, ka pēdējos gados pieaug iespēja, ka Latvijas stratēģiskā attīstība varētu mainīt kursu Krievijas virzienā, jo varas partijas, kas aizstāv Latvijas integrāciju Rietumu politiskajā, ekonomiskajā, kultūras un drošības telpā, sāk zaudēt saikni ar vēlētajiem un aizvien lielākus panākumus vēlēšanās jeb spēju iekļūt vadības sistēmā gūst politiskie spēki, kuriem ir ciešāka saikne ar Krievijas politisko eliti, nevis Rietumu partneriem.

Otrs svarīgs secinājums, kas rodas, iepazīstoties ar šo Krievijas autoru darbiem, ir saistīts ar vēstures izpratni. Informatīvā kara kontekstā vēsture ir ideoloģija, nevis zinātne par pagātnes notikumiem, līdz ar to sava vēsturiskā skatījuma aizstāvēšana un propagandēšana ir principa, nevis patiesības izziņāšanas jautājums. Tas ir faktors, kas jāņem vērā, veidojot diplomātiskās attiecības ar Krieviju, jo saistībā ar atšķirīgajiem vēsturiskajiem naratīviem, kādi pastāv Baltijā un Krievijā, visticamāk, ir iespējama konfrontācija, nevis pārliecināšana. Vēl viena būtiska atziņa ir tā, ka svarīgs Krievijas maigās varas izplatības indikators ir ne tikai Krievijas (un arī PSRS) vēstures, kultūras un vēlamās pasaules ainas klātesamība Latvijā, bet arī antiamerikānisms un Rietumu vērtību noliegums. Jāsaprot, ka Latvijas informatīvajā telpā notiek Rietumu un Austrumu pasaules uzskatu sadursme, bet informatīvais vakuums nav iespējams —

ja sabiedrībai nav pieņemamas Rietumu vērtības, tad pastāv risks, ka prevalēs Austrumu idejas, ja vien Latvija nespēs sabiedrībai piedāvāt pati savu nākotnes vīziju. Ņemot vērā Krievijas mērķtiecīgās aktivitātes informatīvajā telpā, jāsecina, ka Latvijai ir vajadzīgs savs nacionālais stratēģiskās komunikācijas plāns, kura svarīgākais mērķis ir viest pārliecību Latvijas sabiedrībā par mūsu valsts attīstības nākotni. No šāda skatpunkta Latvijas sabiedriskā medija attīstība iezīmējas kā steidzami un prioritāri risināma problēma, jo tas ir būtisks instruments pašiem sava uzvedības algoritma noteikšanai. **18**

Izmantotā literatūra un informācijas avoti

- Rona T. (1976) *Weapon Systems And Information War*. Seattle, Washington: Boeing Aerospace Company.
- Панарин И., Панарина Л. (2003) *Информационная война и мир*. Москва: Олма Пресс, 33. — 34.lpp.
- Панарин И. (2006) *Информационная война и геополитика*. Москва: Поколение
- Панарин И. (12.03.2012) *Информационная Война Британии и США против России*, sk. on-line: https://www.youtube.com/watch?v=PYBC_b2Ai0c
- Расторгуев С.П. (1999) *Информационная война*. Москва: Радио и связь
- Расторгуев С.П. *Очень краткая лекция по теории информационной войны*, sk. on-line (28.06.2013) <http://infwar.ru/article.php?num=1>
- Ткаченко С. (2011) *Информационная война против России*. Санкт-Петербург: Пинтер
- Фурсов А. (12.12.2012.) *Информационная война против России*, sk. on-line: http://www.youtube.com/watch?v=0teIQp_uOvU

Eiropas Savienības aktivitātes Somālijā un citur

Saruna ar Latvijas vēstnieku **Andri Pelšu**

Kristīne Atmante-Berge,

«Tēvijas Sargs» speciālkorespondente
Briselē.

Foto — Tjeri Monase.

Eiropas Savienība (ES) ir aktīvi iesaistīta drošības un miera veicināšanā pasaulē — gan ar tās rīcībā esošajiem ekonomiskajiem un politiskajiem, gan ar militārajiem instrumentiem. Kopš stājies spēkā 2009. gada Lisabonas līgums, tā jo īpaši vēlas kļūt par globālu spēlētāju un savu ārpolitisko mērķu veiksmīgai īstenošanai izveidojusi ES diplomātisko dienestu, proti, Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD), un jaunu amatu — augstais pārstāvis ārlietu un drošības jautājumos. Eiropas aizsardzības spēju stiprināšana un virkne starptautiskās drošības problēmu risināšana tiek īstenota ES kopējās drošības un aizsardzības politikas (ES KDAP) ietvaros. Īpaša uzmanība tiek veltīta Āfrikas kontinentam — gan ES valstu vēsturisko saišu dēļ no koloniālisma laikiem, gan tāpēc, ka vairākas problēmas, piemēram, nelegālu bēgļu pieplūdumu no konfliktu skartajiem rajoniem, daudzas ES valstis izjut visai tieši. Turklāt, nerisinot nabadzības un valstu vispārējās pārvaldības jautājumus, jo sevišķi bez drošības situācijas uzlabošanās daudzās Āfrikas valstīs un citos reģionos, šo problēmu radītās sekas tiks izjustas arvien vairāk gan Eiropā, gan citur pasaulē.

Sarunā ar Andri Pelšu, Latvijas pārstāvi ES Politiskajā un drošības komitejā, kuras pārzinā ir ES kopējā drošības un aizsardzības politika, šoreiz vairāk par ES misijām Āfrikā un Somālijas drošības situāciju, jo viņš šā gada jūnijā bija darba vizītē Etiopijā un Somālijā.

— **Raksturojiet, lūdzu, drošības situāciju Somālijā un ES pienesumu tās problēmu risināšanā!**

— Somālijā drošības situācija ir uzlabojusies, taču tā joprojām ir sarežģīta. Iepriekšējos gados starptautisko sabiedrību un tirdzniecību visvairāk ietekmēja daudzie pirātisma gadījumi. ES, NATO un arī atsevišķu valstu reakcija bija mēģinājumi šo pirātismu apkarot. Runājot par ES devumu šo problēmu

risināšanā, pirmkārt, jānosver, ka ES sniedz ievērojamu finansiālu palīdzību situācijas uzlabošanai Somālijā. ES ir iesaistīta gan pirātisma apkarošanas misijā *ATALANTA*, gan arī Somālijas bruņoto spēku apmācības misijā. Problēma nav tikai pirāti jūrā, bet arī situācija šajā valstī, kas veicina pirātismu.

ATALANTA ir viena no veiksmīgākajām ES misijām. ES šīs misijas realizēšanai ir salīdzinoši robusts mandāts darbībām jūrā, un tā ietvaros ES militārais personāls patrulē un novēro šo reģionu. Tieši pie novērošanas strādā arī latviešu virsnieks galvenajā štābā Nortvudā, kas atrodas netālu no Londonas. Notiek arī novērošana no gaisa un preventīvas darbības piekrastē, lai vajadzības gadījumā pārtrauktu vai novērstu pirātu uzbrukumus.

Šo gadu laikā ir izdevies panākt, ka uzbrukumu skaits ir būtiski mazinājies un uzbrukumi tiek pārtraukti jau to sākotnējā stadijā. Līdztekus notiek ļoti cieša sadarbība ar pārejiem operāciju norisē iesaistītajiem spēkiem — gan ar NATO, gan ar valstīm, kas to dara pašas, piemēram, ar Ķīnu, Indiju un Krieviju. Jārūnā arī par darbu ar kuģniecības industriju, proti, tiek veidoti ieteikumi kuģniecības labākai praksei un drošības pasākumiem uz kuģiem, lai izvairītos no pirātisma incidentiem.

— **Kas ir šīs misijas veiksmes atslēga?**

— Domāju, ka to nosaka ES valstu lielā apņēmība risināt ar Somāliju saistītās drošības problēmas. Šajā jautājumā visām

valstīm ir līdzīga draudu uztvere, un šie draudi ir reāli. Tāpat ļoti veiksmīga sadarbība ir izveidojusies ar NATO un ar trešajām valstīm. Turklāt veiksmi ir salīdzinoši viegli izmērīt, salīdzinot notikušo pirātu uzbrukumu skaitu agrāk un tagad. Tas ir būtiski mainījies — no vairākiem desmitiem gadījumu līdz gandrīz nullei šī gada laikā. Taču pirātisma apkarošana ir tikai viena daļa no problēmas risināšanas.

Otra joma ir apmācība un palīdzība Somālijas bruņotajiem spēkiem, lai tie spētu uzņemties rūpes par drošību savā valstī. Pašlaik efektīvākais spēks drošības uzturēšanā Somālijā ir Āfrikas Savienības misija *ANISOM*, kuru ES atbalsta finansiāli. Tas ir vēl viens pozitīvs faktors, ka reģionālā organizācija, t. i., Āfrikas Savienība, pati uzņemas būtisku daļu atbildības par reģionā notiekošo un dara to sadarbībā ar ES.

Saistībā ar ES apmācības misiju *EUTM* Somālijā šī gada janvārā beigās tika pieņemts lēmums, ka tā tiek pārcelta uz Somāliju, jo drošības situācija Mogadišo ir kopumā uzlabojusies. Pirms tam Somālijas drošības spēki tika apmācīti Ugandā.

— **Jūs bijāt vizītē Somālijā ES Politiskās un drošības komitejas delegācijas sastāvā. Kādi bija vizītes uzdevumi un mērķi?**

— Vispirms mums bija tikšanās Adisabē Etiopijā ar Āfrikas Savienības Miera un drošības padomes pārstāvjiem, lai apspriestu ar Somāliju saistītās un citas ES un Āfrikas

Savienības kopīgās aktivitātes Āfrikā. Taču, ņemot vērā, ka Somālija ir Etiopijas kaimiņvalsts, kā arī apjomīgo ES iesaisti Somālijas drošības situācijas uzlabošanā, tika pieņemts lēmums apmeklēt arī Mogadišo. Pirmkārt, mērķis bija demonstrēt, ka drošība Somālijā tiešām uzlabojas, ka situācija normalizējas. Tagad atsevišķas Eiropas valstis sāk atvērt vēstniecības Mogadišo, kuras bija slēgtas kara laikā, piemēram, britu vēstniecība tika atvērta šā gada jūnijā. Protams, tur joprojām ir problēmas, par ko liecina nesenie uzbrukumi ANO bāzei, kuros bija bojāgājušie. Taču ir mainījusies tas, ka nav vairs kauju konvencionālā izpratnē Mogadišo apkārtnē. Tie ir grupējumi, kas vēl cenšas destabilizēt situāciju valstī un pamazām zaudē kontroli.

Otrkārt, tiekoties ar Somālijas prezidentu un ministriem, tika uzsvērts, ka ES tagad sagaida no Somālijas, it īpaši no federālā prezidenta un no federālās valdības, aktīvus politiskos procesus, lai Somālijas federācija iegūtu visaptverošu valstiskumu. Pašlaik ir centrālā valdība, bet ir reģioni, kur centrālā valdība ir ļoti vāja. Protams, šis process jāveido dialogā ar reģioniem, ņemot vērā to intereses.

— Viens no mūsu virsniekiem dien Somālijas misijā. Kā jūs raksturotu Latvijas iesaisti ES misijās? Vai tas notiek, izvērtējot Latvijas iespējas vai balstoties uz citiem stratēģiskiem apsvērumiem?

— Protams, mēs esam visvairāk ieinteresēti tajos reģionos, kas mums ir stratēģiski svarīgi, piemēram, Austrumu partnerības valstīs*, Centrālajā Āzijā. Attiecīgi ES civilā misija Gruzijā mums ir augsta prioritāte. Tāpat ES civilā misija Afganistānā, jo mēs piedalāmies NATO ISAF misijā, un savstarpējā NATO un ES sadarbība šajā valstī ir būtiska situācijas uzlabošanai. Par ES militārajām misijām? Mēs, protams, ļoti stingri izvērtējam, kur mēs varam piedāvāt noderīgas spējas un kādas ir mūsu iespējas. Piemēram, vienā no jaunākajām ES misijām — misijā Mali — mēs piedalāmies ar diviem karavīriem jau no paša sākuma, jo tika izvērtēts, ka mēs varam palīdzēt bruņoto spēku apmācībā. Misija Mali ir interesanta arī tajā ziņā, ka no plānošanas viedokļa tur tika ieviesti jauninājumi, lai šī misija tiktu ātrāk sagatavota. Rezultātā pirmais bataljons tagad ir apmācīts un tiek izvietots valsts ziemeļos. To varētu raksturot kā pirmo misijas panākumu.

Jāsecina, ka mēs iesaistāmies ES misijās, gan izvērtējuši mūsu stratēģiskās intereses, gan mūsu spējas. Latvija līdz šim nav bijusi ļoti aktīva ES militārajās misijās, bet domāju, ka nākotnē mums ļoti rūpīgi jāapsver iesaiste gan ES civilajās, gan militārajās misijās. Tas jādara, pašiem nenonākot pretrunās ar

to, ko mēs dodam un sagaidām no dalības NATO. Tomēr pašreizējā prakse misijās pierāda, ka NATO un ES drošības centieniem nepavisam nav jābūt savstarpēji izslēdzošiem. Tie var ļoti veiksmīgi viens otru papildināt.

— Vai pamazām uzlabojas mūsu kompetence un izpratne par reģioniem, kur ES ir misijas, piemēram, Āfrikas kontinentā?

— Jā, protams. Mums veidojas pieredze un zināšanas gan par reģionu, gan par ES misijām, gan par sadarbību ar citu valstu bruņotajiem spēkiem ārpus NATO ietvariem. Pašlaik Eiropas Ārējās darbības dienestā tieši ar Āfrikas jautājumiem mums strādā trīs diplomāti. Divi no viņiem strādā pašā Āfrikā — Dienvidāfrikas Republikā un Eritrejā, bet trešais Latvijas diplomāts strādā Briselē, proti, vada Rietumu un Centrālās Āfrikas direktorātu EĀDD, kas ir augstākā pozīcija, kāda Latvijai ir bijusi šajā dienestā. Es ceru, ka šo vērtīgo pieredzi nākotnē varēsim izmantot arī Latvijas diplomātiskajā dienestā, paverot mums jaunu skatījumu gan uz reģionu, gan uz to, kā EĀDD strādā delegācijās Āfrikā. Lai arī Latvijas prioritāte tuvākajā nākotnē nebūs Āfrika, tas ir svarīgs un augošs reģions, un mums ir būtiski to izprast arī lielās uzņēmēju intereses dēļ.

Par speciālajām zināšanām, konsultējot valsts institūcijas, dažādās civilajās jomās — protams, mums ir daudz lielāka iespēja attīstīt mūsu kompetenci un strādāt par padomniekiem Kaukāzā un Vidusāzijas reģionā nekā Āfrikā. Šeit ir būtiska un noderīga mūsu pašu vēsturiskā pieredze, izpratne par šiem reģioniem, to kultūru un valodas prasmes sniegtās priekšrocības.

— Pievērsoties politiskajam līmenim, kādas ir ES kopējās drošības un aizsardzības politikas aktualitātes?

— 2013. gada decembrī Eiropas Savienības Padomē ir plānots lemt par kopējās drošības un aizsardzības politikas tālāku attīstību. Ir plānots pievērsties trim galvenajiem blokiem. Pirmkārt, ES militārās spējas. Otrkārt, industrija, kas šīs spējas nodrošina, arī lemsana, kā attīstīt militāro industriju. Tur mums ir nacionālas intereses, proti, kā veicināt mūsu mazo un vidējo uzņēmumu spēju iesaistīties šajā procesā. Treškārt, spēku izmantojamība. Viens no piemēriem spēku izmantojamībai ir saistībā ar ES kaujas grupām. Šī gada otrajā pusē Latvijas karavīri piedalīsies britu vadītajā kaujas grupā. Kopā ar britu kolēģiem Latvija ir nākusi klajā ar priekšlikumiem par atsevišķu kaujas grupas elementu izmantošanu, atbildot uz kādu konkrētu izaicinājumu, piemēram, zemestrīces seku likvidēšanā. Tas, protams,

nav tik vienkārši, tāpēc notiks diskusijas, vai un kādos apstākļos mēs varam izmantot kaujas grupas elementus, arī par to mandātiem un finansējumu.

Tiek strādāts arī pie ES krīžu vadības procedūru uzlabošanas, diskutēts, kā ES rīcībā esošos instrumentus izmantot koordinētākā veidā. ES ir ļoti daudz instrumentu — mēs varam, simboliski runājot, piedāvāt gan «pātagu», gan «burkānu». Tās ir gan militārās misijas, gan attīstības sadarbības pakete, un, kā zināms, ES ir lielākais attīstības sadarbības donors pasaulē. Ietekmes instrumenti ir arī ekonomiskās sankcijas un tirdzniecības līgumi. Tāpēc ir jāskatās, kā šo plašo instrumentu klāstu lietot koordinētākā veidā, lai sasniegtu maksimālu rezultātu. Šis process pakāpeniski uzlabojas, jo notiek aktīva informācijas apmaiņa ES struktūru iekšienē par krīzes rajoniem. Tiek veidotas tā saucamās krīzes platformas, piemēram, kā Mali gadījumā, proti, sanāk kopā gan drošības eksperti, gan attīstības sadarbības koordinētāji, gan EĀDD pārstāvji un skatās, ko un kā kopīgiem spēkiem var vislabāk sasniegt.

— Nobeigumā — kāds ir Latvijas redzējums par ES kopējo drošības un aizsardzības politiku?

— Kopā mēs varam izdarīt vairāk nekā atsevišķi. Tādēļ spējīga kopējā drošības un aizsardzības politika ir Latvijas interesēs. No Latvijas viedokļa mūsu interešu jomas ir, pirmkārt, Austrumu partnerības valstis un Centrālā Āzija. Tie ir reģioni, kuru attīstībā esam ieinteresēti, kur mums ir labas iestrādes gan politisko kontaktu, gan ekonomiskās sadarbības jomā. Šajā jomā ES valstis mūs atzīst par zinātajiem un darītājiem. Protams, joma, ko cenšamies attīstīt, ir ES un NATO sadarbība, jo, esot gan NATO, gan ES valstij, mūsu interesēs ir nodrošināt, ka abi šie instrumenti strādā mūsu starptautisko centienu sekmēšanai.

Par mūsu praktisko ieguldījumu — kā jau minēju, tie ir mūsu karavīri ES militārajās misijās (ATALANTA un EUTM Mali) un Iekšlietu ministrijas civilie pārstāvji Gruzijā un Afganistānā. Latvija ar iemaksām ES kopējā budžetā sniedz savu ieguldījumu gan civilo, gan militāro misiju uzturēšanai. Savukārt Latvijas amatpersonas divpusējo kontaktu laikā uzsver arī ES kopējās intereses. Tendence divpusējos kontaktos pārstāvēt ES kopumā pieaug, tuvojoties Latvijas prezidentūrai ES Padomē 2015. gadā.

* Austrumu partnerība ir īpaša ES sadarbības programma ar sešām Austrumeiropas un Dienvidkaukāza valstīm: ar Armēniju, Azerbaidžānu, Baltkrieviju, Gruziju, Moldovu un Ukrainu.

Strādātgrība, spēja mācīties un apgūt jauno

Taivo Trams

Foto — no E. Svenča personiskā arhīva.

ASV Armijas pavēlniecības un ģenerālštāba koledžā kopš deviņdesmito gadu vidus mācījušies 15 Latvijas virsnieki. Sauszemes spēku brigādes majors Edmunds Svenčs, pagaidām pēdējais šīs koledžas absolvents Nacionālajos bruņotajos spēkos, no viņiem sasniedzis labākos studiju rezultātus. «Pagaidām labākos», viņš pats precīzē, jo koledžā mācības turpina un nākotnē mācīsies arī citi Latvijas pārstāvji, kuriem ir pietiekami liels potenciāls būt vēl labākiem.

Iespējas būt labākajiem

Koledžā Amerikā Edmunds Svenčs apguvis vecākā štāba virsnieka kursu, kas, viņa vārdiem sakot, ir loģisks solis katra virsnieka karjerā. Šī gan nav pirmā reize, kad viņš bijis otru okeānam — pavisam tur būts teju desmit reizes, bet pirms koledžas zinības apgūtas kapteiņu kursus Džordžijā pirms desmit gadiem. «Koledžā bija iespēja mācīties kopā ar dažu labu kursantu, ar ko mācījāmies kopā Džordžijā. Ļoti interesanti bija salīdzināt, kā mūs mācīja tad un kas ir mainījies pēc desmit gadu intensīvas karadarbības — kādas atziņas ASV guvušas, kādas kļūdas atrastas un kas ir secināts,» teic Edmunds.

Mācību laikā viņš ne vien ieguvis vērtīgas zināšanas, bet arī izvirzīts labākā starptautiskā studenta nosaukuma saņemšanai — uz šo atzinību pretendē vien 5% studentu. Vērtēšana notikusi divos līmeņos — akadēmiskās zināšanas un «Labākais starptautiskais students», uz ko pretendents izvirzīja, ja labi rezultāti bija sasniegti pirmajā līmenī.

Edmunds konkurenti bijuši studenti no Lielbritānijas, Nīderlandes, Francijas un Īrijas. «Lielākā daļa angļiski runājošo valstu — iedomājieties, kāda konkurence! Taču Latviju es kaunā neatstāju, lai gan goda nosaukumu diemžēl neieguvu. Grandu tur netrūkst.» Taču nākamajiem Latvijas pārstāvjiem šo titulu iegūt nav nekas neiespējams. «Es sevi nebūt neuzskatu par pašu gudrāko Latvijas armijas virsnieku. Piemēram, pašlaik tur mācās lielisks virsnieks — majors Aivars Krjukovs, kam ir visas iespējas kļūt par labāko studentu. Manuprāt, tas ir tikai laika jautājums, līdz kāds no Latvijas izpelnīsies

šo nosaukumu. Galu galā mūsu spēks ir nevis mūsu ieročos vai skaitā, bet gan galvās.»

«Šos panākumus es arī nepierakstītu tikai sev. Tā ir tāda kopēja aina, ko var novērot pilnīgi visās skolās, kur mācījušies latvieši, — vienmēr par mums ir ļoti labas atsauksmes un teikti atzinīgi vārdi. Tā ir viena no mūsu nācijas pērlēm — strādātgrība, spēja mācīties un apgūt jauno. Latviju pazīst, zina mūsu karogu. Reizēm nāk klāt pilnīgi sveši cilvēki, min mūsu virsnieku uzvārdus no agrākiem kursiem, lūdz nodot sveicienu, saka — «nu baigi gudrais čalis bija». Tu to visu klausies un saproti, ka nevari atļauties būt ne par mata tiesu slīktāks.»

biju izvirzījis — mācīšos par visiem 100%, apgūšu visu, ko vien var. Jutu arī tādu kā zinību izsalkumu. Pa desmit gadiem biju bijis dažādās vietās un valstīs, ticies ar dažādiem cilvēkiem, piedalījies misijās, arī ikdienas darbā netrūka visādu izaicinājumu. Un tad tu saproti, ka sāk sagrābties dažādas atziņas, militārās tehnikas un vietējos mērogos izmantojamas taktikas, taču pašu pamatu īsti nav. Šī koledža iesēdina atkal skolas solā un vēlreiz pamatīgi izved cauri visai mācību programmai. Beigās saproti, ka tās lietas nemaz nebija nezināmas, tikai zināšanas nebija sistematizētas. Bet koledža visu salika pa plauktiem.»

Mācīties un tikai mācīties

Iepriekšējos kursus ASV Edmunds Svenčs apguvis gana daudz praktisku un teorētisku zināšanu, taču bijusi sajūta, ka šajās zināšanās jāievieš sistēma un jāieliek tām fundamentālāki pamati. Tieši to arī devusi ASV Armijas pavēlniecības un ģenerālštāba koledža. Mācību kurss iildzis aptuveni desmit mēnešus, taču Edmunds šoreiz ASV pavadījis vairāk nekā gadu — pirms mācībām beidzis vairākus sagatavošanās un iepazīšanās kursus, savukārt pēc kursa beigšanas pāris nedēļas vēl nodienējis Mičiganas Nacionālās gvardes rindās, kur vajadzējis atgūt savu kvalifikāciju kā gaisa atbalsta kontrolierim.

Dodoties uz koledžu, Edmunds Svenčs pats sev nosolījis mācīties, cik nu vien galva atļaus. «Es sev tādu kā programmu

Pārstāvēta teju visa pasaule

Kursā daudz uzmanības pievērš klasiskajām izglītības disciplīnām — militārajai ētikai, kara vēsturei, likumdošanai, ētikas un filozofijas attīstībai. Ne mazāka vērība veltīta operacionālajam līmenim, garas stundas aizvadot operāciju plānošanā un stratēģijas treniņos.

Liels pluss ir koledžas mācību programmas daudzšķautņainība un plašais skatījums uz aktualitātēm militārajā jomā. Kursā mācījušies 68 ārvalstu studenti no 63 pasaules valstīm un vēl aptuveni 1400 studenti no ASV. «Katrs citādi domājošs, katram sava pieredze, katrs ienes ko savu — tā ir tā lielā pievienotā vērtība šim kursam.» Turklāt koledžā pārstāvēto valstu loks turpina paplašināties — kursā, kas uzsāka

IZGLĪTĪBA

mācības pēc Edmunda Svenča izlaiduma, pirmo reizi kopš Vjetnamas kara mācības sāka arī students no šīs valsts. Koledžu var uzskatīt par sava veida neitrālo zonu, kur satiekas arī daudzi bijušie pretinieki. Piemēram, koledžā ir pārstāvētas pilnīgi visas bijušās Dienvidslāvijas valstis — visi kopā mācās, spēlē futbolu un iet uz krogu, ja sanāk brīvais laiks.

Miegam laika gandrīz neatliek

Sākotnēji mācību process koledžā bijis pārņemts no Vācijas Bundesvēra akadēmijas, taču laika gaitā amerikāņi programmā ieviesuši korekcijas, tostarp, padarot mācību procesu intensīvāku, kursa garumu samazinājuši no diviem līdz nepilnam gadam. Nodarbības sākas 8.30 un pirmajos mēnešos turpinās līdz 12.30. Kad studenti jau iejutušies un sākas intensīvāks apmācības posms, akadēmiskais darbs bieži vien noris līdz 15.30 vai pat 17.30, ja ir operāciju plānošana un cīņas uz kartes. «Biežāk gan mācījamies līdz pusdienlaikam, kamēr smadzenes vēl labi strādā, pēc tam sākās brīvais laiks. Lai gan — kāds nu tur brīvais, jo ļoti daudz materiālu ir jāstudē patstāvīgi. Man pēdējo mēnešu laikā bija jāapgūst līdz 400 lappušu nedēļā angļu valodā — paņēmu izvēles priekšmetu «Militārās teorijas evolūcija», sākot ar Kartāgas kariem un beidzot ar Vjetnamu un Afganistānu. Šis priekšmets ļoti izskaidro, kāpēc visos laikos armijas kāpj uz viena un tā paša grābekļa.»

Līdztekus pamatkursam bijusi iespēja apgūt arī maģistrantūras studijas, ko Edmunds arī izmantojis, iegūstot maģistra grādu militārajā vēsturē. Te viņam daudz palīdzējuši vietējie «Daugavas vanagi», par ko, protams, liels paldies! «Slodze gan bija briesmīga — no septembra beigām līdz decembra sākumam gulēju vidēji tikai 3 — 4 stundas, lai dabūtu nelielu restartu savām baterijām. Nedaudz vieglāk kļuva pēc Ziemassvētkiem, tad sākās operāciju plānošanas cikls — karošana uz kartes un datorā. Tā lieta man jau bija ļoti zināma.»

Kurss ir būvēts tā, lai katrs no satura varētu paņemt tik, cik pats vēlas. Bijuši arī tādi, uz kuriem skatoties uzreiz skaidrs — puisis atbraucis vienkārši atsēdēt atvēlēto laiku, jo zināšanas viņu īstenībā neinteresē un visa tālākā karjera jau iepriekš ir zināma. «Man bija citādi — braucu, lai mācītos. Mums ir ļoti svarīgi tikt pie pašas svaigākās informācijas, un šī koledža var piedāvāt milzīgu akadēmisko bāzi. Katrs trešais lektors bija doktors vai asociētais profesors, katram milzīga ne vien akadēmiskā, bet arī praktiskā pieredze. Bija speciālisti no Centrālās izlūkošanas pārvaldes, no NASA — tur atrodas visu jomu eksperti.» Koledžā

uzstājušies daudzi vieslektori, ieskaitot ASV aizsardzības ministru. «Viņi ņem ārkārtīgi lielu tēmu loku. Ar mums runāja plaši atzīti filozofi, ētikas doktori, vēsturnieki, mākslinieki. Protams, militārā saikne tajā visā ir, taču redzējums ir ļoti daudzpusīgs. Civilajā dzīvē šīs lekcijas maksātu milzu naudu.» Taču diezgan skaidri var saprast, ka visa koledžas programma cenšas arī ārvalstu studentos kultivēt amerikānisko pasaules skatījumu. Ja cilvēks spēj kritiski izvērtēt informāciju, viss ir kārtībā — esi tikai ieguvējs, atzīst Edmunds Svenčs.

Pa tukšo vairs neparunāsi

Pirmajā mācību posmā koledžā vairāk akcentēta militārās teorijas, stratēģijas, vēstures un taktikas pamatu izpratne, lai labāk apjaustu, kādā vidē strādājam pašlaik un ko varam sagaidīt no nākotnes. Šis bija pirmais kurss, kur sāka mācīt ASV jauno militāro doktrīnu. «Ar katru gadu viņi arvien vairāk saprot, ka ne viss gājis tik gludi, kā bija paredzēts. Militārā vadība analizē, kas nogāja greizi, ko varēja izdarīt labāk, tādēļ arī koledžā tagad ļoti liels akcents tiek likts uz analīzi. Lai kaut ko pateiktu, visam jābūt pamatotam un ļoti labi argumentētam, pa tukšo gaisu kulkstīt vairs nevar.» Līdz ar to pastiprinātā informācijas analīze un argumentācijas meklēšana prasījusi daudz vairāk laika. Piemēram, lai uzrakstītu vienu labi sagatavotu eseju lapu, nācies patērēt 5 — 6 stundas.

Bez labas angļu valodas uz šo koledžu nav jēgas doties — tā ir viena no būtiskākajām Edmunda atziņām. Galvenās lietas kursā varēs saprast, taču garām paslidēs daudz būtisku nianšu un neveidosies pilnīga aina par apgūstamo vielu. Tas ir jo būtiskāk, ja zini, cik liela vērība tagad tiek veltīta savu uzskatu un atziņu pamatošanai. «Koledžā pašam jāmodelē situācijas un nav nekādu robežu tavam analītiskajam prātam, iztēlei un kreativītai. Bet pašam arī jāatbild par savām kļūdām.»

Mazais dzīves tornādo

Armijā Edmunds nonāca tūlīt pēc vidusskolas. «Gāju pieteikties, bet medicīniskā komisija mani izbrāķēja — teica, ka esot plakanā pēda. Īsti nezināju, ko darīt — biju Rīgā, bet dokumentus tā arī nekur nebiju iesniedzis. Tad nu aizskrēju uz Rīgas Tehnisko universitāti un iestājos datorikos — man

programmēšana vienmēr ļoti pavekusies. Bet es tā īsti nenoticēju tam ārstam un nolēmu iet uz komisiju vēlreiz. Aizgāju, mani pārbaudīja — protams, viss bija kārtībā. Ārsts teica — tas esot otrs tāds gadījums viņa praksē,» atceras Edmunds.

Pēc sešiem dienesta mēnešiem viņš iestājies Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, ko absolvējis 2000. gadā. Pēc tam gadu nostrādājis turpat akadēmijā, vienlaikus pabeidzot savu pirmo maģistrantūru.

Tomēr visu laiku licies, ka kaut kas dzīvē jāmaina. «Mani vilka uz vienībām, uz aktīvāku darbību.» 2003. gada februārī viņš jau no Sauszemes spēkiem devās savā pirmajā komandējumā uz ASV, uz kapteiņu kursiem. «No tā brīža arī sākās tāds mazais dzīves tornādo, kas mani rāva un rāva visur. Ne jau haotiski, bet tā intensitāte bija ļoti spēcīga. Praktiski bez atelpas esmu astoņus gadus Sauszemes spēkos nodienējis, divreiz biju Irākā, vienreiz Afganistānā.»

Edmunda ģimenē aug dēls un meita, abi dzimuši jūlijā. Brīvajā laikā, cik nu tā atliek, viņš dodas medībās vai nodarbojas ar izpletņlēkšanu. Mednieku kursi pabeigti arī ASV un pamedīts arī tur. «To laiku gan es zagu mācībām. Reizēm atgriezos no medībām, nomazgāju muti, pārģērbos un pataisno devos uz lekcijām.»

Pēc Amerikas nākamā dienesta vieta Edmundam Svenčam būs Polijā, kur viņš pavadīs turpmākos divus gadus, strādājot Polijas Gaisa spēku akadēmijā par pasniedzēju instruktoru. «Mācīšu apvienoto uguns atbalstu. Praksē tas nozīmē gaisa atbalsta koordinēšanu, darbu ar lidmašīnām, jūras un sauszemes artilēriju. Nodrošināt kaujas atbalstu sauszemes karaspēka vienībām — tas arī bija mans maizes darbs pēdējos četrus gadus Latvijā.»

Par Amerikā aizvadīto laiku viņš saka: «Ļoti smags gads, bet nenožēloju ne sekundi. Pasaule tagad liekas sakārtotāka, ir stingrāks pamats zem kājām. Uz daudzām lietām skatos kritiskāk, problēmas māku risināt kreatīvāk. Jutos daudz bagātāks ar šo bagāžu. No otras puses — šis gads arī paskrējis it kā nemanot, tikai vēl viens diploms kabatā. Bērni paaugušies un vairāk runā preti. Taču ir tāda ļoti paveikta darba izjūta un gatavība jauniem izaicinājumiem.» Kas zina — varbūt vēl pēc desmit gadiem Edmunds dosies uz nākamajiem kursiem — ASV Kara koledžā un jau pulkveža pakāpei. ■

«Daugavas Vanagi» — skats no trīs pasaules malām

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Dienās, kad «Daugavas Vanagi» atzīmēja divdesmit gadus, kopš izveidota organizācijas pārstāvniecība Rīgā, «Tēvijas Sargs» tikās ar Vācijas, Kanādas un ASV «Daugavas Vanagu» vadītājiem un uzklusēja viņu pārdomas par aizvadīto laiku, pašreizējo situāciju un skatu nākotnē.

Juris Eglitis, Kanādas «Daugavas Vanagu» priekšsēdis:

— Es jau 13 gadus esmu pensijā un no tā laika faktiski katru gadu braucu uz Latviju. Ja man nebūtu šīs labās saites ar Latviju un pozitīvās izjūtas, tad to nedarītu. Ikreiz atbraucot es redzu, ka ir notikušas atkal kādas pārmaiņas uz labo pusi — mājas daudzviet tiek atjaunotas un restaurētas, cilvēki liekas daudz priecīgāki nekā 1992. gadā, kad es Latvijā biju pirmo reizi. Toreiz braucām ceļojumā ar riteņiem un domājām, ka pēc tam rakstīsim grāmatu «Ceļojums no veikala uz veikalu». Tolaik jau neko nevarēja dabūt — vienā vietā nopirkām maizi, citā desu...

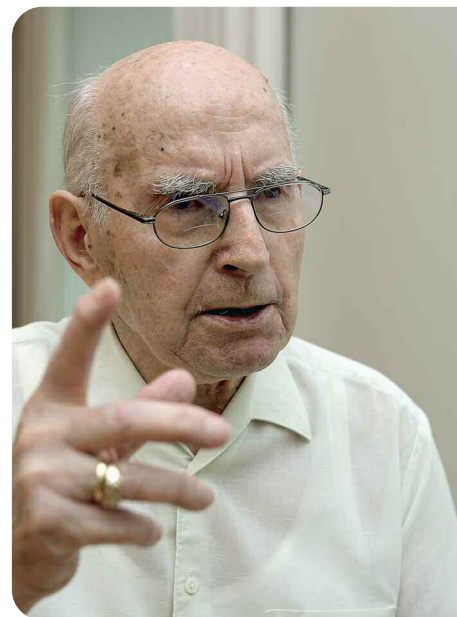
Noskaņojums šeit ir uzlabojies, lai gan daudzi mūk prom no Latvijas. To var saprast. Man liekas, daudzi arī neatgrieziesies. Es pats zinu vairākus gadījumus, ka jauni

cilvēki no Latvijas ir jau labi iedzīvojušies Kanādā, ir viņiem labi darbi un mājas, un tas viss sarūpēts kādu četrus gadus laikā, kas Latvijā nebūtu iespējams.

Ja es atskatos uz šiem divdesmit gadiem Kanādas «Daugavas Vanagu» darbā, tad būtībā nekas liels nav mainījies. Kas, manuprāt, varētu mainīties nākotnē? Palīdzība uz Latviju vairs nebūs tik liela, jo mums vajag pašiem savās mītnes zemēs uzturēt latvietību, atbalstot jaunatni, skolas un nometnes. Ir taču pagājuši jau sešdesmit gadi. Manā paša ģimenē aug jau piektā paaudze un vēl runā latviski, iet latviešu skolās, dejo tautas dejas. No otras puses, leģionāru paliek arvien mazāk, arī viņu vajadzību kļūst mazāk, tātad palīdzības apjoms, loģiski, samazinās. Protams, paliek palīdzība daudz bērnu ģimenēm un audžuģimenēm, kurām tomēr nepieciešams diezgan liels atbalsts. Otra lieta, ka arī mums ārzemēs šie līdzekļi sarūk, jo lielākoties tie nāk no vecāka gadagājuma ļaudīm, kuri aizgājuši pensijā — viņiem tās vajadzības vairs nav tik lielas, un viņi var sniegt materiālo palīdzību. Jaunie jau tāpat kā šeit cīnās par savu un ģimenes dzīvi, un viņiem tās vajadzības arī ir savādākas. Piecdesmitajos gados, kad es ieceļoju Kanādā, visi bija daudz maz līdzīgā situācijā un cits citu atbalstīja. Tagad situācija ir mainījusies.

Kanādas «Daugavas Vanagi» kādreiz bija kādi 2000 biedri, tagad to skaits ir sarucis līdz aptuveni 750. Jauno paaudzi tas vairs īpaši neinteresē. Agrāk latviešu sabiedrībā visas paaudzes turējās kopā, bija savi kori, deju kopas utt. Tagad jaunajai paaudzei ir savi citu tautību draugi, sanāk mācīties divās skolās — viņi tiek rauti uz visām pusēm un vienkārši nespēj visu. «Daugavas Vanagiem» vēl līdzī nāk tas, ka mēs bieži tiekam uzskatīti par karavīru organizāciju, un daudziem tas nepatīk. Tādēļ jauniešus iesaistīt ir grūti.

Var gadīties, ka «Daugavas Vanagi» ārzemēs ar laiku izmirs, ja jaunie nenāks vietā. Kad es pārņēmu vadību, iepriekšējais priekšsēdis pēc kāda laika teica, ka esot organizācijai devis vēl desmit gadus. Tagad es esmu priekšsēdis astoņus gadus un paredzu, ka varam strādāt vēl vismaz desmit gadus.

Atvaļināts virsnieka vietnieks **Oskars Baltputnis**, viens no «Daugavas Vanagu» dibinātājiem:

— Es 40 gadus vadīju «Daugavas Vanagu» Hamburgas nodaļu. Mūsu nodaļā bija un ir daudz izcilu cilvēku, sava amata meistaru. Daudz palīdzības esam snieguši tieši ar medicīnas aprikojuma un zāļu kravām. Bet, nākot pie varas Šķeļem, sākās izmaiņas — medikamentus varēja ievest tikai tad, ja tie iepriekš bija pieprasīti. Bet no kuras medicīnas kompānijas tad tā uz pieprasījumu var dabūt zāles labdarībai? Viņi jau medikamentus dod tikai tad, ja ir saražots par daudz un redz, ka neizdosies visu notirgot. Un tad vēl derīguma termiņš jāskatās.

Daudzi jau to nesaprot, ka no debesīm nekas nekrita, par visu bija jācīnās, jāiet, jāpārliecina.

Mūs jau arī čeka mēģināja visādi kompromitēt. Kad es vēl strādāju bankā, vienu vakaru atnāk divi vīri no Vācijas tā kā mūsu Drošības policijas līdziniekā. Prasa — vai es esmu bijis komunistu partijā? Es saku — nekad mūžā! Tad varbūt kādā līdzīgā? Vai varbūt sodīts par komunistu lietām? Tad es sameklēju savas 1. un 2. pakāpes Dzelzs krusta apliecības, parādīju un vaicāju — vai tādi varētu būt komunistam? Vairāk neviena jautājuma nebija — pacēla cepures un

prom bija. Es vēl viņiem prasīju — kādā veidā jūs pie manis esat nonākuši? Nu mums te ir viena vēstule, šie atbild. Tā rīkojās «stūra nams». Par tiem, kas bija disponēti uz aktīvāku rīcību, izsūtīja šitādas ķēgu vēstules.

Pēdējā laikā ir šķidri. Jaunie, kas aizbraukuši uz Vāciju — tie jau «Daugavas Vanagos» nenāk. Otrā lieta — tie vecie paliek vecāki, un daļa aiziet, daļa vairs nevar tik aktīvi strādāt.

Līdzko atkal nodibinājās neatkarīgā Latvija, mēs jau visi metāmies iekšā palīdzēt. Tādēļ ir ļoti svētīgi, ka ir «Daugavas Vanagu» Centrālās valdes pārstāvēniecība Latvijā, jo tagad palīdzība ir centralizēta. Citādi viena vieta saņem, cita — nesaņem neko. Reizēm ir arī tās spontānās reakcijas — kāds atbrauc uz Latviju un mirklā iespaidā iegādā kādu iekārtu, piemēram, Bērnu slimnīcai, kas tai tā īsti nemaz nav vajadzīga.

Es uzskatu, ka attīstība «Daugavas Vanagiem» var būt tikai Latvijā. Mums jaunā paaudze iet vācu skolās, dzīvo tajā vidē. Vācijas kultūra ir ļoti spēcīga, un parasti tādas augstas, spēcīgas kultūras labi asimilē ienācējus. Ir jācinās par savu bērnu, lai viņš paliktu latvietis. Tas ir tas, ko šeit daudzi nesaprot — cik grūti ir izaudzināt bērnus par latviešiem. Tas arī mani izbrīnī — ka tik maz vēribas pievērs latviskuma audzināšanai, attīstīšanai. Kā tad mēs šeit varam pievērst citautiešus, ja ne no pašiem pamatiem audzinot viņus par valstij lojāliem pilsoņiem?

Zigurds Rīders, ASV «Daugavas Vanagu» priekšnieks:

— Ar labām domām un labām izjūtām esmu Latvijā. Mums kā organizācijai jāturpina darīt tas darbs, ko darām. Visiem jāapzinās,

«Daugavas Vanagu» Centrālās valdes priekšsēdētājs Andrejs Mežmalis pasniedz Atzinības rakstu Nacionālo bruņoto spēku komandierim ģenerālleitnantam Raimondam Graubem.

ka mēs, kas dzīvojam ārpus Latvijas, esam tādi paši latvieši kā tie, kas dzīvo šeit, tikai tā mājvieta mums ir mazliet citādāka. Mums ir jādara viss, lai palīdzētu Latvijai izaukt kuplai, skaistai un latviskai.

Pats esmu «Daugavas Vanagos» no 18 gadu vecuma un šogad nosvinēju savu septiņdesmitgadi. Ir daudz izmaiņu šo divdesmit gadu laikā. Pirmo reizi es Latvijā biju 1979. gadā un nākamreiz atgriezies 1989. gadā, pēc tam es braucu kādas trīs reizes gadā līdz neatkarībai un pēc tam vismaz reizi gadā. Ārējā skatā Latvija ir augusi, palikusi skaistāka, tīrāka, sakārtotāka. Diemžēl no iekšējās, no valdības puses es neredzu, ka tas notiktu tāpat. Mēs ārpusē jūtamies diezgan vilušies no tā, ko mēs saredzējam neatkarības sākumā un Atmodā.

Mēs paši šajā laikā esam mēģinājuši nedaudz pārkārtoties. Ne tā, ka mēs sūtītu mazāku atbalstu uz Latviju, lai palīdzētu bijušajiem leģionāriem. Bet mēs redzam, ka būs jāizaudzē vismaz vēl viena, ja ne divas latviskas paaudzes Amerikā. Tādēļ mēs mēģinām vairāk līdzekļu piesaistīt latvietības izaugsmei, jaunatnei Amerikā. Un sevišķi tagad, kad arvien vairāk un vairāk iebruc cilvēki no Latvijas ekonomiskās situācijas dēļ — es domāju, ka tas ir mūsu pienākums — mēģināt arī viņus iesaistīt mūsu sabiedrībā un dot arī viņiem to iespēju izaudzināt savus bērnus un mazbērnus latviskā garā.

Ar dažiem no jaunās iebrucēju paaudzes mums ir labi kontakti. Diemžēl es domāju, ka ne ar pietiekami daudziem. Ir tādi, kas iesaistās un ir ļoti aktīvi, tad ir tādi, kas ierodas uz vienu sarīkojumu, kur ir atbraucis kāds teātris vai populārs mākslinieks no Latvijas, un tad mēs viņus vairs neredzam līdz nākamajai reizei. Un par to ir žēl, jo tādā

veidā, es domāju, būs ļoti grūti viņiem saturēt saikni ar Latviju. Es gan uzskatu, ka tas nav arī nekas neparasts. Mēs paši iebrucām 1950. gadā Amerikā, un te bija tādi veclatvieši, kas bija ieceļojuši ap 1905. gadu un pat agrāk. Diemžēl mums nebija tāda liela kopība ar viņiem, jo mēs atstājām Latviju, lai bēgtu no visām bolševisma un revolūcijas lietām. Un viņi jau bija pamatīgi asimilējušies, retais vairs tikai latviski runāja vai pat tikai saprata. Mēs šajos 60 gados vēl esam diezgan labi saturējuši latviešu valodu un latviskumu.

Mums arī ir grūtības. Sākotnēji mēs vairāk piesaistījām veco paaudzi, un tagad mums ir grūtības ar jauno paaudzi. Mums tā sabiedrība vairs nav tik plaša, turklāt nav vairs tikai «Daugavas Vanagi», bet ir arī daudzas citas organizācijas, arī ar savu piedāvājumu jauniešiem — kā skauti un gaidas, Amerikas Latviešu jaunatnes apvienība, kur ir vairāk izpriecās un darbības. Mums ir vairāk nopietnas lietas, kas ir saistītas ar līdzekļu vākšanu un labdarību, un tās izpriecās mums notiek pēc tam, kad darbs ir padarīts. Es gan pats arī nebiju jaunībā tik aktīvs «Daugavas Vanagos» un arī vēl pēc tam, kad biju apprecējies un bija bērni. Vienmēr jau bija visādas citādas nodarbes. Es domāju, ka nopietnāka darbība tādā organizācijā kā «Daugavas Vanagi» sākas tad, kad esi jau nobriedis un kaut ko dzīvē sasniedzis. Un kad tu vari atļauties atlicināt laiku. Sevišķi, kad iziet pensijā un vairs nav ko darīt — tad tu meklē, ar ko nodarboties, kādu darbiņu.

Katrā gadījumā mums ir liels lepnums par mūsu Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un to, ko latviešu kareivji dara labu latviešu tautai. Paldies viņiem par to! **IR**

Jau kopš 2011. gada Nacionālo bruņoto spēku (NBS) Speciālo uzdevumu vienība var lepoties ar būtisku ieguvumu — kinologu dienests toreiz saņēma trīs belģu ait-suņus jeb malinuā. Draudzīgi, komunikabli, ar izteiktu vēlmi socializēties — tādi šķita saņemtie kucēni.

Kopš iepriekšējās viesošanās pie Speciālo uzdevumu vienības kinologiem apritējuši divi gadi. Apmeklējot vienību šovasar,

uzzinām, ko suņi pa šiem diviem gadiem apguvuši. Speciālo uzdevumu vienības pārstāvis, stāstot par suņu prasmju pilnveidošanu, min lidošanu helikopterā, braucienus laivā, sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšanu, māku strādāt tumšās un slēgtās telpās. Turklāt viens no suņiem profesionāli pildījis dienesta pienākumus starptautiskajā operācijā Afganistānā, veicot standarta sprāgstvielu meklēšanu. Pārstāvis uzsver, ka

ir svarīgi, lai, dienot starptautiskajā vidē, kinologiem būtu vienāda izpratne, ko apliecina arī starptautiski atpazīstamā kinologu emblēma.

Kinologi ar suņiem demonstrē, kā notiek sprāgstvielu meklēšana dažādos apstākļos — notekcaurulē, pagrabā, atklātā apvidū. Vērojam paraugdemonstrējumus arī šķēršļu joslā.

Pavīrši uzlūkojot malinuā šķirnes suni, varētu nodomāt, ka tas ir atbilstošs mājdzīvnieka lomai. Tomēr izskats ir maldinošs. Šīs šķirnes suņi noteikti nebūs mājassēdētāji vai «aksesuārs», ar ko lepmi pastaigāties pa lielveikaliem. Malinuā ir bezbailīgi, uzticami un nereti arī agresīvi, ar spēju efektīvi uzbrukt. Kompakti veidotais suņa ķermenis sver līdz 30 kilogramus. Nepiekāpīgā un neatlaidīgā daba palīdz tam veiksmīgi atrast sprāgstvielas, pretinieku, ātri reaģēt un pielāgoties dienestam dažādos apstākļos.

Arī vācu aitusuņi un retriveri ir izplatītas suņu šķirnes daudzu valstu drošības spēkos, tomēr malinuā daudzās jomās ir pārāki, piemēram, izpletņlēcšanā tandēmā. Šo augsto novērtējumu starptautiskajā vidē un pasaules speciālo uzdevumu vienībās apliecina arī tas, ka tieši malinuā šķirnes suņi Kairo tika iesaistīti ASV spēku vadītajā operācijā Abotābādas pilsētā Pakistānā, kuras laikā apšaudē gāja bojā starptautiskā teroristu tikla «Al Qaeda» vadītājs Osama bin Lādens. Tieši šis suns kaujiniekiem atklāja vietu, kur viņš slēpās. Kairo uzdevums

Malinuā — draugs vai kaujas ierocis?

operācijā bija pārmeklēt ēkas, meklēt sprādzienbīstamus priekšmetus, slēptas durvis uz telpām vai ejas, kurās varētu slēpties terorists, kura vārds saistās ar visnežēlīgākajiem terorisma aktiem. Tā kā operācija noritēja lielā slepenībā, Kairo ir vienīgais no 81 operācijā iesaistītā, kura vārds līdz šim ir izskanējis masu informācijas līdzekļos.

Kinologu dienests NBS Speciālo uzdevumu vienībā ir kopš 1994. gada. Pa šiem gadiem vienībā bijuši dažādu šķirņu suņi — arī vācu aitusuņi, kokerspanieli un rizenšnaucers. Pašos pirmsākumos — arī kollijs. Vienības pārstāvis atzīst, ka malīnuā šķirnes suņi ir

Tieši malīnuā šķirnes suns Kairo tika iesaistīts ASV spēku vadītajā operācijā Abotābādas pilsētā Pakistānā, kuras laikā apšaudē gāja bojā starptautiskā teroristu tīkla «Al Qaeda» vadītājs Osama bin Lādens.

daudz enerģiskāki un spēj ilgāk strādāt stresa situācijā. «Malīnuā ir spēcīgs, veikls, agresīvs un piemērots aizturēšanas operācijās, jo šīs šķirnes sunim ir labas tuvības spējas. Kož tikai ar dziļajiem zobiem, ja netišām gadās ar priekšējiem, vienāla mēģinās aizķert vairāk. Iekšpusē ir daudz stiprāks sakodiens, tā dēvētais kaulu laužamais sakodiens.»

«Ar suni jābūt uzmanīgam, vienāla, vai suns ir trenēts vai nav,» uzsver pieredzējušais

vienības kinologs. «Jāņem vērā, ka suns ir nopietns dzīvnieks, kas var nodarīt arī lielu ļaunumu. Daudz runāts par dažādiem paš-aizsardzības paņēmieniem. Jēga cīnīties ir tad, ja cilvēks zina, ko dara. Viens no klasiskākajiem ieteikumiem aizstāvēties ir mēģināt suni noturēt sev priekšā, jo bailīgs suns vienmēr centīsies iekost no aizmugures. Ja suns atradīsies jums priekšā, tad, visticamāk, arī nesaņemsies iekost. Savukārt, ja suns ir pārliecināts, drošs, tad viņam ir vienāla, no kurienes kost. Vēl var mēģināt starp sevi un suni maksimāli ātri atrast kādu priekšmetu. Sevišķi daudz iespēju gan tādās reizēs nav.»

Kinologs skaidro: «Vienmēr jāpatur prātā, ka suns ir dzīva būtne, un tikai tad

kaujas ierocis, ko izmanto nepieciešamības gadījumā. Mūsu suņi ir apmācīti, lai karavīru pasargātu no iespējamā apdraudējuma un bojāejas, lai paši spētu novērtēt situāciju. Sunim uzvilkta uzkaube ir noderīgs palīglīdzeklis, jo kinologs var no attāluma kontrolēt, ko suns dara. Kamerā mēs redzam, kad suns ir sastindzis, redzam, uz ko viņš skatās. Līdz ar to vieglāk ir izvērtēt situāciju.»

Katrs suns ir indivīds, un daudz kas atkarīgs no audzināšanas un saimnieka attieksmes pret suni jau kucēna vecumā. Liela nozīme ir arī suņa ciltsrakstiem, videi, kādā suns atrodas, arī tam, cik daudz ar suni strādā. Speciālo uzdevumu vienības karavīri savus suņus uztver kā līdzvērtīgus dienesta biedrus. «Mūsu suņiem ir iegūta dzīves pieredze dažādās situācijās. Tas ir svarīgi, lai svešā vidē nebūtu nepatīkamu pārsteigumu ar nezināmiem stresa elementiem.»

Sagatavoja kapteine Sandra Brāle, AM Preses nodaļa, sadarbībā ar raidījuma «Laiks vīriem?» režisoru Ediju Freimani.
Foto — Sandra Brāle un no SUV arhīva.

Kara un pēckara mode: militārais stils ienāk ikdienā

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejā līdz šā gada 29. septembrim apskatāma izstāde «No kara uz mieru. 1940.—1950. gadu mode», kurā varam iepazīt tērpus un aksesuārus no pagājušā gadsimta vidus. Šīs divas ārkārtīgi interesantās dekādes parāda laika posmus, kas hronoloģiski ir līdzās, taču ir radikāli atšķirīgi. Protams, būtisku iespaidu uz abu desmitgažu modi ir atstājis Otrais pasaules karš, ieviešot gan savas korekcijas tērpu izgatavošanai pieejamo resursu izvēlē, gan veicinot militārā stila ienākšanu ikdienas modē.

«Pirmo izstādes desmitgadī raksturo Otrā pasaules kara laika šausmas un iznīcība, un tam pretstatā — pēckara cilvēku laime un vēlme priecāties, baudīt dzīvi,» izstādes atklāšanā uzsvēra Latvijas Nacionālā mākslas muzeja direktore Māra Lāce. Šī ir jau piektā izstāde no starptautiski atzītā modes vēsturnieka Aleksandra Vasiļjeva kolekcijas. Iepriekšējos gados Latvijā varēja apskatīt izstādes par karalienes Viktorijas laika modi, mini un maksī posmu, kā arī artdeko un jūgendstila laiku modē. Tāpat kā iepriekšējās ekspozīcijas, arī šī ir tapusi ar «ABLV Bank» atbalstu.

«Katra izstāde ir kā pirmizrāde — tajā vienmēr ir kas jauns. Šī ekspozīcija ir absolūts jaunums, līdz šim tā nekur nav izstādīta,» atklāšanas pasākumā sacīja A. Vasiļjevs. Runājot par izstādē ietverto laika posmu, viņš uzsvēra — šis ļoti saspringtais laiks arī skaidri iezīmējas sievietes tēlā. Piemēram, gatavojot ekspozīciju, nācies pārtaisīt mānēnus, jo mūsdienu proporcijas nav atbil-

dušas tā laika sieviešu ārējam veidolam — sievietes kara grūtību iespaidā bijušas krietni vien tievākas, vidējais vidukļa apkārtmērs bijis tikai 48—50 cm.

Ekspozīcija tapusi salīdzinoši ilgi, un tās izveide prasījusi arī lielus naudas ieguldījumus. Viens no iemesliem ir eksponātu ekskluzivitāte, jo mode kara laikā reti kad ir uzmanības centrā, atzīst A. Vasiļjevs. Toties kara un pēckara laiks ir ārkārtīgi interesants tieši to ierobežojumu dēļ, kurus nākas apiet modes namiem un tērpu valkātājiem. «Tērpi ir ļoti interesanti, jo trūkstošos resursus nākas kompensēt ar kreativitāti. Tas pats ir attiecināms arī uz sieviešu ārējo izskatu un koptēlu — jo mazāk vīriešu, jo sievietes ir izdomas bagātākas, radošākas — viņām ir jāizceļas un jāpiesaista uzmanība,» stāsta modes vēsturnieks. Viena no tā laikmeta raksturīgākajām iezīmēm ir spilgti sarkanā lūpu krāsa, kas sievietēm palīdzējusi atrisināt daudzas problēmas.

Tiesa, ne visi modes nami kara laikā tika slēgti vai būtiski ierobežoja savu darbību — piemēram, plaši pazīstamajam modes namam «Hugo Boss» tas bijis īsts plaujas laiks, radot un ražojot uniformas Vācijas bruņotajām struktūrvienībām.

Vairāki tam laikam raksturīgi tērpu elementi un aksesuāri ir tiešā veidā saistīti ar kara un pēckara dzīves apstākļiem. Piemēram, tolaik tik populārās dažādās galvassegas plaši izmantotas, lai nosegtu nekoptos matus. Arī apavi ar koka zoli vai augstu platformu tik izplatīti kļuvuši tīri pragmatisku apsvērumu dēļ, jo ceļi un trošuāri tolaik pārsvarā bija ļoti sliktā stāvoklī, nelaboti vai sabombardēti. Izstādē apskatāmo laika posmu raksturo arī daudzveidīgi paštaisīti aksesuāri, kas tapuši no lētiem un tobrīd pieejamiem izejmateriāliem, kuri palīdzējuši sasniegt efektīvu rezultātu. Interesanti, ka tā saucamās naglīnķurpes ar savu smailo papēdi saistāmas ar aviāciju — šī kurpju modeļa papēdim plaši tika izmantota lidmašīnu būvē nepieciešama detaļa, kas kara gados bija saražota ar lielu rezervi.

Lūzumpunkts modes pasaulē notiek 1947. gadā līdz ar jaunā modes nama «Christian Dior» ieviesto stilu «New look», proti, no kara laika askētisma un militārā stila iezīmēm ikdienas apģērbā krasi pārejot uz krāšņu un bieži vien pat pārmēru bagātīgu sievišķīguma akcentēšanu. Protams, tas ļoti patīcis pēckara vīriešiem, kuri pēc pārdzīvotajām kara šausmām gribēja sev

līdzās redzēt tieši sievieti, nevis vienkārši draugu, stāsta A. Vasiļjevs. Šis pavērsiens modē ir arī «zelta laiks» audumu ražotājiem. Tērpi akcentē sievieti — ziedu, kas uzplaukst, lai kļūtu par māti. Tam atbilst arī izmantotās krāsu gammas, piemēram, plaši lietotie maigi sārtie toņi. Arī rezultāti ilgi nav jāgaida — pēckara gados Eiropa piedzīvoja strauju dzimstības pieaugumu jeb t. s. *baby boom*, kad Eiropā ģimenē ir vidēji trīs bērni.

Ikdienas valkāšanai un ceļošanai šādi grezni tērpi gan nav pārāk piemēroti. Pēckara gados strauji attīstās civilā aviācija un ceļojumu industrija, taču noteikumi ļauj lidmašīnā ņemt līdzī maksimāli 20 kg bagāžas. Te istajā brīdī nāk «Chanel» modes nams ar savu mazo, eleganto kostīmu piedāvājumu — tādas dāmas var paņemt līdzī bagāžā pat veselus piecus.

Runājot par militārā stila ienākšanu modē, Aleksandrs Vasiļjevs «Tēvijas Sargam» atzina: «Būtiskākais mērķis bija ļaut arī sievietēm kara laikā demonstrēt savu patriotismu. To veicināja armijas nepieciešamības un nozīmības apziņa. Šāds stils kara laikā bija ļoti populārs arī tāpēc, ka daudzas sievietes iestājās armijā kā žēlsirdīgās māsas, pildīja tulka pienākumus un dienēja regulārajā armijā. Padomju armijā bija pat atsevišķi sieviešu bataljoni. Izteiksmīgas metāla pogas, uzšujamas kabatas, uzpleči un plati polsterēti pleci raksturo Otrā pasaules kara laika modi. Taču drīz vien pēc kara šī tendence diezgan krasi beidzās — Kristiāns Diors to visu pārsvītvoja 1947. gadā un uzdevināja sievietēm jaunu — sievietes zieda — siluetu.»

Zemessardzes veterāni tiekas konferencē

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Zemessardze bija spēks, kas pirmajos gados pēc neatkarības atjaunošanas teju visskaidrāk personificēja Latvijas valsts varu. Nu lielākā daļa tā laika zemessargu ir veterāna statusā un labprāt joprojām sniegtu savu atbalstu valstij. Par to un citiem aktuālajiem jautājumiem Zemessardzes veterāni runāja jūlija vidū notikušajā konferencē «Zemessardzes veterānu apvienība un tās uzdevumi».

Konferences atklāšanas uzrunā Saeimas priekšsēdētāja Solvita Āboltiņa uzsvēra — laikā, kad atjaunotā Latvija vēl tikai veidojās un nostiprinājās, tieši zemessargi ikvienam deva pārliecību, ka sabiedrība tiek aizsargāta un kāds ir nomodā par tās drošību. Savukārt Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs Veiko Spolītis atzina — Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandieris pulkvežleitnants Raimonds Graube un NBS Apvienotā štāba priekšnieks brigādes ģenerālis Juris Zeibārts ir nākuši no Zemessardzes, tātad tas ir savdabīgs kvalitātes apliecinājums un atzinība visiem zemessargiem. Pēc konferences atklāšanas runām Zemessardzes veterāni un pasākuma apmeklētāji vienojās klusuma brīdī, pieminot mūžībā aizgājušos zemessargus.

Zemessardzes veterānu priekšnieks atvaļinātais majors Ilgvars Baumanis, atskatoties uz aizvadīto laiku, sacīja — deviņdesmito gadu sākumā neviens no viņam zināmajiem

zemessargiem nav uzdevis jautājumu: «Kas man par to būs?» Visi strādājuši ar milzīgu entuziasmu idejas vārdā, stiprinot Latvijas valsti. Nereti bijušas situācijas, kad vīriem nācies slēpt no savas ģimenes, cik tad īsti katrs ieguldījis no ģimenes budžeta formas iegādei vai ieročiem un munīcijai — daudz kas pirkti par saviem līdzekļiem.

Skatoties nākotnē, Zemessardzes veterānu priekšnieks atzina: viens no svarīgākajiem Zemessardzes veterānu uzdevumiem ir piedalīties apmācības procesā un sniegt praktisku atbalstu, taču iespējas to darīt ir ierobežotas. Nereti pietrūkst komunikācijas starp karavīriem un veterāniem, reizēm ir vērojama neieinteresētība. Taču ir cerība, ka ar laiku situācija mainīsies uz labo pusi, teica I. Baumanis. Viņš arī uzsvēra — visiem ir jāapzinās, ka NBS, Zemessardzes un Jaunsardzes uzdevumi laika gaitā ir krietni mainījušies, mainīties ir arī pats apmācības process, līdz ar to ne vienmēr ir lietderīgas un izmantojamas zināšanas, kas derējušas pirms desmit un piecpadsmit gadiem. Arī atbalsts apmācību nodrošināšanai ir salīdzinoši ierobežots.

I. Baumanis informēja klātesošos, ka ar laiku tiks izveidota vienota NBS veterānu apvienība, kurā brīvprātīgi varēs iesaistīties visi kādreizējie NBS struktūrvienībās dienējušie. Viņš arī pavēstīja, ka, visticamāk, jau no nākamā gada Zemessardzes veterāniem būs pašiem sava veterāna goda zīme.

Zemessardzes veterānu priekšnieks arī iepazīstināja konferences dalībniekus ar

veterānu apvienības biedru labajiem darbiem aizvadītajā laika posmā. Tostarp tika minēta sadarbība ar Igaunijas veterānu organizāciju, kopīgi ar Raunas novadu organizētais atceres pasākums nacionālo partizānu bojāejas vietā pie «Daiņkalnu» mājām, ZS 55. kājnieku bataljona veterānu organizētās jaunsargu un Zemessardzes veterānu kopējās lauka nometnes (divas reizes 2012. gadā un vienreiz šogad), sadarbība ar Ozolnieku vidusskolu, veterānu un jaunsargu dalība atvērto durvju dienās Sauszemes spēkos un citi pasākumi. Īpaši tika akcentēta ar Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisiju un Izglītības un zinātnes ministriju aizsāktā diskusija par skolēnu valstiskās apziņas veidošanu un sporta stundu kvalitātes un apmeklētības uzlabošanu.

Runājot par uzdevumiem 2013.—2014. gada posmam, I. Baumanis aicināja klātesošos iespējami labi turpināt strādāt pie esošo uzdevumu izpildes. Viņš arī aicināja Zemessardzes veterānus aktīvāk izstrādāt un piedāvāt priekšlikumus to normatīvo aktu pilnveidošanai, kuri attiecas uz Zemessardzi. Vēl viens būtisks nākamā darba posma uzdevums ir vēsturisko uzziņu un fotomateriālu apkopošana, jo pagaidām ar to pārāk labi nav veicies. Jādomā arī, kā pilnveidot atbalstu veterānu veselības uzlabošanai un attīstīt sadarbību ar NBS struktūrvienībām.

No risināmajām problēmām I. Baumanis nosauca arī nepieciešamību pilnveidot veterānu nodrošināšanu ar individuālu lauka formu un veselības apdrošināšanu.

Jautājums par zemessargu lauka formu ir īpaši svarīgs jaunās paaudzes audzināšanas kontekstā, jo bērni un jaunieši lielu daļu informācijas uztver vizuāli. Par cilvēku formastērpā, kurš atnācis mācīt jaunsargus vai skolēnus, veidojas pavisam cits iespaids nekā par civilistu, uzsvēra Zemessardzes veterānu priekšnieks.

Konferencē kā vienu no tuvākajiem uzdevumiem izvirzīja arī ierosinātās devīzes «No pagātnes caur šodienu uz rītdienu Tēvu zemi nosargāt» apstiprināšanu. Zemessardzes veterāni arī turpmāk apņēmas iesaistīt veterānu apvienībā atvaļinātos zemessargus un karavīrus, atbalstīt zemessargu rekrutēšanu, stiprināt sadarbību ar karavīru un citām nevalstiskajām organizācijām Latvijā, NATO un ES dalībvalstīs. Aktīva sadarbība turpināsies arī ar «Daugavas Vanagu» organizāciju. **IS**

Zemessardzes veterānu apvienības konference pulcināja daudzus bijušos zemessargus.

Jaunsargu aktivitātes nometnē

Daina Ozoliņa,

AM Preses nodaļas vecākā referente.
Foto — Gatis Dieziņš.

No 11. līdz 14. jūlijam Talsu novada Ģibuļu pagasta Spāres muižas apkārtnē notika Jaunsardzes departamenta 1. novada nometne — salidojums «JaunSpāre 2013», kurā piedalījās ap 240 jaunsargu no Kurzemes un Zemgales, kā arī komanda no Igaunijas organizācijām «Kodutütrede» un «Noored Kotkad».

«Nometnes — salidojuma nosaukums «JaunSpāre» tika izvēlēts, lai veidotu saīsinājumu JS, ko lieto, saīsinot vārdu «Jaunsardze»,» stāsta nometnes vadītājs, Jaunsardzes departamenta 1. nodaļas vadītājs Dainis Karols. «Spāre ir aktīva un gudra, un tādiem ir jābūt arī jaunsargiem.»

Dainis Karols atgādina, ka kādreiz Jaunsardzē bija ierasta prakse rīkot novadu un visas Latvijas mēroga nometnes, bet, sākoties

dižķībeleī un samazinoties finansējumam, no šādām nometnēm nācās atteikties. Viens no risinājumiem bija organizēt reģionālās mācības vasaras brīvlaikā, un tādas iepriekšējos divus gadus notika Talsu, Aizputes, Saldus un Jelgavas novadā.

«Šogad, pateicoties papildu finansējumam, bija iespēja atjaunot tradīcijas un noorganizēt visa novada nometni, kurā satikās aktīvākie jaunākā vecuma jaunsargi no katras vienības,» stāsta D. Karols. «Lai varētu nodrošināt zināšanu pārmantojamību un darbu komandā, tika dota iespēja vecākajiem jaunsargiem strādāt kā komandieriem, piedaloties visās aktivitātēs un palīdzot instruktoriem.»

Viena no komandu vecākajām ir arī Liene Vilsone no 511. Dobeles jaunsargu vienības, kuru jau kopš bērnības interesējušas sportiskas un ar militāriem jautājumiem saistītas aktivitātes. «Jaunsardzē pats labākais ir saliedētība, komandas izjūta,» uzsver Liene, kas šajā gadā plāno iestāties Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, lai

turpmāko dzīvi saistītu ar militāro karjeru. «Nometnē pats labākais ir tas, ka ir iespēja ciešāk iepazīties ar citu nodaļu jaunsargiem. Protams, vadot komandu, gadās arī domstarpības, bet tās vienmēr var atrisināt.»

Nometnes sākumā jaunsargi devās izlūkpatriuļā un iepazīna Spāri, veicot vairāk nekā 10 kilometru ar kontrolpunktiem. Paši jaunsargi atzīst, ka viens no interesantākajiem uzdevumiem bija lādiņa nešana lejup no kalna. Tie, kas nespēja nobremzēt, ar visām drēbēm un lādiņu rokās ieskrēja karjerā.

Igaunijas pārstāvji bija vieni no retajiem, kas bez kļūdām saskaitīja pakāpienus skatu tornī, savukārt citām komandām par neprecīzu pakāpienu saskaitīšanu bija jāveic papilduzdevums — pēc iespējas īsākā laikā jāsalasa glāze melleņu. Daļa šo melleņu tika uzdāvinātas aizsardzības ministram Artim Pabrikam un Talsu novada domes priekšdēdžam Aivaram Lācarum, kad viņi nākamajā nometnes dienā ieradās tikties ar jaunsargiem un noskatīties katapultu kaujas.

«JaunSpāre 2013»

«Tā kā lielākā daļa skolēnu ikdienā ļoti daudz laika pavada pie datora ekrāna, šāda nometne, kur jādzīvo teltis un katru dienu jāveic dažādas sportiskās aktivitātes, ievērojami uzlabo dalībnieku fizisko sagatavotību un veselību. Turklāt jauniešiem tas ir lielisks piedzīvojums, kā arī iespēja iepazīties ar līdzīgi domājošajiem no visa novada,» uzsver aizsardzības ministrs Artis Pabriks.

Katapultu veidošana un katapultu kaujas noritēja jauktās komandās — kopīgs darbs un sacensības ir viens no veidiem, kā saliedēt jaunsargus no dažādām vienībām. 512. Tukuma vienības jaunsargs Jānis Kokins atzīst: «Mēs nedalām, no kuras vienības katrs nāk. Mēs visi esam jaunsargi, un visi pildām tos uzdevumus, ko liek. Šī nometne ir lieliska iespēja iegūt jaunus draugus. Šādas nometnes varētu būt arī biežāk.» Jānis ir piedalījies daudzās nometnēs, bet tik liela mēroga nometnē — salidojumā viņš ir pirmo reizi. «Ļoti interesantas bija komandu kapteiņu sacensības — šķēršļu

josla, kas bija samērā grūta, bet pēc tās pārvarēšanas bija liels gandarījums, tā bija iespēja pārbaudīt savas spējas.»

Jaunsargi nometnes laikā varēja pārbaudīt arī savu angļu valodas prasmi un māku darboties starptautiskā vidē, jo jau tradicionāli Jaunsardzes nometnē piedalās ciemiņi no Igaunijas.

«Mums ļoti patīk viesoties nometnē Latvijā, te notiek tik daudz interesantu aktivitāšu,» stāsta igauņu komandas vadītāja Anu Tammearu-Mežule, kura runā arī latviski. «Igaunijā «Kodutütred» un «Noored Kotkad» organizācijas ir vairāk orientētas uz zināšanu apguvi, prāta vingrināšanu, bet šeit tas ir apvienots ar fiziskajām aktivitātēm un militāru iemaņu veidošanu. Mani audzēkņi ir tādā sajūsmā par nometni, ka vakaros nav noliekami gulēt, tik ilgi grib visu dienu piedzīvot apspriest!»

Laura Treinovska no 405. Saldus vienības uzsver, ka šajā nometnē viss bija ļoti interesanti. «Kad sanāk kopā tik daudz jaunsargu, ir ļoti jautri, var gan atpūsties,

gan kaut ko jaunu iemācīties. Piemēram, izlūkpatruļā bija gan sportiskie uzdevumi, gan pētnieciskie.» Laurai šī ir pirmā nometne, un viņa iestājusies Jaunsardzē tikai pirms četriem mēnešiem. Meitene atzīst, ka mācību gada laikā nodarbības pārsvarā notiek klasē, bet nometnes ir daudz, daudz interesantākas.

Salidojuma laikā jauniešiem bija daudz aizraujošu aktivitāšu — viņi tikās ar Nacionālo bruņoto spēku Speciālo uzdevumu vienības karavīriem, piedalījās sporta spēlēs «Ūdens pasaule», «Zemes pasaule» un «Gaisa pasaule», parādīja savas prasmes tūrisma trasē, šaušanā ar pneimatiskajiem ieročiem, nakts trasē un citās individuālajās un komandu aktivitātēs. Protams, neiztika arī bez peldēšanās, kas šajā karstajā laikā lielākajai daļai jaunsargu ir īpaši iecienīta un gaidīta nodarbe.

Salidojuma mērķis bija veicināt jaunsargu vienību sadarbību, stiprināt reģionālo identitāti un praktiskajās nodarbībās izmantot mācībās iegūtās zināšanas. **IS**

Gūtās mācības Baltijas valstu aizsardzības attīstībai

Klajā nācis ļoti interesants autoru kolektīva sagatavots rakstu krājums, kas aplūko aizvadītos 20 gadus Igaunijas, Latvijas un Lietuvas aizsardzības sistēmu izveidē un attīstībā. Grāmatu izdevis Igaunijas Starptautiskais aizsardzības studiju centrs (*International Centre for Defence Studies; ICDS*), un tās nosaukums, tulkojot no angļu valodas, — «Mācību gadi, sadarbība un līdzdalība: Baltijas valstu aizsardzības attīstības divdesmit gadi»*. Šis ir viens no tiem retajiem izdevumiem, kas izvērtē notikumus un atziņas aizsardzības sistēmā un bruņoto spēku izveidē un attīstībā pēc neatkarības atgūšanas līdz mūsdienām.

Katrs no autoriem aplūko izvēlēto jautājumu, analizējot visas trīs Baltijas valstis uzreiz vienotā kontekstā, tādējādi tiek paplašināta analizējamā jautājuma perspektīva, ļaujot saskatīt gan kopīgās tendences, gan atšķirīgo Baltijas valstīs un sniedzot iespēju daudzpusīgāk vērtēt, piemēram, Latvijas izvēlēto pieeju un politiskos lēmumus. Piemēram, tas, ka trīs Baltijas valstis atrodas vienotā ģeopolitiskā telpā, tām ir līdzīga 20. gadsimta vēsturiskā pieredze un tās ir salīdzināmas pieejamo resursu ziņā, nebūt nenozīmē, ka tām ir vienāda izpratne jautājumā, kā veidot valsts aizsardzību. Neskatoties uz NATO dalībvalsts statusu, Igaunija saglabā teritoriālās aizsardzības principus un obligāto militāro dienestu, bet Latvija izvēlas attīstīt profesionālus bruņotos spēkus un koncentrējas uz spēju attīstību starptautiskām operācijām ārpus Latvijas. Kā norāda grāmatas izdevēji, šeit nav pareizās vai nepareizās pieejas, bet, lasot krājumā iekļauto analīzi, var iegūt daudz dziļāku ieskatu šajā un citos jautājumos.

Ideja par šo grāmatu radās 2011. gadā, atzīmējot Baltijas valstu neatkarības divdesmit gadus. Šajā kontekstā igauņu institūts nāca klajā ar ierosinājumu sagatavot krājumu, kas apkopotu iegūtās mācības un pieredzi aizsardzības jomā šo gadu laikā. Taču šādas grāmatas sagatavošana nebija gluži bez izaicinājumiem. Pirmkārt, ekspertu atrašana, kas apņemtos iesaistīties grāmatas tapšanā, lai to paveiktu nosacīti īsā laikā, arī papildus tiešajiem darba pienākumiem. Otrkārt, datu iegūšana par trim Baltijas valstīm nebija gluži vienkārša, it īpaši salīdzināmu datu, piemēram, par aizsardzības finansējumu. Turklāt daudz jautājumus publikācijas un avoti ir pieejami tikai valsts valodā. Lielākā daļa grāmatā iekļauto vēstures liecību un komentāru balstās uz sniegtajām intervijām. Kā atzīst grāmatas redaktori Toms Jermalavičs un Tonijs Lorencs, bez intervēto amatpersonu lielās atsaucības un ieinteresētības nebūtu bijis iespējams sagatavot šo krājumu. Pārsteidzoši savā tiešumā ir vairāku bijušo

ārvalstu diplomātu izteikumi un novērojumi par Baltijas valstu aizsardzības jautājumiem. Tie arī sniedz ieskatu Skandināvijas valstu un ASV stratēģiskajos mērķos un politikā Baltijas reģionā. Gandrīz visi eseju autori ir bijuši saistīti ar Baltijas valstu aizsardzības jomu, arī viens no grāmatas redaktoriem. Daļa no viņiem joprojām strādā aizsardzības sistēmā, arī divas autore no Latvijas, bet daži ir pievērsušies akadēmiskajai darbībai aizsardzības jautājumos. Tieši autoru lielā pieredze un saikne ar aizsardzības jomu, pēc T. Jermalaviča domām, bija noteicošā šī projekta īstenošanā un jautājumu kompetentā analizē.

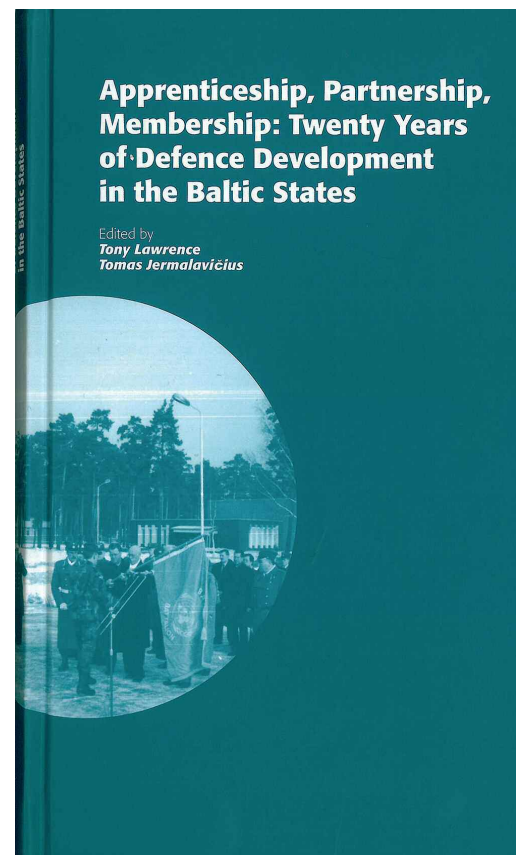
Nedaudz par krājuma saturu un dažiem secinājumiem. Tā tēmas nosedz stratēģisko jautājumu loku: aizsardzības stratēģija un politika, militārā kultūra, aizsardzības finansējums, dalība starptautiskajās operācijās, Baltijas valstu sadarbība, jautājumi par bruņoto spēku augstāko vadību. Izlasot šo tēmu iztirzājumu, vēlreiz var gūt apliecinājumu faktam, cik apbrīnojami īsā laikā Baltijas valstis ir nogājušas garu un sarežģītu ceļu no bruņoto spēku izveides līdz dalībai NATO. Turklāt, kā to uzskatāmi atgādina dažas esejas, dalība NATO nepavisam nebija tik reāla un pašsaprotama, kā mums tas varbūt liekas tagad.

Taču vairāku autoru rakstīto caurvij doma, ka Baltijas valstu aizsardzība un drošība, neskatoties uz dalību ES un NATO, nav nedz kaut kas pats par sevi saprotams, nedz pilnībā pabeigts. Gan pasaules ekonomiskā krīze un tās sekas Baltijas valstīs, gan arī pārmaiņas pašā NATO un starptautiskajā drošības vidē rosina jaunas diskusijas par Baltijas valstu aizsardzības un drošības stratēģiskajiem jautājumiem. Ir noiets zināms aplis, un atkal ir aktuāls jautājums par nacionālo aizsardzības spēju stiprināšanu un to, kā saglabāt aktīvu dalību NATO ierobežota finansējuma apstākļos.

Grāmatas autori pauž, ka Baltijas valstu sadarbībai aizsardzības jomā (it īpaši izdevumā aplūkotajam Baltijas valstu miera uzturēšanas bataljonam — *BALTBAT*) bija būtiska loma sākotnējo stratēģisko mērķu sasniegšanā, proti, virzībai uz NATO, un bruņoto spēku attīstībā. Savukārt šī sadarbība, kā uzskata autori, lielā mērā bija iespējama, pateicoties citu valstu, piemēram, Dānijas, lielajam atbalstam. Kas būs virzītājspēks turpmākajai sadarbībai? — šis jautājums paliek atklāts. Iespējams, tieši ekonomiskā situācija un nepieciešamība meklēt finansējumu aizsardzībai varētu kļūt par būtisku impulsu trīs Baltijas valstu ciešākai praktiskajai sadarbībai aizsardzības jomā.

Izlasot grāmatu, nevilus jādodomā par vēstures cikliskumu. Atkal ir izvirzījušās problēmas, kas Latvijā bija aktuālas pagājušā gadsimta 90. gadu vidū, — Latvijas aizsardzības spējas, nepietiekamais aizsardzības budžets, sabiedrības un

politiku zemā interese par aizsardzības jautājumiem. Domāju, tieši šajā aspektā izdevums iegūst īpašu aktualitāti, proti, lai ņemtu vērā iepriekšējās mācības, plānojot aizsardzības politiku un aizsardzības spēju stiprināšanu nākotnē. Tas arī bija viens no grāmatas idejas autoru nospraustajiem mērķiem — aicināt trīs Baltijas valstis kritiski izvērtēt sasniegto un ņemt vērā šīs mācības nākamajiem 20 gadiem.

Jāatzīst, ka izdevums nenosedz visas tēmas un jautājumu lokus, lai izveidotu pilnīgu ainu par aizsardzības attīstību Baltijas valstīs pēdējos 20 gados. It īpaši tas sakāms par militāro jomu — militāro apmācību un militāro doktrīnu, militāro līderību, bruņoto spēku struktūrām, jūras spēku un gaisa spēku attīstību, brīvprātīgajiem militārajiem formējumiem. Projekta autori to apzinās, un tāpēc ICDS plāno izdot grāmatas turpinājumu un aicina ekspertus pieteikties nākamam tēmu atspoguļošanā (tās atrodamas institūta mājaslapā un grāmatas noslēguma secinājumos).

Sagatavojusi **Kristīne Atmante-Berge**,
«Tēvijs Sarga» speciālkorespondente Briselē.

*«Apprenticeship, Partnership, Membership: Twenty Years of Defence Development in the Baltic States», izdevējs — *International Centre for Defence Studies, Tallinn*, 2013. Metiens 2000 kopijas, grāmata pieejama internetā www.icds.ee.

Krievijas aizsardzības resora prioritātes — ne tikai manevri, bet arī vēsture un kapu pieminekļi

Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrija savas valsts bruņoto spēku ietvaros plāno izveidot zinātniskās rotas, kuras nodarbosies ar cīņu pret «vēstures falsificēšanu». Par šādu vienību izveidi ziņo aģentūra «RIA Novosti», atsaucoties uz Krievijas Federācijas Aizsardzības ministra vietnieku Nikolaju Pankovu, proti, jaunās bruņoto spēku struktūras var tikt izveidotas Aizsardzības ministrijas Centrālā arhīva (atrodas Piemas-kavas pilsētā Podoljskā) pārraudzībā. «Socioloģija, psiholoģija un vēsture — tās ir ļoti svarīgas nozares. Pašreiz mēs izskatām iespēju Centrālajā arhīvā izveidot nelielu apakšvienību,» aģentūra citē N. Pankovu.

Potenciālās apakšvienības speciālisti pētīs strīdīgus Krievijas vēstures posmus, galvenokārt koncentrējot savu uzmanību uz Otro pasaules karu. Viņu uzdevums būšot «novērst gan Krievijā, gan aiz Krievijas robežām izplatītās vēstures falsifikācijas». Kādi vēstures notikumi ietilpst «falsificētās vēstures» kategorijā, Krievijas ziņu aģentūra neprecizē, tāpat pagaidām nav zināmi jaunās vienības veidošanās termiņi. Sprotams, ka jaunā Krievijas bruņoto spēku struktūra, ja tāda tiks izveidota, pildīs šīs valsts aizsardzības resora pasūtījumu valsts oficiālās ideoloģijas stiprināšanas jomā, īpašu uzmanību pievēršot strīdīgu vēstures notikumu skaidrošanai saskaņā ar Krievijas ģeopolitiskajām interesēm. Vēsture un vēsturiskā atmiņa šodienas Krievijas Federācijā ir būtiska valstiskās ideoloģijas sastāvdaļa.

Zinātniskās rotas Krievijas Federācijas bruņoto spēku sastāvā parādījās pēc Krievijas aizsardzības ministra Sergeja Šoigu iniciatīvas, kurš, atsaucoties uz dažu augstāko mācību iestāžu rektoru ideju, ka militāro katedru studentus nepieciešams iesaukt militārajā dienestā vasaras brīvdienu laikā, ierosināja izveidot īpašas bruņoto spēku apakšvienības, kurās šie studenti gan dienētu, gan nodarbotos ar zinātnisko inovāciju Aizsardzības ministrijas interesēs. Pirmās divas zinātniskās rotas darbību sāka 9. jūlijā, vēl divas tiks izveidotas līdz gada beigām.

Jau vairāk nekā 20 gadus mūsu kaimiņvalstī Krievijā varas augstākajos gaitenēs runā par nepieciešamību izveidot elitāru apbedījuma vietu valsts militārajiem varoņiem, augstākajām militārpersonām un augstākajiem amatvīriem. Šā gada 22. jūnijā Piemaskavā, Mitišču rajonā, atklāja Federālo militāro memoriālo kapsētu. Jaunā apbedījuma vieta ir Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrijas pārziņā. Memoriālās kapsētas būvniecība aizsākās 2008. gadā, tās kopējā platība ir 55 hektāri. No aizsardzības resora budžeta kapsētas un

memoriālā ansambļa ierīkošanai pavisam piešķirti 4 miljardi rubļu jeb 89 miljoni euro. Arī kapsētas apsardzi un teritorijas uzturēšanu nodrošina Aizsardzības ministrija. Plānots, ka šis memoriālais panteons būs galvenā Krievijas kapsēta nākamajos 200 gados. Krievijas galvenajā kapsētā mūža mierā varēs dusēt šīs valsts militārpersonas un iekšlietu sistēmas darbinieki, kuri krituši, aizstāvēt valsts intereses karos un militārajos konfliktos; ar PSRS un Krievijas Varoņa nosaukumu apbalvotie; dažādu augstāko militāro apbalvojumu kavalieri;

Krievijas prezidenti un augstāko valsts institūciju vadītāji; augstāko militāro dienesta pakāpju virsnieki. Paredzams, ka visas apbedīšanas šajā memoriālajā vietā notiks ar militāru godu un par valsts līdzekļiem.

Par Krievijas Federālās militārās memoriālās kapsētas projekta arhitektu un projekta māksliniecisko vadītāju uzskata arhitektu Sergeju Gorjačevu, taču 2006.—2008. gadā vairāki Krievijas arhitekti viņu apvainoja plagātismā un memoriālās vietas arhitektūras koncepcijas projektu nozagšanā. Tāpat vairāki Krievijas sabiedriskie darbinieki un žurnālisti pārmet memoriāla autoriem tieksmi uz pārmērīgu gigantismu, atgriešanos pie lielkrievu impēriskajām ambīcijām un kritušo karavīru piemiņas izmantošanu politiskajiem mērķiem.

Krievijas Federācijas Tālo Austrumu reģionā jūlijā notika vērienīgas Austrumu kara apgabala mācības, kuras apmeklēja arī šīs valsts prezidents Vladimirs Putins. Viņš bija arī šo mācību iniciators, jūlija sākumā pavēlot Krievijas aizsardzības ministram S. Šoigu uzsākt neplānotu Austrumu kara apgabala karaspēka kaujas spēju pārbaudi. Kopš Padomju Savienības sabrukuma šīs bija vislielākās Krievijas teritorijā notikušās militārās mācības. Mācībās piedalījās piecas armijas, vairāk nekā 160 000 militārpersonu, seši tūkstoši tehnikas vienību, 70 Klusā okeāna flotes karakuģi, Gaisa karaspēka un Pretgaisa aizsardzības karaspēka daļas. Mācības norisinājās ļoti plašā teritorijā — no Čitas līdz Sahalinai.

Sagatavojis **Juris Ciganovs.**

Jurim Jankovskim **dubultuzvara tenisā**

Noslēdzies ikgadējais **Nacionālo bruņoto spēku čempionāts tenisā**, kurā divas uzvaras izcīnīja Sauszemes spēku kājnieku brigādes (SZS KBDE) dkar. Juris Jankovskis. Finālā vienspēlēs viņš pārliecinoši pieveica vlt. Ģirtu Volframu no Apvienotā štāba (AŠ), bet pāri ar maj. Jāni Kolosovski (SZS KBDE), nezaudējot nevienā spēlē, guva uzvaru arī dubultspēlēs.

Kā jau ierasts, čempionāts norisinājās VAMOIC tenisa zālē Krustabaznīcas ielā. Cīņas ritēja visu maiju un noslēdzās 21. jūnija pēcpusdienā.

Vienspēlēs 15 tenisisti tika sadalīti 4 apakšgrupās.

Līdz pusfinālam tika tikai četri labākie tenisisti. Pirmajā pusfināla spēlē dkar. Jurim Jankovskim preti stājās kpt. Ivars Kozlovskis (AŠ). Salīdzinoši vieglā spēlē (6:1; 6:1) dkar. J. Jankovskis bija pārāks par savu pretinieku un kā pirmais izcīnīja tiesības piedalīties čempionāta finālā.

Otrajā pusfināla spēlē vlt. Ģirts Volframs tikās ar plt. Agri Lībergu no Zemessardzes 51. kājnieku bataljona. Spēle izvērtās ļoti spraiga, jo abi tenisisti bija vienlīdz spēcīgi, taču vlt. Ģ. Volframs šoreiz izrādījās spēcīgāks (6:3; 2:6; 7:5).

Finālā dkar. J. Jankovskis divos setos (6:3; 6:2) pārspēja vlt. Ģ. Volframu, kļūdams par šā gada čempionāta uzvarētāju, bet cīņā par 3. vietu plt. A. Lībergs divos setos (6:3; 6:1) guva uzvaru pār maj. I. Kozlovski.

Dubultspēlēs 2. vietā ierindojās vlt. Ģ. Volframs un J. Feldmanis (AŠ), bet 3. vietu ieguva kpt. V. Graudiņš un cd. L. Zirjanova (MVP).

Sagatavojsi **NBS SK Sporta nodaļas vecākā strēlniece dkar. Gerda Krūmiņa.**

P-08 «Jelgava» — kuģis izaugsmei

Liene Ulbina,

Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste.

Foto — Normunds Mežiņš.

Šā gada 24. jūlijā Liepājā Latvijas Jūras spēku flotiles (JSF) rīcībā nonāca jau ceturtais no pieciem Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem speciāli būvētajiem krasta apsardzes patruļkuģiem, proti, P-08 «Jelgava». Kuģa bāzes osta — Rīga.

Par kuģa komandieri izvēlēts virsleitnants Ritvars Ozols, kas līdz šim ir dienējis uz vairākiem JSF kuģiem. Iepriekšējā dienesta vietā uz glābšanas kuģa KA-14 «Astra» aizvadīti četri gadi.

«Izraugoties kuģa komandieri, vērā tiek ņemta karavīra dienesta pieredze, raksturojumi, izmaiņas ietekmē arī rotācija. Bija pienācis laiks virsleitnantam Ritvaram Ozolam iet uz augšu,» skaidro Patruļkuģu eskadras komandiera vietnieks kapteinleitnants Pēteris Subbota.

Kuģa krustmātes gods uzticēts Jelgavas pašvaldības iestādes «Kultūra» vadītāja vietniecei Intai Englande.

Kuģa mehāniķis leitnants Jānis Jurgis pirms dienesta uz kuģa «Jelgava» dienējis patruļkuģā P-03 «Linga» komandā, savukārt pamatzināšanas par SWAT (*Small Waterplane Area Twin Hull*) tipa kuģiem ieguvis,

būdams piekomandēts uz P-05 «Skrunda». Par jauno kuģi stāstot, viņš uzsver, ka kuģa komandai šī ir jauna un patikama pieredze. P-08 jau veicis pirmo pārgājienu Latvijas ūdeņos no Liepājas uz Rīgu, kura laikā notikusi personāla apmācība, pārliecinoties, ka visi kuģa mehānismi ir darba režīmā.

Krasta apsardzes patruļkuģu būves projekts paredz, ka deviņus vecos kuģus nomainīs pieci jauni, tādējādi tiks veicināta bruņoto spēku finanšu un personāla līdzekļu izmantošanas efektivitāte. Jaunos kuģus varēs izmantot ne tikai militārajām, bet arī civilajām vajadzībām. Jaunie kuģi veiks patrulēšanas un glābšanas darbus, turklāt tos varēs aprīkot ar naftas savākšanas un mīnu meklēšanas un iznīcināšanas iekārtām.

Patruļkuģu nosaukumi tika izraudzīti atbilstoši nozīmīgākajām brīvības cīņu norises vietām Latvijas vēsturiskajos novados: Kurzemē, Zemgalē, Augškurzemē (Sēlijā), Vidzemē un Latgalē.

Jelgavas atbrīvošanas operācija no Pāvela Bermonta-Avalova karaspēka notika 1919. gada 21. novembrī. Pēc bermontiādes kaujām pie Rīgas (1919. gada 8. oktobris — 11. novembris) Jelgavas atbrīvošanas operācija bija nākamā nozīmīgākā Latvijas armijas uzvara kaujā pret bermontiešu karaspēku, kas ļāva atbrīvot no Latvijas valsts pretiniekiem Zemgali un ievērojami paātrināja bermontiešu izdzīšanu no Latvijas te-

ritorijas. Iemūžinot šo vēsturisko notikumu, patruļkuģim P-08 tika dots vārds «Jelgava».

Kuģa «Jelgava» iegrime ir 2,7 metri, ātrums — 20 mezgli, dzinēju jauda — 1600 zirgspējas, korpuss izgatavots no alumīnija.

Jūras spēku flotiles rīcībā jau ir četri «Skrundas» klases patruļkuģi — P-05 «Skrunda», P-06 «Cēsis», P-07 «Viesīte» un P-08 «Jelgava». **IT**

Kuģa komandieris virsleitnants Ritvars Ozols stāsta, ka tieši no kuģa komandas ir daudz atkarīgs, kāds būs kuģa liktenis.

«Es redzu, ka P-08 «Jelgava» ir kuģis darbam — krasta apsardzes pienākumu izpildei (cilvēku meklē-

šana un glābšana jūrā, vides piesārņojumu novērošana jūrā, kuģu apskate, dažādas sadarbības īstenošana), protams, arī militārajiem uzdevumiem.

«Jelgava» ir lieliska dienesta vieta, kur var pilnveidoties, attīstīties, izvirzot sev aizvien jaunus izaicinājumus. Tādu vēlos redzēt kuģi P-08 «Jelgava».»

JŪRAS SPĒKI

P-02 «Lode»

Klase — «Storm»
Tips — patruļkuģis
Būves gads, vieta —
1967. gads, Norvēģija
Iepriekšējais nosaukums —
«Hvass»

Tehniskie dati

Garums — 36,5 m
Platums — 6,28 m
Iegrimē — 1,8 m
Dzinēji — MTU MD 16 V538
TB90, jauda 3500 ZS
Ātrums — 30 mezgli

Bruņojums

«Bofors» 76 mm, 40 mm

JS karogs pacelts —
2001. gada 11. jūnijā.
Kuģa komandieris
kapteinleitnants
Artūrs Gražulis.

Godājamā
patruļkuģa «Lode»
komanda!

Sveicu

Jūs un mūsu kuģi jubilejas vasarā!

Ticiet nākotnei un dzīvei,
Ticiet tam, ko stāsta sirds,
Ticiet zvaigznei debess tālē,
Kas virs jūsu galvām mirdz,
Jo jūsu stiprās rokas
Jebkuru vētru valdīt spēj!

Paldies!

Ar cieņu kuģa krustmāte uzņēmēja
Natālija Jakovļeva

P-07 «Viesīte»

Klase — «Skrunda»
Tips — patruļkuģis
Būves gads, vieta — 2012.
gads, Latvija

Tehniskie dati

Garums — 25,65 m
Platums — 13 m
Iegrimē — 2,8 m
Dzinēji — 2 x MAN D2842
LE410, jauda 2 x 1100 ZS
Ātrums — 21 mezgls

JS karogs pacelts 2012. gada
22. augustā.
Kuģa komandieris
kapteinleitnants
Tālis Dzērve.

Kuģis «Viesīte» ir otrs jaunākais kuģis Jūras spēku flotilē (JSF), un tā pirmajā gadā jau bijušas vairākas spējas, lai apliecinātu komandas un kuģa iespējas. Par lielāko sasniegumu kuģa komandieris un komanda uzskata iesaistīšanos regates «Tall Ship Races 2013» organizēšanā kā regates sakaru kuģim, kā arī nepieciešamības gadījumā sniedzot palīdzību. Pirmajā dienesta gadā sniegts atbalsts arī militārējās mācībās BALTOPS un izvērsusies teicama sadarbība ar JSF Mīnu kuģu eskadras Ūdenslidēju komandu.

Gada laikā kuģa komanda apguvusi arī kuģa dzīvotspējas kursu Jūras spēku mācību centrā Vācijas Jūras spēku instruktoru vadībā. Jāuzsver arī sadarbība ar kuģa krustmāti — Viesītes pašvaldības kancelejas vadītāju un novada Dzimisarakstu nodaļas vadītāju Dainu Vitoli. Jau šī gada pavasarī kuģa komanda piedalījās talkā Viesītē, bet savukārt Rīgā uz kuģa ciemojušies skolēni no Viesītes.

Kuģa komandieris kapteinleitnants

T. Dzērve kuģa komandai novēl aizvien paaugstināt savu profesionalitāti un iegūt jaunu, vērtīgu pieredzi, bet kuģim: «Pēc iespējas vairāk būt jūrā!»

«Kuģa mūžā viens gads nav daudz, bet jau šī gada laikā komanda un kuģis «Viesīte» ir sevi gan parādījuši, gan pierādījuši, sekmīgi pildot dotos uzdevumus. Kuģis ir pieņēmis komandu, un komanda ir iepazinusī savu kuģi. Es kā kuģa krustmāte komandai novēlu: darbu, kas spēcina, uzvaras, kas iedvesmo, un veiksmi, kas nepamet! Lai kuģis lepi nes Viesītes vārdu un godam kalpo Latvijas Jūras spēkiem,» jubilejā novēl kuģa krustmāte Daina Vitola.

*Sagatavojusi Liene Ulbina,
Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienesta
sabiedrisko attiecību speciāliste.*

Foto — no RJC arhīva.

M-08 «Rūsiņš»

Klase — «Imanta»
Būves gads — 1984. gads

Tehniskie dati

Ūdensizspazs (pilns) — 595 t
Izmēri — 51,6 x 8,96 x 2,6 m
Dzinēji — 1 x «Brons-Werkspoor A-RUB 215X-12» (1860 ZS)
Ātrums mezglos — 15 ar dīzeļdzinēju, 7 ar elektrisko
Apmāpe — 44 jūrnieki

Bruņojums

1 x GIAT 20F-2 20mm/90
Sonārs — «Thales DUBM 21B»
Pretmīnu aprikojums — 2 x PAP 104
JS karogs pacelts 2011. gada 13. jūlijā.

Kuģa komandieris **kapteinleitnants Kaspars Miežītis.**
Pašlaik M-08 «Rūsiņš» gatavojas ekspedīcijai Somu līcī, kur paredzēts izrādīt cieņu un godu Latvijas Kara flotes kuģim «Virsaitis».

Kuģa krustmāte Elina Egle, uzņēmēja un Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federācijas valdes priekšsēdētāja, kuģim jubilejā vēl iespējami ilgāk saglabāt labu tehnisko stāvokli un tā komandai: «Saliedētību, drosmi un cīņassparu, kā tas bija virsaitim Rūsiņam!»

Terora akts Bostonā

2013. gada 15. aprīlī aptuveni plkst. 14.50 pēc vietējā laikā Bostonas maratona finiša teritorijā ar 12 sekunžu intervālu eksplodēja divi improvizētie spridzekļi (*IED* — *improvised explosive device*), kas atradās aptuveni 50—100 metru attālumā viens no otra. ASV varas iestādes šo noziegumu klasificēja kā terora aktu. Sprādzieni rezultātā bojā gāja trīs cilvēki un vairāk nekā 264 tika ievainoti. Izmeklētāju sniegtā informācija par spridzekļiem liecina, ka tie bija ievietoti ātrvāramajos katlos, kas savukārt atradās mugursomās. Lai nodarītu lielākus bojājumus, abiem *IED* bija pievienotas dažādas metāla detaļas. *IED* izgatavošanā lietotās sprāgstvielas nav atklātas, taču ir zināms, ka tās nebija rūpnieciski izgatavotas.

Aizdomās turamo identificēšana un aizturēšana

Aculiecinieku sniegtās liecības un notikumu vietā veikto videonovērošanas ierakstu analīze ļāva tiesībsargājošajām institūcijām identificēt iespējamās aizdomās turamos. Federālais izmeklēšanas birojs (FIB) abu aizdomās turamo attēlus publicēja 18. aprīļa vakarā un lūdza sabiedrības atbalstu viņu identificēšanā.

Varas iestādes informē, ka neilgi pēc attēlu publicēšanas aizdomās turamie veikuši pretlikumīgu darbību sēriju — aplaupījuši veikalu, nogalinājuši vienu policijas virsnieku un nolaupījuši automašīnu, saņemot par ķīlnieku tās īpašnieku, kas ļāva noteikt viņu aptuveno atrašanās vietu. Līdztekus aktīvajām izmeklēšanas darbībām aizdomās turamie tika publiski identificēti kā čečenu izcelsmes brāļi Tamerlans (26, ASV iedzīvotājs) un Džohars (19, ASV pilsonis) Carnajevi. Brāļi atzinās nolaupītajam ķīlniekam, ka ir 15. aprīlī Bostonas maratona laikā veikto uzbrukumu īstenotāji, un atbrīvoja viņu. Varas iestādes, izmantojot *GPS* signālu, noteica nolaupītās mašīnas atrašanās vietu un uzsāka pakaļdzīšanos. Aizturēšanas brīdī aizdomās turamie izrādīja bruņotu pretestību, gan izmetot no mašīnas *IED*, gan arī lietojot šaujamieročus. Apšaudes rezultātā Tamerlanu Carnajevu aizturēja, taču viņš bija guvis smagas traumas, un slimnīcā tika konstatēta viņa nāve. Vairāki *IED* bija piestiprināti pie T. Carnajeva ķermeņa. Savukārt Džoharam Carnajevam izdevās aizbēgt. Viņa aizturēšanai tika

uzsākta vērienīga meklēšanas operācija — Bostonā tika pilnībā slēgta satiksme, pārtraukta uzņēmumu un valsts iestāžu darbība, kā arī lūgts iedzīvotājiem palikt savās mājās. Vērienīgajā operācijā, pateicoties sabiedrības līdzdalībai, identificēja Dž. Carnajeva atrašanās vietu. Viņš tika aizturēts un hospitalizēts, jo aizturēšanas operācijas laikā bija guvis smagus ievainojumus.

Džohars Carnajevs, slēpjoties laivā, tās korpusā bija ieskrāpējis vēstījumu, ka šie terora akti bija atbilde par ASV militārajām operācijām Irākā un Afganistānā. Tajā arī minēts, ka viņš neskumst par savu brāli Tamerlanu, kurš gāja bojā pēc apšaudes ar policiju dažas dienas pēc terora aktiem, jo, pēc Džohara domām, viņa brālis ir kļuvis par mocekli un ir nonācis paradīzē. Paredzams, ka laivas fragments, kurā bija ieskrāpēts šis teksts, tiks izmantots kā pierādījums tiesas procesā.

Apsūdzības

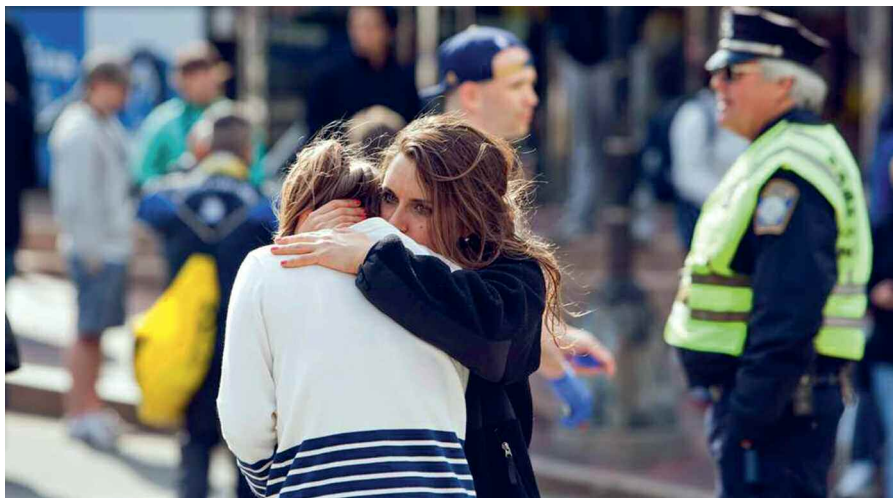
23. aprīlī ASV varas iestādes Džoharam Carnajevam izvirzīja apsūdzības par masu iznīcināšanas ieroču lietošanu un ļaunprātīgu īpašuma bojāšanu, izmantojot sprādzienbīstamu priekšmetu, kā rezultātā ir iestājusies nāve.

Nopratināšanas laikā apsūdzētais savu vainu atzina un liecināja, ka šī terora akta

galvenais plānotājs bija viņa vecākais brālis un šo uzbrukumu organizēšanā nebija iesaistīti ārvalstu teroristu grupējumi. Viņš arī paziņoja, ka abi plānojuši doties uz Ņujorku, lai organizētu uzbrukumu Taimskvērā, un ka terora akts Bostonā bijusi atbilde par ASV militārajām operācijām Afganistānā un Irākā.

Jāatzīmē, ka pēc sprādziena Bostonā brāļi izgatavoja vēl sešus *IED* (vienu tādu pašu, kāds tika izmantots Bostonā, un piecus vienkāršākas konstrukcijas *IED*), taču lēmumu par došanos uz Ņujorku pieņēma spontāni neilgi pēc tam, kad FIB izplatīja viņu fotoattēlus. ASV varas iestādes arī uzskata, ka šā gada 18. aprīlī brāļi nogalinājuši ASV policistu Šonu Koljeru, taču līdz šim saistībā ar šo slepkavību apsūdzība Džoharam Carnajevam nav izvirzīta. Ja viņa vaina izvirzītajās apsūdzībās tiks pierādīta, viņam var piespriest arī nāvessodu.

Ģimene

Džohars Carnajevs kopā ar vecākiem ASV ieradās 2002. gada 1. jūlijā un ieguva patvērumu. 2012. gada 11. septembrī viņš kļuva par ASV pilsoni. Gan radnieku, gan paziņu sniegtās informācijas analīze liecina, ka Džohars bija sabiedriski aktīvs, pilnībā integrējies ASV sabiedrībā un nekas neliecināja par viņa iespējamo radikalizāciju. Jau kopš agras bērnības Džohars uzskatīja vecāko brāli par izteiktu paraugu. 2012. gadā brāļu vecāki devās atpakaļ uz Dagestānu, un var pieņemt, ka vecākā brāļa ietekme uz jaunāko palielinājās.

Tamerlans Carnajevs ASV ieradās 2003. gada 19. jūlijā un pēc formalitāšu nokārtošanas saņēma pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Publiski pieejamā informācija neliecina, ka viņš būtu mēģinājis kļūt par ASV pilsoni. No radnieku sniegtajām liecībām top skaidrs, ka aptuveni 2008.—2009. gadā Tamerlans kļuvis reliģiozs, pārstājis lietot alkoholu un smēķēt, kā arī regulāri veicis reliģiskos rituālus (lūgšanas piecas reizes dienā, regulāra mošejas apmeklēšana u. c.). Turklāt viņš maksimāli ierobežojis savus kontaktus ārpus musulmaņu vides.

ASV FIB un Centrālā izlūkošanas pārvalde (CIP) 2011. gadā saņēma no Krievijas informāciju par Tamerlana Carnajeva un viņa mātes Zubeidas Carnajevas (46) iespējamo radikalizāciju un plāniem pievienoties islāmistu teroristiem. Reaģējot uz šo informāciju, FIB organizēja vairākas tikšanās ar Tamerlanu un viņa māti, kā arī veica informācijas pārbaudi datubāzēs un citos resursos, lai identificētu aizdomīgus kontaktus, ceļojumus vai islāmistu vietņu apmeklējumus, taču nekonstatēja viņu saikni ar pašmāju vai ārvalstu islāmistu teroristu aktivitātēm. Par pārbaudes rezultātiem FIB informēja Krieviju, lūdzot sniegt papildu informāciju, taču no Krievijas varas iestādēm atbildi nesaņēma. Ņemot vērā, ka pārbaudes rezultātā netika gūta informācija,

kas apstiprinātu Krievijas varas iestāžu izteiktās bažas, pēc vairākiem mēnešiem pārbaudes lietu izbeidza. Tiesa, gan Tamerlana Carnajeva, gan viņa mātes vārds pēc šīs pārbaudes tika ievadīts vairākās datubāzēs, kurās ir apkopota informācija par teroristiem un par aizdomās turamajām personām saistībā ar teroristiskām darbībām, taču personas atrašanās šajās datubāzēs nerada nekādus ierobežojumus un neparedz īpašas aktivitātes no ASV varas iestāžu puses. Tomēr Krievijas sniegtā informācija kalpoja par pamatu ASV varas iestāžu lēmumam nepiešķirt Tamerlanam Carnajevam ASV pilsonību. Izrādās, ka brāļu mātei ASV ir izvirzītas apsūdzības par zādzību un īpašuma bojāšanu (visticamāk, šī iemesla dēļ viņa atgriezās Krievijā).

Radikalizācija

2012. gada sākumā Tamerlans Carnajevs nepilnus sešus mēnešus uzturējās Dagestānā, kur viņš nonāca Krievijas drošības iestāžu uzmanības lokā saistībā ar kontaktiem ar kādu personu, kura tika turēta aizdomās par saikni ar teroristiem, taču Krievijas drošības iestādes nekonstatēja neko pretlikumīgu viņa aktivitātēs, tāpēc viņš netika aizturēts. Dagestānā Tamerlans apmeklēja arī mošeju, kurā tiek sludināta radikālā islāma interpretācija. Neilgi pēc atgriešanās no Dagestānas ASV viņš «YouTube» izveidoja kontu un tur augšupielādēja Ziemeļkaukāza islāmistu teroristu propagandas video, kurus gan vēlāk pats izdzēsa. Pēc atgriešanās

no Dagestānas Tamerlans arī divreiz traucējis lūgšanu norisi Masačūsetsas mošejā, apsūdzot imāmu, kurš sludina mēreno islāma interpretāciju, «cilvēku prāta piesārņošanā» un «liekulībā».

Pēc brāļu radnieku teiktā, Tamerlans pievērsies radikālajai islāma interpretācijai mātes un kāda armēņu izcelsmes konvertīta ietekmē. Radnieki norādīja uz personu (sākotnēji identificēts kā Miša), kura pievērsa Tamerlanu Carnajevu islāmam un veicināja viņa radikalizāciju. FIB sniegtā informācija liecina, ka izmeklētāji ir tikušies ar Mihailu Allahverdovu, 39 gadus vecu armēņu—ukraiņu izcelsmes konvertītu, bet viņš ir noliedzis, ka būtu veicinājis Tamerlana Carnajeva radikalizāciju. M. Allahverdovs

Turpinājums 26. lpp.

Sākums 24. un 25. lpp.

izmeklēšanas ietvaros ir sadarbojies ar izmeklētājiem un labprātīgi nodevis savu mobilo tālruni un datoru tiesību aizsardzības iestāžu rīcībā. Vairākas ASV amatpersonas ir paudušas viedokli, ka galvenā loma abu brāļu radikalizācijā bijusi internetā atrodamajai informācijai. Tamerlans Carnajevs regulāri apmeklēja islāmistu forumus un lasīja islāmistu teroristu propagandas publikācijas, t. sk. teroristu grupējuma «Al Qaeda in the Arabian Peninsular» (AQAP) interneta izdevumu «Inspire» (Iedvesma), kur viņi, pēc Džohara Carnajeva liecības, ieguva arī informāciju par IED izgatavošanu.

Iespējamie līdzdalībnieki

Turpinoties izmeklēšanai, 1. maijā tika aizturētas vēl trīs personas: Azamats Tazhajakovs (19, Kazahstānas pilsonis), Diass Kadirbajevs (19, Kazahstānas pilsonis) un Robels Filiposs (19, ASV pilsonis), kuriem ir izvirzītas apsūdzības izmeklēšanas kavēšanā. A. Tazhajakovam un D. Kadirbajevam ir izvirzītas apsūdzības pierādījumu slēpšanā, bet R. Filiposam nepatiesu liecību sniegšanā izmeklētājiem. Izmeklētāji informē, ka trīs aizturētās personas nav bijušas iesaistītas uzbrukuma plānošanā. Apsūdzības rakstā iekļautā informācija liecina, ka pēc terora akta īstenošanā aizdomās turamo Džohara un Tamerlana Carnajevu fotogrāfiju publicēšanas masu medijos, trīs aizdomās turamie, sazinājušies ar vienu no viņiem, devās

uz jaunākā brāļa kopmītnes istabu un no tās aiznesa mugursomu ar pirotehnikas izstrādājumiem, kā arī klēpdatoru. Ja viņus atzīs par vainīgiem, abiem Kazahstānas pilsoņiem draud piecu gadu cietumsods un 250 000 ASV dolāru naudas sods, bet R. Filiposam var piespriest pat līdz astoņiem gadiem cietumā ar līdzīga apmēra naudas sodu.

Secinājumi

Autonomās pašmāju teroristu šūnas

Autonomās pašmāju teroristu šūnas, tāpat kā solo teroristi, šobrīd ir viens no galvenajiem terorisma draudu subjektiem Rietumos. Solo terorisms ir vardarbīgs uzbrukums viegli pieejamiem mērķiem, kuru veic viens cilvēks, bet autonomās pašmāju teroristu šūnas sastāv no diviem vai vairākiem cilvēkiem. Termins «solo terorisms» ir atvasināts no individuālā džihāda jēdziena, ar ko islāmistu vidū saprot vienas personas veikto terora aktu, kas ir saskaņā ar islāmu, taču nav saskaņots ar kādu no islāmistu organizācijām. Pārsvārā šo taktiku izmanto tieši islāmistu radikāļi. Galvenokārt tie ir reliģiozi, radikāli noskaņoti vīrieši vecumā no 19 līdz 37 gadiem, kuri ir auguši vai ilgstoši dzīvojuši uzbrukuma mērķa valstī.

Gandrīz visos šāda veida gadījumos individi radikalizējas internetā atrodamās islāmistu teroristu propagandas iespaidā, kas kārtējo reizi parāda interneta milzīgo nozīmi šajā procesā. Radikālā islāma ideoloģija ietekmē indivīdu apziņu tik spēcīgi, ka viņi tās iespaidā ir gatavi veikt vardarbīgas aktivitātes.

Vairāki teroristi saskārušies ar privātas un sociālas dabas problēmām. Tieši šādas nestabilas personības ir riska grupa, kas internetā pieejamai propagandai pakļaujas visvieglāk.

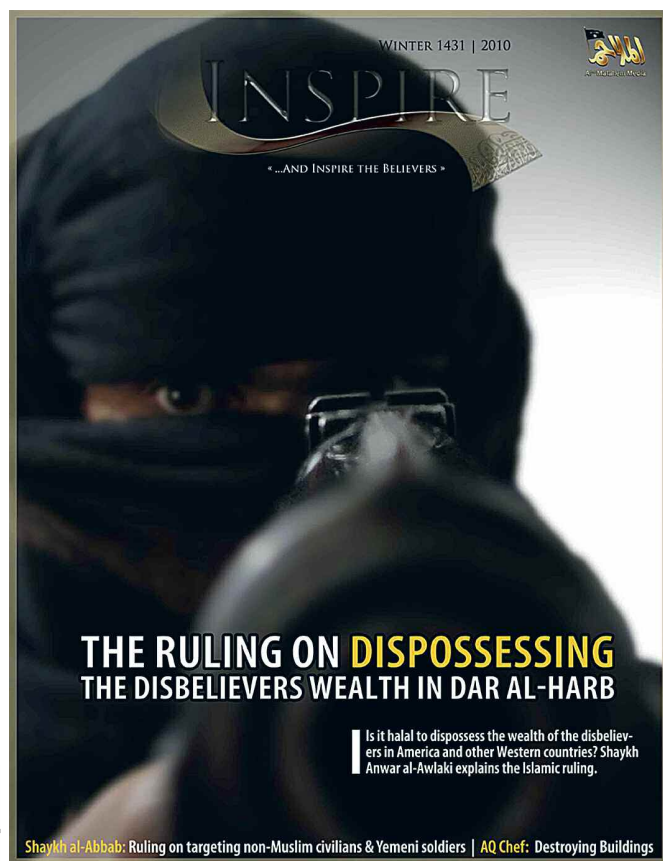
Būtisks radikalizāciju veicinošs faktors ir arī ceļošana uz konfliktu zonām un islāmistu treniņnometnēm. Pats fakts, ka indivīds nolemj šādas vietas apmeklēt, jau liecina, ka viņš mērķtiecīgi meklē kontaktus ar teroristiem, lai tiem pievienotos. Turklāt apmācības teroristu treniņnometnēs būtiski palielina gan indivīda motivāciju, gan spējas veikt uzbrukumus, kas ir būtisks draudu faktors.

Uzbrukumu veicējiem ir salīdzinoši augsta izpratne par nepieciešamajiem piesardzības pasākumiem, lai izvairītos no priekšlaicīgas nonākšanas drošības dienestu uzmanības lokā. Solo teroristu galvenie drošības pasākumi ir komunikācijas līdzekļu un interneta izmantošanas ierobežošana vai slēpšana, piemēram, izmantojot uz citu personu vārda reģistrētus līdzekļus; dažādu identitāšu izmantošana; tādu transporta veidu izmantošana, kuros ir niecīgas drošības pārbaudes, piemēram, tālsatiksmes autobusi vai privātais autotransports, nevis lidmašīnas; lēgendas draugiem un ģimenes locekļiem; citu personu neiesaistīšana plānošanas, sagatavošanas un īstenošanas posmos; potenciālā uzbrukuma mērķa izpēte pirms uzbrukuma un citi. IED izmantošana ir dominējošais darbības veids šādu teroristu vidū.

Nobeigums nākamajā numurā.

Publikāciju sagatavojis

Drošības policijas Pretterorisma centrs.

Zēni un jaunieši armijā Latvijas Neatkarības kara laikā

Sākums žurnāla jūnija un jūlija numurā.

Ēriks Jēkabsons,

asoc. profesors. Foto — no Latvijas Valsts vēstures arhīva fondiem.

1. studentu bataljona karazēnu rota

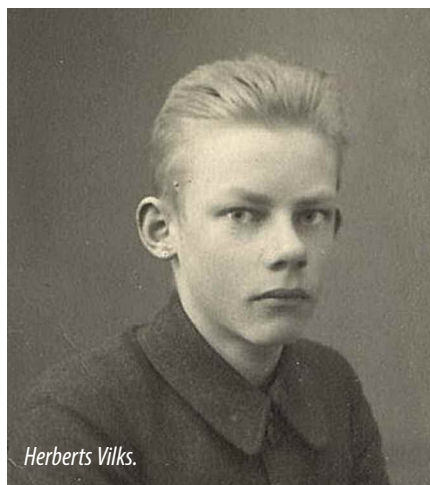
1919. gada 23. oktobrī prese konstatēja, ka «tagadējie notikumi prasa, lai mēs saņemam un kopojam visus savus spēkus», un vēlme palīdzēt aizsardzības darbā pārņēmusi visas paaudzes un dzimumus:

«Kareivji cīnās frontē, sievietes darbojas savās organizācijās, skolas bērni strādā piekš kareivjiem, valsts ierēdņi iestājas apsardzības dienestā. Skolas jaunatne atrodas gan armijā, gan apsardzības dienestā. Tagad iekustināts jautājums dibināt īpašas skolēnu rotas un pie šiem leģioniem piederīgos nosaukt par «karazēniem», kuriem būs savi speciāli uzdevumi. Pieteikšanās stipri dzīva, tā kā jau tagad var formēt vairākas tādas nodaļas. Šīm nodaļām būs speciāls apģērbs, un viņas paliks arī miera laikā. Galveno vērību piegriezīs skolas jaunatnes fiziskai attīstībai, vīrišķībai un dzimtenes mīlestībai. Jauniešus apmācīs nepieciešamās kara zināšanās, un vienu daļu no dienas tiem jau būs jāizpilda savi pienākumi [...]»

Un tiešām tika izveidots 1. studentu bataljons, kurā bija arī atsevišķa karazēnu rota ar 120—130 zēniem vecumā no 12 līdz 18 gadiem. Tomēr arī pārējās bataljona rotās palika samērā daudz nepilngadīgu karavīru. Karazēnu jeb boiskautu rotas komandieris bija Fēlikss Krusa. Oktobra beigās prese ziņoja, ka Rīgas ielās, «maršējot un dziedot latviešu tautas dziesmas», redzamos boiskautus apmācīs un izmantos aizmugures uzdevumos. 6. novembrī Rīgā notika karazēnu vienības idejas autora, kapteiņa Frīdriha Zommera organizēta apspriede «Boiskautu organizēšanai», kurā piedalījās vecāki. F. Zommers pastāstīja, ka «boiskautu organizācijas dibināšanu ierosinājis ministru prezidents tēvijas viskritiskākā brīdī, lai ar to aizpildītu dažādus, skolu jaunībai piemērotus uzdevumus armijas aizmugurē un tā fronteī atsavinātu noderīgus kareivjus». Daži no klātesošajiem vecākiem gan iebilda, ka bērni jau nosūtīti uz pozīcijām nepiemērotu uzdevumu

veikšanai, taču organizatori solīja rūpēties, lai turpmāk tā nenotiktu.

Lūk, kā savu dienestu atceras rīdzinieks Herberts Vilks, karazēnu rotas kareivis, kam 1919. gada 6. oktobrī palika 11 gadi (viņš brīvprātīgi armijā iestājās 25. oktobrī un palika tajā līdz atvaļināšanai 12. novembrī):

Herberts Vilks.

«Oktobra beidzamā pusē mūsu virspavēniecība izlaida uzsaukumu visiem ieročus nest spējīgiem pieteikties armijā, sievietēm meitām Palīdzības korpusā, bet zēniem, sākot ar 12 gadu vecumu — Studentu bataljona karazēnu rotā, lai aizstātu ieročus nest spējīgos frontē [...] Aprunājies ar savu māmuļu, nolēmu pieteikties arī es. Jāpieņemas bija Kr. Barona ielā, vēlākā Antona Benjamiņa namā. Karazēnu rotas formēšana bija uzdots kapt. F. Zommeram. Sākumā mani negribēja pieņemt, jo nebiju sasniedzis pavēlē paredzētos 12 gadus, bet, kad pastāstīju, ka mans tēvs šinī karā kritis pret to pašu ienaidnieku, kas tagad apdraud mūsu jauno valsti, un atnesu arī māmuļas rakstveida piekrišanu, kapt. Zommers piekāpās un pieņēma. Saņēmis attiecīgu apliecinību ar «parakstiem un zīmogiem», ka esmu ieskaitīts rotā un atvaļināts līdz nākošās dienas rītam personīgu lietu nokārtošanai, apmierināts devos mājās. Vispirms jau bija jāieģādājās «saulīte», ko piestiprināju savai ģimnāzista cepurei. [...] Ar zīmotnēm bija grūtāk, tās steigā bija jāgatavo pašiem, jo pirtās izrādījās par lielām, uz skolnieka frenča apkakles tās aizmugurā gandrīz vai sagāja kopā. [...]»

Nākošās dienas rītā, plkst. 7.00, kā pavēlēts, ieradās pulcēšanās vietā Stabu ielā, kāda nama pagalmā. Še mūs sadalīja pa

vadiem, un pirmo vadu, ar lielākiem, pārceļa uz bij. Iekšlietu ministrijas ēku Brīvības un Stabu ielas stūrī. Kapt. Zommers, pildīdams savu solījumu sargāt mani kā jaunāko brāli, paņēma līdzī ar mani. Tā es biju 1. vadā «mazākais starp lielākajiem». Vispirms mūs apmācīja šoļot ierindā, sveicināt un arī dziedāt, pie kam mūsu parastās dziesmas bija «Div' dūjiņas», «Strauja, strauja upe tecēj'» un «Būt' Daugava apsargāta, netrūktu latvjiem brīvības». Pēdēja dziesma, liekas, bija vācu «Leib Vaterland, mag ruhig sein» atdzejotums, bet latvieši tai piedzejoja vēl vienu pantu: «Būt' baroni izslaktēti, netrūktu latvjiem brīvības», un taisni šo pantu puikas dziedāja visbrašāk. Ko lai dara? Latviešu zemnieku dēli gāja cīņā pret svešiem kakla kungiem! Karazēnu uzdevums, kā bija minēts uzsaukumā, bija aizmugures dienesta pildīšana — sakarnieku-ziņnešu darbs, kā arī municijas piegāde sadales punktiem Rātūža laukumā. Municijas sadale bija sarežģīta lieta, jo daudzajiem brīvprātīgiem bija pašiem savi ieroči un pie tam dažādu sistēmu: krievu, vācu, jā, pat japāņu, un katrs savu ieroci uzskatīja par labāko un no tā negribēja šķirties. Tā arī es kā ziņnesis aizstāju savu draugu Brunī no Šampētera. Viņš bija veselus trīs gadus vecāks par mani, lielāks un galvenais — pietiekoši stiprs, lai panestu šauteni. Kā Studentu bataljona 1. rotas karavīrs viņš ieņēma Zaķusalu un rotas sastāvā naktī uz 11. novembri pāri Daugavas ledum ienaidnieka uguni triecās pret Tornaķalnu. Kādā dienā, ejot uz galveno štābu Kalpaka bulv. un Antonijas ielas krustojumā, Brīvības ielā, Ņevas pareizticīgo katedrāles rajonā krita vairāki artilērijas lādiņi, izplatot kodīgus dūmus. Kāds virsnieks skrēja pāri ielai, aizsedzot seju ar šineļa stūri. Tikai Elizabetes ielas krustojumā, kad mutē sajutu riebiņu ziepju garšu, sapratu, kas par lietu. Uzskrējis dzīvoklī, dzēru un skaloju muti ar pienu, bet nekas ļaunāks nenotika. Šai dienā Bermonts bija apšaudījis Rīgu ar hlora lādiņiem.

Pēc darba dienas beigām bija jāsapulcējas rotas telpās, lai tad ierindā un dziedot pa Brīvības ielu dotos uz «Māmuļu» Merkļa ielā [Rīgas Latviešu biedrības namu] vakariņās. Atceros gadījumu, kad, tā šoļojot, mūs ieraudzīja kāda latviešu Turpinājums 28. un 29. lpp.

Sākums 27. lpp.

māmuļa un, izsaukusies — «tik maziņi», ieskrēja veikalā un iznāca no tā ar lielu tūti ābolu. Viņa mums skrēja līdzī un dalīja tūtes saturu, bet man kā mazākam un arī beidzamam ierindā tika vairāki.

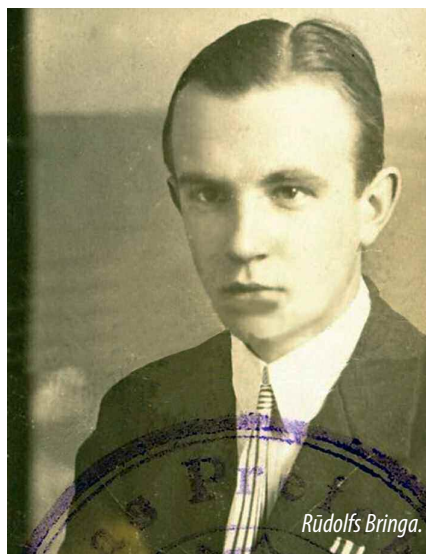
«Māmuļā» ieradās arī karavīru grupas no Daugavmalas, lai iebaudītu siltu ēdienu un saņemtu dienas devu, kā arī papirosus. Papirosi saucās — «lastočka» (bezdelīga). Šos dabūju arī es [...] Kā zināms, ziema 1919. g. bija ļoti bargā. Jau 1. novembrī Daugava bija aizsalusi, un Studentu bataljons ieņēma Zaķusalu, ejot pa ledu. Kādu vakaru, pārnākot mājās, ieraudzīju savu māmuļu ceļos pie valēja loga, lūdzot Dievu. No jūras puses pār Pārdaugavu šņākdami lidoja smagās artilērijas lādiņi un krita kaut kur Torņakalna rajonā. [...] Es «demobilizējos», lai atsāktu skolas gaitas, bet Brunis aizstaigāja līdz Latvijas—Lietuvas robežai.

1972. g. mēs tikāmies ar viņu ASV pēdējo reizi. Es viņam apvaicājos, vai dabūja arī «Lāčplēsi». Viņš atbildēja — nē. Esot gan izdalītas anketas, lai katrs pats uzrādītu savus varoņa darbus, bet ko viņš gan būtu varējis «uzrādīt», ja liktenīgajā naktī, skrienot pa ledu un pretinieka ložmetēja ugunī, pašam, tā teikt, «trīcējušas bikses». Žēl, jo dažs labs to saņēma arī bez «bikšu trīcēšanas» un Brunim bija tikai 14 gadiņi!»

Tieši par 1919. gada novembra uzbrukumu Lucavsalai parādīto varonību ar Lāčplēša Kara ordeni tika apbalvoti daudzi nepilngadīgi bataljona kareivji — Frīdrihs Brikmanis (dz. 1905. g. Rīgā, jaunākais

Frīdrihs Brikmanis.

Rūdolfs Bringa.

ordeņa kavalieris vispār), Rūdolfs Bringa (dz. 1903. g. Rīgā, iestājies 1. jūnijā Rīgā skolnieku rotā, vēlāk atvaļināts, bet iestājies atkārtoti, sākoties bermontiādei), Arturs Liepiņš (dz. 1904. g. Rīgā, kopā ar citiem skolēniem iestājies 8. oktobrī), Kārlis Stankevičs (dz. 1901. g. Rīgā), Rīgas 1. ģimnāzijas skolnieki Vilis Vuškalns (dz. 1902. g. Rīgā) un Alfrēds Veiss (dz. 1903. g. Rīgā), kurš saņēma apbalvojumu pa to, ka, «atrazdamies trieciengrupas rindās, pamanīja Lucavsalā ienaidnieka ložmetēju, uzbruka tam un nodūra tā apkalpi. Būdam pats smagi ievainots, vērsa iegūto ložmetēju pret ienaidnieku un šāva no tā, līdz zaudēja samānu». No ievainojuma viņš nomira 1920. g. martā. Savukārt skolnieks Kārlis Bungšs (dz. 1903. g. Rīgā) tika apbalvots par 1919. gada 11. novembra kaujas laikā pie Bauskas šosejas parādīto varonību.

Kā redzams, īpaša nozīme Studentu bataljona izveidē bija Rīgas pilsētas 1. ģimnāzijas audzēkņiem. Lūk, kā notikumus atceras toreizējais skolnieks Juris Ozoliņš:

«1919. g. 8. oktobra rītā, ejot uz skolu, Pārdaugavas pusē dzirdēju lielgabalu dunoņu. Tajā pašā dienā pavēstīja valdības aicinājumu visiem ieročus nest spējīgiem vīriešiem stāties armijas rindās. [...] Šoreiz nevienu nevajadzēja ne aģitēt, ne pierunāt. No vecākajām klasēm it visi, no jaunākajām augumā dušīgākie, atstājot solos grāmatas un burtnīcas, izgājām uz ielas. Nevieni pat neierunājās, ka būtu kas jāpasaka vecākiem, nerunājot jau par atļaujas prasīšanu. Viss likās pats par sevi saprotams. Uz ielas sagaidījām tādus pašus skolēnus no 2. vidusskolas, stājāmie kopējā kolonnā un ar dziesmu «Div' dūjiņas gaisā skrēja» soļojām uz tā saukto Berga bazāru, kur notika brīvprātīgo reģistrācija. Viss norisa lielā steigā, taču bez kņadas un drūzmēšanās. Burtiski pāris stundu laikā

mums izsniedza šautenes un patronas, kāds vecāks vīrs parādīja, kā ar tām rīkotos. Tiesa, ieroču visiem nepietika, un daļai skolēnu vajadzēja nest patronu kastes uz fronti. Uzdās pāris virsniķu, un viņu vadībā pēcpusdienā, skandinot tās pašas «Div' dūjiņas», devāmies uz pozīcijām. [...] Mūsu Studentu bataljona uzbrukuma virziens bija noteikts pāri Zaķusalai, Lucavsalai uz Bauskas ielu, apmēram pa tām vietām, kur tagad uzcelts Salu tilts. Tas bija neaprakstāms skrējienis zem lodēm un lielgabalu lādiņu šķembām. Pašā salā pretinieka nebija, bet visas pieejas tas turēja zem pastāvīgas uguns. Gaisā blāzmoja raķetes, lodes spindza gan virs galvām, gan pie kājām, slīdot pa spoguļgludo Daugavas ledu. Šķiet, lodēm neviens vēribu nepiegriezta, bija jāizvairās tikai no mīnu izrautajiem āliņģiem. Laikam dzīvē nekad tik ātri neesmu skrējis, kā tos piecsimt metrus līdz Zaķusalas krastam. Salā nedaudz atpūtāmie un sakārtotāmie tālākam uzbrukumam. Ejot garām nupat iekārtotajam pārsiešanas punktam, redzēju pirmos ievainotos. Visi tie bija ievainoti kājās. [...] Uz Ziemassvētkiem atgriezāmies Rīgā. Visus, kas bija jaunāki par 18 gadiem, atvaļināja. Mūsu skolas vecāko klašu audzēkņiem vēl nācās pakarot ar lieliniekiem Austrumu frontē. 1920. g. pavasarī mūsu skolā izlaiduma nebija, jo vecāko klašu audzēkņi skolā atgriezās tikai pēc miera noslēgšanas.»

Liepājas skolnieku «rota»

Īpašs ir gadījums ar Bermonta uzbrukuma laikā saformēto Liepājas garnizona t. s. skolnieku rotu (faktiski gan tāda nepastāvēja, jo skolnieki tika sadalīti pa dažādām apakšvienībām). 1919. gada 13. oktobrī Latgales Papildu bataljona komandiera rīcībā esošais kopumā 41 «jaunmobilizētais» Liepājas skolnieks (21 latvietis un 20 ebreji) piekomandēts pie 7. Siguldas kājnieku pulka 8. rotas (ši rota septembra beigās pēc pārformēšanas tika pakļauta Latgales Papildu bataljona komandierim). Viens no skolniekiem — Jēkabs Fains vēlāk atceras:

«Pasludinātā mobilizācija pārsteidza mūs, zaļās jaunatnes grupu, kas mācījāmies Liepājas vidusskolu beidzamās divās klasēs. Jau tuvākās dienās mēs stājāmies attiecīgas komisijas priekšā, kura lielāko mūsu daļu atzina par derīgiem, un tikām iedalīti Latgales Papildu bataljona rotās, kas formējās Liepājas Kara ostā. Lai gan mēs iekļuvām pavisam svešos apstākļos, jo kareivju dzīvei nav nekā kopēja ar skolēnu gaitām, tomēr mēs diezgan ātri piemērojāmies jaunajiem apstākļiem — un tas bija arī vajadzīgs, jo ienaidnieks negaidīja un tuvojās Liepājai.

Oktobra beigās pavēle atsauc mūs no Latgales Papildu bataljona — mēs koncentrējāmies atsevišķā rotā, kurā gandrīz pusi sastādīja žīdi. Rotas sastāvā bija trīs brīvprātīgie, no kuriem viens bija žīds. Rotu, kas apvienoja savās rindās skolniekus, nosauca par «Skolnieku rotu». Šīs daļas formēšanas laikā Liepājā vēl nejuta ienaidnieka tuvošanos. Tas apstākļi deva mums iespēju, ar garnizona priekšnieka piekrišanu, savās brīvās stundās apmeklēt skolu. Ienaidnieki lēni tuvojās Liepājai — un mums vajadzēja pārtraukt savu izglītību. Mūsu komandu sadalīja divās daļās. Apmēram pusi aizsūtīja uz sakaru komandu, kam bieži iznāk strādāt frontes priekšējās līnijās. Otra puse paliek ierindās. Pirmā laikā mums uzdod nest sardzi, municijas piegādāšanu u. c. Mūs aizsūta uz fronti, lai ierīkotu dzeloņdrāšu aizsargojumus, mēs piegādājām frontē ieročus, bieži vien zem ienaidnieka uguns. Laiku pa laikam dažus no mums sūta ierakumos. Dažus cilvēkus komandē apsargāt tvaikoni «Saratovs», kas stāv Liepājas ostā. Vienu no mums, Z. Levinsonu, kas pārvalda vairākas valodas, piekomandē par tulkus sarunās ar ārzemju kara pārstāvienībām. Naktī no 4. uz 5. novembri rota dod 5 brīvprātīgos (no tiem 2 žīdus), lai izpildītu svarīgu izlūku darbu. Tā turpinās visu laiku, līdz Bermonta armijas galīgai izklidināšanai. Uz decembra beigām mēs atkal dabūjam iespēju apmeklēt skolas. No plkst. 2—4 dienā mēs esam ierindā. Lai gan laiks mācībai nav nemaz piemērots, tomēr mūsu rindās valda cenšanās nezaudēt laiku un pāriet nākošās klasēs.»

Kritušie, bez vēsts pazudušie

Ļoti jauni puisi bija arī kritušo vidū, piemēram, elektromontieris Teodors Augstmanis (dz. 1902. g. Zemītes pag.), kas bija brīvprātīgi iestājies 1. Jelgavas brīvprātīgo rotā, krita kaujā Latgales frontē 1919. g. rudenī. 20. novembrī pie Katrīnmuižas krita 5. Cēsu kājnieku pulka kareivis Vilis Alberts (dz. 1902. g. jūnijā Ropažu pag.), 20. novembrī pie Slampes — 9. Rēzeknes kājnieku pulka kareivis Reinhardis Sprinģe (dz. 1902. g.

februārī Bramberģes pag.), 30. novembrī — 8. Daugavpils kājnieku pulka kareivis — skolnieks Gustavs Kezbergs (dz. 1902. g. oktobrī Rīgā, Čiekurkalnā), 1920. gada 4. janvārī — 9. Rēzeknes pulka kareivis Jānis Tidriks (dz. 1902. g. februārī Pabažu pag., jau pasaules kara laikā dienējis latviešu strēlnieku pulkos).

1919. gada 9. jūnijā Rīgā armijā brīvprātīgi iestājās Jānis Koskeleins (dz. 1902. g. augustā Pēterburgā, pēc tautības somis), kurš bija paspējis dienēt arī Sarkanajā armijā. Viņu sākumā iedalīja Rīgas jaunformējamajos spēkos, pēc tam — 9. Rēzeknes pulkā. 1919. gada rudenī viņš krita kaujā. No kaujās ar Bermonta spēkiem gūta ievainojuma slimnīcā mira 6. Rīgas kājnieku pulka kareivji Alberts Brītiņš (dz. 1902. g. februārī Smiltēnē) un Jānis Stalšāns no Gaujienas pagasta 1919. gada 13. novembrī (dz. 1902. g. februārī Ziemera pag.). Daudzi saslima un zaudēja dzīvību epidēmiju laikā, piemēram, 1920. gada janvārī Latvijas Sarkanā Krusta slimnīcā mira 3. Jelgavas pulka kareivis Ērmanis Rudzītis (dz. 1902. g. Ādažu pag.).

Daudzi pazuda bez vēsts, lielākā daļa no viņiem bija gājusi bojā vai kritusi ienaidnieka gūstā. 1919. gada 9. oktobrī kaujās bez vēsts pazuda 1903. gadā Blidenes pagastā dzimušais 9. Rēzeknes kājnieku pulka kareivis Fricis Ungurs, kurš armijā bija iestājies 1919. gada jūlijā. Kaujā pie Vareļu mājām 1919. gada 18. novembrī — Kara skolas kadets Ansis Erdmanis (dz. 1901. g. februārī Tukumā, jau Pirmā pasaules kara laikā dienējis Krievijas armijas 4. jūras brigādē), bez vēsts pazuda Ansis Kalniņš (dz. 1903. g. Dauguļu pag.), kurš 9. Rēzeknes pulkā tika paaugstināts par dižkareivi. Kaujā naktī uz 1920. gada 23. februārī — 5. Cēsu kājnieku pulka kaprālis Arvīds Narčevskis (dz. 1902. g. Veclivē pie Baldones) un daudzi citi.

Kopumā starp kritušajiem bija vismaz 34 par 18 gadiem jaunākas personas. Lielākajai daļai bija 17 gadi, taču starp viņiem ir arī 2. Vidzemes eskadrona kareivis Staņislavs Udrasals no Krustpils apkārtnes, Talsu atsevišķās rotas kareivis Teodors Vesmanis

no Valdgales pagasta (abiem 16 gadi), 8. Daugavpils kājnieku pulka kareivis Oskars Castrovs no Rīgas (15 gadi), 3. Jelgavas kājnieku pulka kareivis Jānis Kliģis no Baltmuižas pagasta (15 gadi) un Latgales Partizānu pulka kareivis Jānis Zēbergs no Kokneses pagasta (16 gadi). Šajā sarakstā minētas 17 personas, kas bija jaunākas par 18 gadiem un pazudušas bez vēsts.

* * *

Nepilngadīgo karavīru atvaļināšana aizsākās uzreiz pēc bermontiādes nobeiguma un turpinājās 1920. gada pirmajos mēnešos. Piemēram, kareivis Jēkabs Kļaviņš (dzimis 1904. g. Valkā) tika atvaļināts 1920. gada janvārī no 5. Cēsu kājnieku pulka. 1920. gada martā no armijas tika atvaļināti tie, kas dzimuši, sākot ar 1901. gadu, turklāt tādu bija ļoti daudz. Tikai Armijas aviācijas parkā (salīdzinoši mazā vienībā) vien bija 22 šādi karavīri (piemēram, Roberts Kalniņš bija dzimis 1904. g.). Tas pats notika arī citās karaspēka daļās un iestādēs, piemēram, 1920. gada 22. martā no Rīgas dzelzceļa mezglu komandantūras tika atvaļināts Vladislavs Jurevičs, kas dzimis 1903. gadā.

Pavisam armijā brīvprātīgi pieteicās apmēram 300 zēnu vecumā līdz 16 gadiem un apmēram 800—1000 jauniešu. Daudzi piedalījās karadarbībā, daudzi — izpildīja īpašus uzdevumus, arī izlūkošanu ienaidnieka aizmugurē. Kopumā 27 puisi tika apbalvoti ar Lāčplēša Kara ordeni par varoņdarbiem, kuru paveikšanas brīdī viņi bija jaunāki par 18 gadiem. To noteica, pirmkārt, zēnu un jauniešu gatavība piedalīties valsts likteņa izšķiršanā, nepieciešamības gadījumā ziedojot savu dzīvību. Liela nozīme bija arī jaunības romantismam un pat piedzīvojumu kārei, kas gan kopā ar pieredzes trūkumu bieži vien noveda pie traģiskām sekām kaujas laukā. Veicinošs faktors neapšaubāmi bija arī smagais sociālais stāvoklis, kas lika meklēt nodrošinājumu ar pārtiku un apģērbu. Līdzīgi procesi bija vērojami visu valstu bruņotajos spēkos, tādējādi notiekošais Latvijā apliecina kopējās tendences pārējo Eiropas zemju kontekstā. Turklāt Latvijas īpaši sarežģītā militāri politiskā situācija padara tās sevišķi uzskatāmas. **EB**

AUGUSTS — militārās vēstures spoguļi

1. augustā 1891. gadā dzimis ģenerālis Nikolajs Dūze — Latvijas armijas Zemgales divīzijas komandiera palīgs, Daugavpils garnizona priekšnieka palīgs. Miris 1957. gadā Rīgā.

1. augustā 1914. gadā sākās Pirmais pasaules karš.

1. augustā 1915. gadā izdota ģenerāļa M. Aļeksejeva pavēle par divu latviešu strēlnieku bataljonu formēšanu.

1. augustā 1919. gadā tika izveidota Latvijas armijas Kurzemes divīzija.

3. augustā 1920. gadā Vācijas reihstāgs ratificē miera līgumu ar Latviju.

5. augustā 1919. gadā dibināts 10. Aizputes kājnieku pulks.

8. augustā 1919. gadā dibināts 2. Ventpils kājnieku pulks.

9. augustā 1920. gadā dibināts Artilērijas atsevišķais divīzijs.

10. augustā 1919. gadā dibinātas Latvijas Kara flotes pirmās vienības.

10. augustā 1919. gadā dibināts 9. Rēzeknes kājnieku pulks.

11. augustā 1920. gadā tika noslēgts miera līgums ar Padomju Krieviju.

13. augustā 1920. gadā Latvijas valdība septiņiem Latvijas armijas augstākajiem virsniekiem piešķīra Lāčplēša Kara ordeni.

15. augustā 1895. gadā dzimis rakstnieks, Latvijas atbrīvošanas cīņu dalībnieks kapteinis Aleksandrs Grīns, romāna «Dvēseļu putenis» un citu darbu autors.

16. augustā 1874. gadā dzimis ģenerālis Jānis Priede. Par varoņu kaujā pie Jelgavas 1919. gadā apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa 3. šķiru. «Latvijas nacionālā kluba» dibinātājs. Miris 1969. gadā ASV.

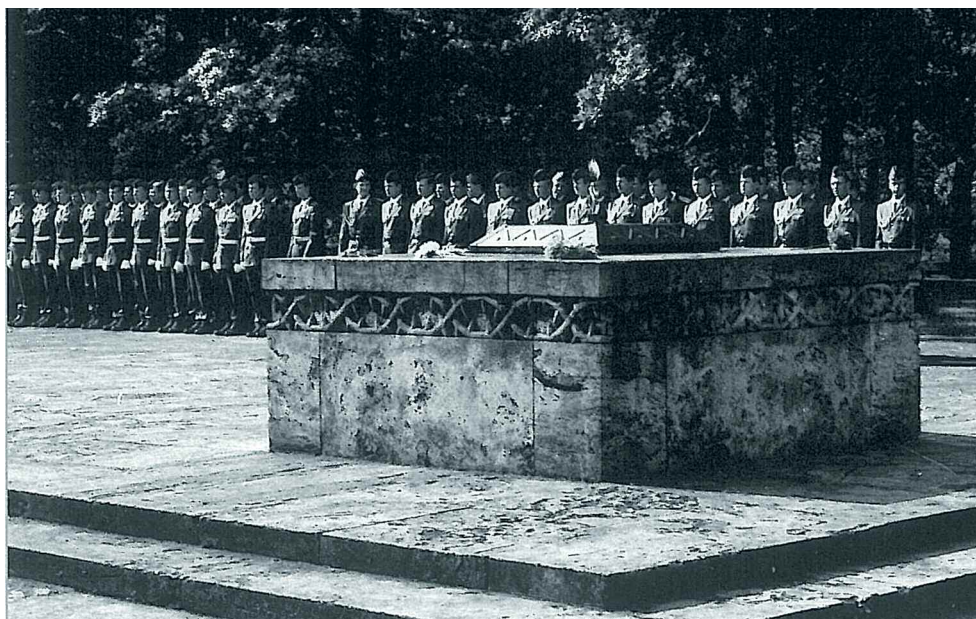
16. augustā 1919. gadā dibināts 3. Jelgavas kājnieku pulks.

Sagatavojis Gunārs Kušķis.

«Svēts mantojums šī zeme mūsu tautai» — 1992. gads

1992. gada augusts. Visapkārt valda pacilāts noskaņojums, gaisā virmo pozitīvas emocijas un saviļņojums, smaržo ziedi, kas parādes laikā tiek pasniegti karavīriem. Daudziem acīs asaras. Cerība. Visu Latvijas sabiedrību vieno atbildības izjūta par savas valsts robežu stiprināšanu. Tieši šādas izjūtas daudzus raisīja lāpu skrējieni «Apkārt Latvijai».

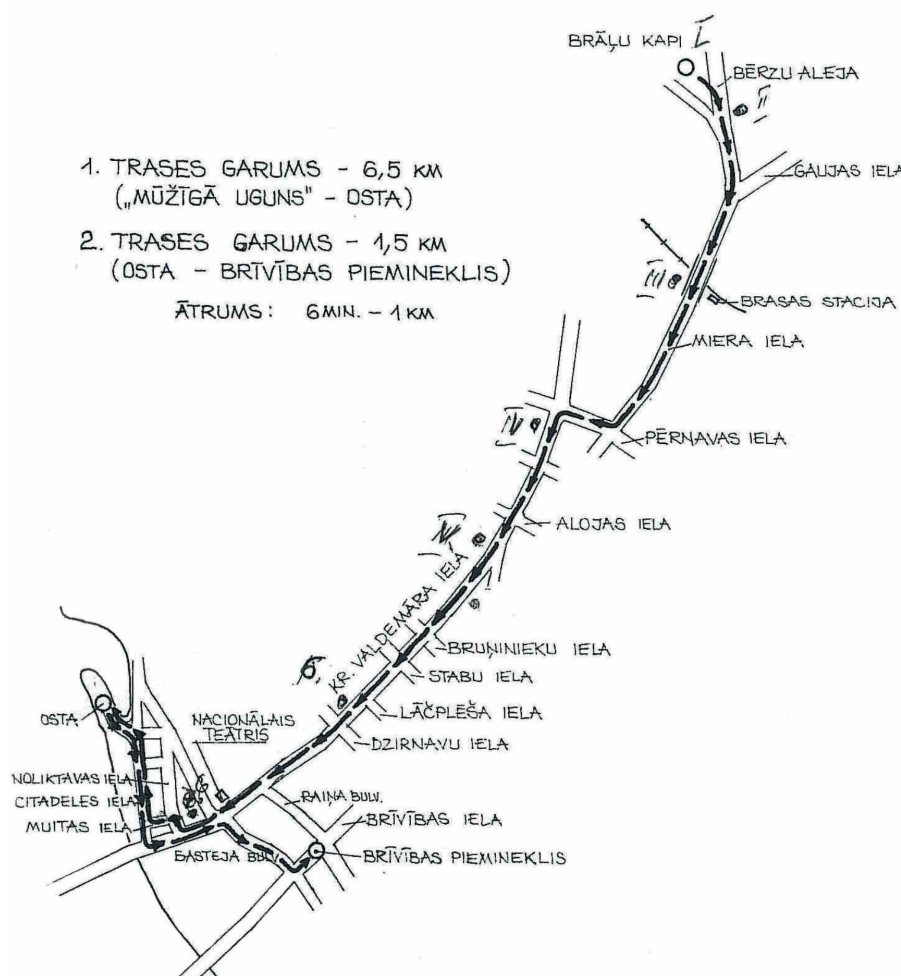
«Šī stafete ir Latvijas karavīru veltījums mūsu atdzimstošajai dzimtenei. Politiski robežas uz kartēm ievēl ar zīmuli, karavīrs robežas iezīmē uz zemes ar savām asinīm. To vislabāk var apliecināt robežsargs līdz 1940. gadam no 2. Zilupes bataljona Jānis Birze, kurš jau pēc dažiem mirkliem aizdeg lāpu no mūžīgās uguns un nodos tikpat uzticamu un drošu robežsargu rokās, kuri sargās mūsu robežu turpmāk,» skrējiena atklāšanas svinīgajā uzrunā Rīgas Brāļu kapos sacīja pirmais Aizsardzības spēku komandieris **Dainis Turlais**.

«Plecu pie pleca mēs stāvēsim un nepadosimies! Mēs stāvēsim pretim tam spēkam,

kas austrumos auž savus zirnekļa tiklus. Mēs stāvēsim pretim tam ienaidam, kurš paceļ nodevīgu ieroci pret mūsu tautu, pret mierīgajiem iedzīvotājiem. Mēs nepadosimies ne lauku sētā, ne uz robežas, ne šeit — Latvijas sirdī — Rīgā,» uzsvēra **Girts Valdis Kristovskis**, toreizējais Zemessardzes štāba priekšnieks, uzrunā pie Brīvības pieminekļa.

1. un 2. trases shēma

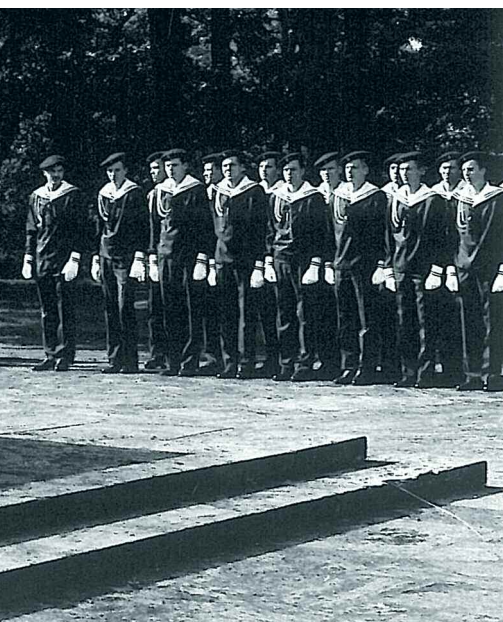

2013. gada augusts. Kopš pirmā lāpu skrējiena apritējis 21 gads. Otrā lāpu skrējiena gaidās uzrunājām **Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Mārtiņu Libertu, Zemessardzes 56. kājnieku bataljona komandieri pulkvežleitnantu Ventu Kodoru un atvaļinātu majoru Zigurdu Irbi**, jo tieši šie virsnieki 1992. gadā piedalījās šajā stafetē.

«Lāpu skrējieni 1992. gadā bija mūsu valsts un tautas apliecinājums, kas simbolizēja mūsu valsts nedalāmību un stingru sabiedrības apņemšanos atjaunot to, ko mums atņēma lielvaras. Raugoties no šodienas skatupunkta, šis lāpu skrējieni noteikti bija nepieciešams, tā nozīmīgums ir tikai audzis,» uzsver **pulkvedis M. Liberts**. Viņš stāsta, ka 1992. gadā Nacionālās aizsardzības akadēmijas 1. kursa kadeti lāpas aizdegšanas dienā Rīgas Brāļu kapos deva zvērestu un tie, kuri zvērestu bija jau devuši, nesa lāpu. «Arī man bija iespēja trešajā posmā nest lāpu pa K. Valdemāra ielu. Lāpa bija smaga, izvirpota no metāla, un tajā iekšā bija gāzes balons. Man bija arī divi asistenti.»

Pulkvedis M. Liberts aicina sabiedrību aktīvi iesaistīties lāpu skrējienā:

«Novēlu ikvienam izjust šo pārdzīvoju-
mu, apzinoties piederību šai zemei, tautai
un mūsu vēsturei. Tāpat kā man pirms 21
gada tas bija unikāls uzdevums, arī mūsdie-
nu paaudzei tā ir unikāla iespēja atstāt savu

kā valsti ar savu robežu neaizskaramību un
to, ka mēs, karavīri un zemessargi, visi kopā
esam atbildīgi, lai šī valsts pastāvētu vienmēr.
Tāpēc visiem dalībniekiem novēlu gūt pozi-
tīvas emocijas un novērtēt savu ieguldījumu,
lai šāds liels pasākums varētu notikt.»

Lasītājiem nebūs svešs **atvaļinātā ma-
jora Z. Irbes** ieguldījums aizsardzības no-
zares sistēmas veidošanā un augstie
sportiskie sasniegumi. Viņš dzimis 1936.
gada 24. janvārī Abrenes apriņķa Linavas
pagastā, virsnieka ģimenē, un ir daudzkā-
rtējs pasaules un Eiropas čempions soļoša-
nā. Z. Irbe aktīvi turpina nodarboties ar
sportu un dienā, kad viņu sazvanu, dodas
uz sacensībām Lielbritānijā. Tieši majors
Z. Irbe 1992. gadā staltā soli ar lāpu iesoļo-
ja Brīvības pieminekļa laukumā.

«Rīgas Brāļu kapos lāpu aizdedzināja
Latvijas brīvvalsts robežsargs Jānis Birze. Pie
Brīvības pieminekļa lāpu nogādāja Naci-
onālās aizsardzības akadēmijas Robežsargu
fakultātes kadeti. Toreiz lāpu ar kuģi nogā-
dāja Rīgā, tālāk uz Brīvības pieminekli, kur
notika plaši apmeklēts pasākums. Kopīgās
dziesmās vienotās tūkstošiem cilvēku. Pēc

pasākuma lāpa tika nodota mūžīgā glabā-
šanā Latvijas Kara muzejam,» enerģiski
stāsta majors Z. Irbe.

Uztraukums, saņemot lāpu, cilvēku pū-
lis, skrējienis klusumā gar Latvijas austrumu
robežu — ir majora Zigurda Irbes pilgtā-
kā atmiņas par skrējieni pirms 21 gada.

Stafete ar devīzi «Svēts mantojums šī ze-
me mūsu tautai» sākās 1992. gada 16. augus-
tā Rīgā, Brāļu kapos pie Mūžīgās uguns. Lāpu
aizdedzināja Latvijas pirmās brīvvalsts laika
robežsardzes virsnieks, ģenerāļa Bolšteina
līdzgaitnieks Jānis Birze, kurš šo gaismas sim-
bolu nodeva Nacionālās aizsardzības akadē-
mijas kadeti, kas kopā ar zemessargiem to
skrējienā cauri Rīgas ielām nogādāja Jūras
pasažieru stacijā. Tur stafeti pārņēma Jūras
spēki. Kuģis «Sams» lāpu nogādāja Salacgrī-
vā un nodeva Valmieras robežsargu bataljo-
na karavīru rokās, tālāk stafeti pārņēma
Viļakas, Ludzas, Daugavpils, Jelgavas, Liepā-
jas un Ventspils robežsargi. Uguns robežsar-
gu rokās apceļoja apkārt Latvijai — to nesa
rokās, veda ar auto un ar laivu pa Daugavu.
Ventspilī robežsargi lāpu atkal nodeva Jūras
spēkiem, kuri ar kuģi 22. augustā to nogādā-
ja Rīgā. Līdz Brīvības piemineklim to nesa
Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadeti.
Kopā stafetes laikā tika veikti 1520 kilometri.

Žurnāla jūlija numurā jau informējām,
ka arī šogad, pēc 21 gada pārtraukuma, Lat-
vijai vēsturiski nozīmīgā laikā ikviens Lat-
vijas iedzīvotājs ir laipni aicināts no 15. līdz
21. augustam piedalīties lāpu skrējienā
«Apkārt Latvijai». Aicinām visus gūt pozi-
tīvu emociju lādiņu, aizsardzības nozares
ziņu portālā www.sargs.lv noskatoties
video, kurā iemūžināti 1992. gada lāpu
skrējiena svinīgie pasākumi Rīgas Brāļu ka-
pos un pie Brīvības pieminekļa.

*Sagatavojusi kapteine Sandra Brāle.
Foto — no E. Sondovičas un Sporta kluba arhīva.*

pēdu valsts vēsturē, apziņā un identitātē.
Dariet to! Lepojieties! Un skrieniet kopā ar
draugiem!»

Ari šajā lāpu skrējienā dalībnieku vidū
būs **pulkvežleitnants V. Kodors**:

«Pirms 20 gadiem skrējienis simbolizēja
mūsu valsts identitāti. To, ka mums ir sava
valsts ar noteiktu un vienotu robežu, kas mums
jāsargā. Piedalījos vienā no Neretas—Gāršenes
maršruta posmiem gar Lietuvas robežu. Tolaik
skrējienā piedalījās daudzi zemessargi un pro-
fesionālā dienesta karavīri, kuri vēl šodien dien
bataljonā un plāno piedalīties.

No šodienas redzējuma, pirmais skrējienis
saistās ar labām atmiņām, jo esmu dalībnieks
šajā vēsturiskajā pasākumā, kuru šogad, pēc
21 gada, atkārtosim, simbolizējot valsts vie-
numu. Man lāpu skrējienis simbolizē Latviju

STAFETES „SVĒTS MANTOJUMS ŠĪ ZEME MŪSU TAUTAI” SHĒMA

Ciemojoties Pērķona Pūķa zemē

MANI IESPAIDI

108 stūpas kalnu pārejā ceļā uz Paro.

Sākums žurnāla jūnija un jūlija numurā.

Edmunds Vītols,

atv. NBS virsnieks.

Foto — no autora personiskā arhīva.

Līdzens asfaltēts ceļš vijās augšup starp kalniem, visapkārt meži, lejā šalca upe. Mans pavadonis stāstīja, ka šis ir vienīgais ceļš, kas savieno Timpu ar reģioniem austrumu pusē. Ceļš uzbūvēts 20. gadsimta 70. gados, bet līdz tam izmantotas kalnu pārejas un takas, ejot kājām vai pārvietojoties ar zirgu vai jaku. Sasniedzām Dolčulas pāreju 3050 m augstumā, no kuras ceļš veda lejup uz citu ieleju. Pārejā uzbūvētas 108 stūpas, kuras izvietotas aplī, un apkārt tām

ved asfaltēts ceļš. Blakus stūpām slejas skaists templis (*Dukvengel*), kurā mums uz brīdi izdevās paviesoties. Templis uzbūvēts kā piemiņas vieta 2003. gadā notikušajām militārajām sadursmēm starp Butānas armijas vienībām un no Indijas iebrukušajiem nemierniekiem. Sadursmes notika Butānas dienvidu rajonā, un cīnās gāja bojā deviņi Butānas karavīri, taču problēmu tas atrisinājis. Šajās kaujas darbībās piedalījies arī Butānas karalis, kas ir armijas virspavēlnieks. Notikumu atainojums skatāms uz tempļa iekšējām sienām līdzās ierastajiem, ar budismu saistītajiem gleznojumiem. Jautāju Ugjenam, kāpēc indieši atkārtoti ielauzušies Butānas dienvidu rajonos, ja attiecības starp abām valstīm ir labas. Saņēmu atbildi, ka tie bijuši maoisti, kas mukuši no Indijas armijas un atraduši

iespēju paslēpties Butānas džungļos, pamatīgi pārbiedējot vietējos iedzīvotājus.

No Dolčulas pārejas pavērs varen skaits uz ieleju un kalniem, taču mākoņu dēļ nebija redzamas Himalaju sniegotās virsotnes. Vienalga, ķēru katru momentu un fotografēju, būtībā vienu un to pašu rakursu, bet šķita, ka skats katru reizi ir pilnīgi cits. Mākoņi, kalni, meži, saule — tas viss nepārtauktā vēja brāzmu deļā mijās savā starpā, radot atkal un atkal jaunas pasakainas ainavas. Braucot tālāk, virzījāties lejup, un laika apstākļi mainījās kā uz burvja mājienu, kļuva siltāks par 10 grādiem! Ugjens apliecināja, ka pāreja, kuru nupat šķērsojām, nodala ar kalnu grēdu šos reģionus un bieži vien ir tā, ka otrā pusē ir auksts, bet šajā pusē ir mēreni vai silti laika apstākļi. Ziemas periodā visa valdība pārbraucot no Timpu uz Punaku, lai nebūtu jāsalst. Pārbrauciens nebija ilgs, bet laika apstākļu maiņa — kā no Rīgas ziemā aizbraucot uz Krimu.

Šķērsojām rīsa laukus, balansējot pa šauriem uzbūrumiem, kas nošķīra vienu lauku no otra, garām laucinieku mājēlēm, lai apmeklētu vēl vienu ievērojamu vietu Butānā. Īmī, nelielais senais templis kāda laika malā, slavens ar to, ka senatnē šeit budisma mācību sludinājis no Tibetas atnākušais Dievišķais trakais — vīrs, kas tā nodēvēts savas ekstraordinārās uzvedības un nestandarta metožu dēļ. Viņš izpelnījies lielu popularitāti un atzīts par dižu skolotāju. Piemēram, sievietes, kas nekļuva grūtas, viņš iesvētījis, pieskaroties pie pieres ar koka falla figūru. Tas palīdzējis, proti, viņas tikušas pie bērniem. Arī tagad uz šo nomaļo templi dodas ģimenes no visas Butānas pēc svētības, un vietējais mūks atkārtoti seno rituālu. Bieži vien mūks vecākiem pasaka arī bērna vārdu. Redzēju, kā divas ģimenes

Mazie mūki studē.

godbijīgi uzrunāja mūku, lūdzot svētību bērniņa ieņemšanai. Vecajam vīram bija nenosakāms vecums — sirmi gari mati, tumša āda, viņa drēbes bija klātas ar gaismekļu tauku pleķiem. Templi elektriskā apgaismojuma nebija, un viņš izskatījās visai cienījamā vecumā, taču balss tembrs skanēja pārliecinoši, un viņa kustības bija sprišanas. Man šis skats asociējās ar bērniībā lasītām pasakām par raganas mājiņu, trūka tikai «vistas kājiņas». Arī vīriešiem mūks pieskārs galvai ar koka rīku, un man arī tika, ja jau tur biju pagadijies.

Tempļa ārpusē, satpuši zālē, koka ēnā mazi budistu puišēļi sarkanās drānās cītīgi studēja sūtras (budisma svētos rakstus). Brīdi tie mani papētīja, draudzīgi pamāja ar roku un nodevās atkal mācībām. Ir viela pārdomām — dzīvo nabadzīgi, bet skolojas. Ir paēduši un apģērbti, ir jumts virs galvas... Un viņi smaida, lieli un mazi, laukos un pilsētās, pieņemot savu esību tādu, kāda tā ir, un negaužoties, ka kaut kam vajadzētu būt citādi.

Devāmies tālāk, lai apmeklētu fotogrāfijās redzēto un daudz slavināto «*Punakha Dzong*» — cietoksni un klosteri, kas uzbūvēts divu upju satecē uz salas. Tas pārsteidza ar savu varenību un krāšņumu, atgādinot Potalas pili Lhasā, Tibetā. Divaini, bet abās upēs, kas apvij templi, ūdens ir dažādās krāsās: vienā gaišāks, otrā tumšāks. Uz cietoksni ved liels koka tilts ar jumtu un margām. Ilgi pētīju uz iekšējām sienām gleznotās Budas dzīvesstāsta ainas. Bez mums tempļa teritorijā bija tikai daži ceļotāji no Japānas, izņemot pāris mūkus, kas aizsteidzās savās gaitās pa iekšpagalmu. Ugens pastāstīja, ka šeit, ievērojot budisma tradīciju attieksmē pret augstiem lamām, īpašā telpā kopš 17. gadsimta glabājas Butānas līdera Šabrunga Ngavanga Namgjala ķermenis meditācijas pozā. Templī glabājas arī ar mistiskām leģendām apvītā līdzcietības un līdzjūtības bodhisatvas Avalokitešvaras figūriņa (to var ielikt plauktā), kas tiek uzskatīta par visas Butānas labklājības un drošības sargājošo elementu. Figūriņai piedēvē neparastas īpašības un apgalvo, ka tai piemīt neticama enerģija. Pēc vēsturiskajām liecībām, 7. gs. pēc tās nākuši tibetiešu karotāji, taču statuja palikusi Butānā un joprojām kalpo šīs Himalaju karaļvalsts labklājībai. Ugens zināja teikt, ka 20. gadsimta 30. gadu beigās no hitleriskās Vācijas uz Tibetu nosūtīta SS ekspedīcija arī bijusi ieinteresēta šīs figūriņas iegūšanā. Esmu lasījis, ka 1938.—1939. gadā SS reihsfirers Heinrihs Himlers sūtīja ekspedīcijas uz Tibetu, lai iemantotu turienes mistiskās zināšanas un tehnoloģijas, bet vai Ernsta Šēfera vadītā ekspedīcija atrada ceļu arī uz Butānu?

Turpinājums nākamajā numurā.

Mūsu pludmales volejbolisti triumfē 11. Baltijas karavīru sporta spēlēs

Jau vienpadsmito reizi Lietuvas pilsētā Klaipēdā no 9. līdz 12. jūlijam norisinājās Baltijas karavīru sporta spēles. Valstu delegāciju sastāvā bija ne tikai profesionālā dienesta karavīri, bet arī kadetu un jaunsargu komandas.

Karavīri sacentās 9 sporta veidos: mini futbolā, strītbolā, pludmales volejbolā, šahā, makšķerēšanā, vasaras biatlonā, militārajā šaušanā, svaru bumbu celšanā un militārās orientēšanās sacensībās.

Mūsu karavīru pludmales volejbola turnīrā dominēja gan vīriešu, gan sieviešu konkurencē. Vīriešiem Latvijas 1. komanda (kpr. K. Zaļkalns/ dkar. J. Graudiņš), uzvarot pretiniekus visās spēlēs, turklāt nezaudējot nevienu spēļu setu, izcīnīja pārliecinošu uzvaru. Bet Latvijas 2. komanda (dkar. M. Eglītis/ kad. G. Slavēns) ierindojās 2. vietā.

Savukārt vienīgais sieviešu pludmales volejbola pāris (maj. A. Pizele/ kpr. E. Poļakova) no Latvijas uzvarēja Igaunijas volejbolistes ar 2:0 (21:7; 21:16), bet 2. vietas ieguvējas — Lietuvas spēlētājas — ar 2:1 (21:18; 14:21; 12:15).

1. vietu Baltijas karavīru sporta spēlēs izcīnīja arī NAA kadete Elina Kārklīņa, kas militārās orientēšanās sacensību distanci (7,6 km) veica 1.05:39, pārspējot 2. vietas ieguvēju lietuvieti Renatu Paulauskieni teju par 2 minūtēm. Jāuzteic arī kpr. J. Umurs, kas izcīnīja 3. vietu 7,6 km individuālajā vērtējumā.

Kopvērtējumā militārās orientēšanās sacensībās Latvijas komanda (kad. E. Kārklīņa, kar. I. Ķauķītis, kpr. J. Umurs, srž. K. Stešele, lt. S. Kuklis) izcīnīja 2. vietu, bet 1. vietā ierindojās Lietuvas orientieri.

Svaru bumbu celšanā labākais no Latvijas bija zs. Valērijs Cvetkovs, kas svara kategorijā līdz 70 kg izcīnīja 1. vietu (176,5 punkti). Latvijas komanda (zs. V. Cvetkovs, kar. Ainārs Sakalausks, kpt. G. Ķepiņš) šajā disciplīnā ierindojās 2. vietā.

Šahā kpt. Aleksandrs Jakovļevs, izcīnot 3. vietu turnīrā, palīdzēja Latvijas komandai (kpt. A. Jakovļevs, kpt. J. Slaidiņš, srž. M. Noviks) ierindoties 2. vietā komandu vērtējumā.

Mini futbola spēlētāji (kpt. M. Lipenits, kpt. E. Popakuls, kpr. I. Auziņš, kpr. G. Gabrāns, kpt. A. Arājs, dkar. M. Valdmanis, kpt. A. Kononovičs, vlt. K. Sudārs, srž. I. Pelcbērgs), uzvarot Igaunijas futbolistus (7:2) un atzīstot Lietuvas spēlētāju pārkumu (2:4), ieguva 2.vietu.

Strītbola turnīrā Latvijas 1. komanda (kpr. A. Kazāks, kpr. A. Oliņš, kpr. A. Bārs), piekāpjoties abām Lietuvas strītbola komandām (5:12 un 7:15) un izcīnot uzvaru pār mūsu 2. komandu, izcīnīja 3. vietu.

Sporta makšķerēšanā, vasaras biatlonā un militārajā šaušanā Latvijas komandas ierindojās 3. vietā. Mūsu makšķernieki (vsrž. G. Svenckis, srž. J. Stirna, vsrž. D. Artamonovs) pirmajā sacensību dienā bija 2. vietā, bet otrajā dienā, neķeroties zivīm, atzina igauņu pārkumu un ierindojās 3. vietā.

Vasaras biatlonā individuāli labāko rezultātu no Latvijas komandas (kpt. L. Klauža, kpt. M. Ābele, dkar. D. Stepe un dkar. J. Pleikšnis) uzrādīja kpt. M. Ābele, kurš ar ātru soli distancē un gana precīzu šaušanu (7 no 10) izcīnīja 2. vietu. Sievietēm kpt. Laima Klauža, sašaujot 5 mērķus no 10, ierindojās 3. vietā.

Diemžēl militārajā šaušanā uz goda pjedestāla individuālajā vērtējumā neizdevās pakāpties nevienam no Latvijas šāvējiem (maj. I. Vereskuns, kpr. G. Licītis, dkar. J. Pleikšnis, srž. A. Sobolevs).

Divu dienu garumā kadetiņiem bija sevi jāpierāda strītbola, vasaras biatlona un militārās orientēšanās sacensībās. Individuāli labāko sniegumu Baltijas karavīru sporta spēlēs uzrādīja kad. A. Ozoliņš, kas biatlonā un orientēšanās sacensībās ieguva 2. vietu. Kopā ar komandas biedriem kad. M. Razgali un kad. U. Andruškeviču viņš ieguva sudraba medaļu arī strītbola turnīrā. Komandu vērtējumā Latvijas kadeti izcīnīja 2. vietu.

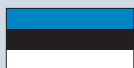
Jaunsargi Baltijas karavīru sporta spēlēs šogad sacentās strītbolā, vasaras biatlonā, virves vilkšanā un šķēršļu joslās sacensībās. Komandu vērtējumā mūsu jaunsargi (Ieva Milakne, Ieva Strode, Ervīns Kalniņš, Oskars Spalviņš, Kristiāns Romanovskis, Baiba Strode, Egita Zariņa, Kristaps Kozlovs, Jānis Bisinieks un Daniels Āriņš) ar 9 punktiem izcīnīja 2. vietu, piekāpjoties Lietuvas jaunsargiem tikai par 1 punktu.

Izcili rezultātu, izcīnot 1. vietu, mūsu jaunsargu komanda sasniedza vasaras biatlona stafetē, kā arī virves vilkšanā. Šķēršļu joslā tika iegūta 2. vieta, bet strītbolā — 3. vieta.

*Sagatavojusi NBS SK Sporta nodaļas vecākā strēlniece
dkar. Gerda Krūmiņa.
Foto — no SK arhīva.*

Pludmales volejbola turnīra uzvarētājas kpr. E. Poļakova un maj. A. Pizele.

Karavīru sadzīve kļūs komfortablāka

Igaunijas Aizsardzības ministrija pieņēmusi lēmumu 2014. gadā būvēt četras jaunas kazarmas, tādējādi nodrošinot jauniesaucamos ar ievērojami labākiem sadzīves apstākļiem.

Jaunās kazarmu ēkas projekta rasējums.

Jaunas kazarmas paredzēts uzbūvēt Emari, Jehvi un Tallinā. Karavīri uz tām tiks pārvietoti no pašreizējām kazarmām, kas vecuma dēļ vairs neatbilst prasībām. Tajā pašā laikā četras kazarmas Tapā un Jehvi tiks renovētas, bet Viru tiks uzbūvēts jauns dzīvojamais un mācību komplekss, kuru ekspluatēs Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA). Jūlija beigās jau svinīgi tika ielikts pamatakmens jaunajai NAA ēkai. Visu būvniecības un renovācijas darbu veikšanai kopumā iedalīti 21,8 miljoni eiro, tādējādi ar moderniem sadzīves apstākļiem nodrošinās 1440 karavīrus.

Komentējot šos plānus, aizsardzības ministra vietnieks investīciju jomā Ingvars Pērnāmē norādīja, ka jauniesaukto sadzīves un apmācības apstākļu uzlabošana ir ierindota valsts aizsardzības attīstības plāna prioritāšu sarakstā. Jau līdz 2014. gada beigām visi karavīri dzīvos un mācīsies moderni iekārtotās telpās. «Ekspluatējot moderni aprīkotas un energoefektīvas kazarmas, Aizsardzības ministrija ilgtermiņā ietaupīs infrastruktūras uzturēšanai vajadzīgos finanšu līdzekļus, tādējādi atļaujot vairāk naudas jaunam bruņojumam un ekipējumam.»

Katrā no jaunajām kazarmām būs 240 gultas vietas, arī mantu un ieroču glabātavas. Agrāk tās tika izvietotas dažādās ēkās, bet jaunajā projektā viss atradīsies zem viena jumta, samazinot vajadzību pārvietoties pa bāzes teritoriju.

Sieviešu skaits armijā pieaugs līdz 20%

100 gadus pēc vēlēšanu tiesību piešķiršanas sievietēm Norvēģijā tiek ieviests arī obligātais militārais dienests sievietēm. Parlaments ar absolūtu balsu vairākumu akceptējis likumprojektu, kas paredz vienādas saistības abu dzimumu pilsoņiem, pildot obligāto karaklausību.

Tādējādi Norvēģija ir kļuvusi par pirmo Eiropas valsti, kur sievietēm jādien obligātajā militārajā dienestā. Sievietēm militārais dienests ir obligāts arī Kubā, Izraēlā, Malaizijā un Ziemeļkorejā.

Norvēģijas Karaliskās gvardes ierindniece Hjersti Sannvika, kas dien brīvprātīgi.

Līdz šim katru gadu Norvēģijas Karaliskie bruņotie spēki (KBS) iesauca 8000—10 000 karavīrus. 10% no šiem rekrutētajiem bija brīvprātīgās, lai gan nekādi atvieglojumi lauka mācībās vai smagumu nešanā sievietēm nav paredzēti.

Pašlaik jauniesaucamo skaits Norvēģijā ir diezgan liels — aptuveni 15% no visiem dienesta vecumu sasniegušajiem jauniešiem un jauniešiem. Tomēr rekrūšu deficīts Norvēģijas KBS nepastāv. Kā skaidro aizsardzības ministre Anne Grēte Strema-Ēriksena, sieviešu iesaukšana notiks ne jau tāpēc, ka karalistei būtu vajadzīgs lielāks skaits karavīru, bet gan tāpēc, ka armijā gaida tikai vīrieši. Pēc ministres teiktā, no visiem pilngadīgajiem pilsoņiem ir daudz vieglāk atlasīt labākos un piemērotākos dienestam armijā, kuri viegli tiks galā gan ar augstāko tehnoloģiju lietošanu, gan modernu apbruņojumu. Līdz 2020. gadam 20% militārpersonu būs sievietes, bet šobrīd sieviešu īpatsvars armijā ir 9%.

Aizsardzības ministrijai 2013. gadā jāsamazina izdevumi par miljardu dolāru

Polijas premjerministrs Donalds Tusks paziņojis, ka pieņemts lēmums šogad par 3,3 miljardiem zlotu (aptuveni miljards dolāru) samazināt Aizsardzības ministrijas budžetu. Valsts budžetu un visu iestāžu finansējumu paredzēts apgriezt par kopumā 8,6 miljardiem zlotu (aptuveni 2,6 miljardi dolāru). R. Tuska valdība ir spiesta veikt steidzamus taupības pasākumus, reaģējot uz ekonomiskās krīzes izraisītajām sekām — budžeta ienākumu sadaļas strauju kritumu.

Pašlaik Polijas militārais budžets ir 31,2 miljardi zlotu (aptuveni 9,5 miljardi dolāru). Taču ievērojama budžeta apcirpšana var sarežģīt likumā «Par Polijas BS reformēšanu, tehnisko modernizāciju un finansējumu» noteikto prasību izpildi, kas paredz aizsardzības budžetu uzturēt ne mazāk kā 1,95% līmenī no iekšzemes kopprodukta. Nav arī zināms 14 prioritāro programmu liktenis,

kuru finansēšanai no 2010. līdz 2018. gadam bija plānots piešķirt 10,7 miljardus dolāru. No minētajām programmām vislielākie līdzekļi pirmskrīzes apstākļos bija paredzēti somu uzņēmuma «Patria» ražoto bruņumašīnu «KTO Rosomak» iegādei (25% no 10,7 miljardiem dolāru), helikopteru iegādei (attiecīgi — 20%) un Jūras spēku modernizācijai (16%).

Brūņumašīna «KTO Rosomak».

Eiropā otras lielākās armijas rindas saruks par 34 000

Francijas GS iznīcinātājs «Rafale».

Ši gada 2. augustā parlaments apstiprināja Francijas Aizsardzības ministrijas sagatavoto likumprojektu, kas paredz turpmāko sešu gadu laikā Bruņoto spēku regulāro vienību un administrējošo struktūru skaitlisko sastāvu samazināt no 280 000 līdz 246 000 cilvē-

ku. Jāatzīmē, ka 10 000 karavīru štata vietu likvidēšanu bija ieplānojis jau iepriekšējais prezidents Nikolā Sarkozy. Taču parlaments atzina par pamatotu AM priekšlikumu militāro struktūru darbinieku un BS karavīru skaitu samazināt kopumā par 23 500. Regulārajās vienībās plānots likvidēt 8000 štata vietu, AM struktūrās tiks slēgti 16 000 amatu, bet ārvalstīs dislocēto franču militārpersonu skaits saruks aptuveni uz pusi.

Lai nodrošinātu līdzekļu lielāku ekonomiju, parlamenta apstiprinātais likums paredz arī aizsardzības rūpniecības kompleksa uzņēmumu valsts turēto akciju pakešu privatizāciju, kā arī vairāku militārajām vajadzībām lietoto apraides frekvenču pārdošanu vietējiem mobilo sakaru un ciparu televīzijas operatoriem. Nekustamā īpašuma pārdošana pēc karaspēka daļu slēgšanas varētu ienest 2014. gada budžetā aptuveni 300 miljonus eiro. Trīs miljardi eiro tiks ietaupīti, iesaldējot militāros iepirkumus, par kuriem vēl nav veiktas pirmās iemaksas. Lielu ekonomiju plānots iegūt, pagarinot «Dassault Aviation» ražoto iznīcinātāju «Rafale» iegādes termiņus, proti, tuvākajos piecos gados tiks finansēta kopumā 26, nevis 55 iznīcinātāju iegāde, kā bija plānots iepriekš. Visu militārā resora ekonomijas pasākumu rezultātā valsts kasei izdosies iegūt sešus miljardus eiro.

Par militārā budžeta apjomu nākamajiem trim gadiem pieņemts lēmums to iesaldēt 31,4 miljardu eiro līmenī (2013. gada rādītājs), saglabājot budžeta palielināšanas iespēju 2017., 2018. un 2019. gadā. Tiek uzsvērts, ka kodolatturēšanas spēku finansējums paliks 100% apmērā no plānotā, lai garantētu Francijas spējas reaģēt uz globālajiem drošības draudiem.

Pieaudzis kaujas lidmašīnu pilotu deficīts

2013. gadā Bruņoto spēku vienībās dienestu pilda kopumā 3000 kaujas lidmašīnu pilotu, bet 200 amati joprojām ir vakanti. Ja pašlaik realizējamās piemaksu programmas nedos vēlamos rezultātus, 2021. gadā jau trūks 700 augstas kvalifikācijas pilotu.

Par galveno pilotu deficīta rašanās cēloni uzskata militārā dienesta prestiža krišanos. Pentagona statistika liecina, ka tagad tikai 65% līgumdienesta pilotu pagarina līgumus uz nākamajiem pieciem gadiem, kad noslēdzies obligātais pirmo 10 gadu līguma periods. 1993. gadā otrreizējos līgumus slēdza 80% pilotu. ASV kaujas lidmašīnas pilota alga pēc 10 pilnu gadu dienesta ir 90 000 dolāru gadā. Otrs kritiskās situācijas cēlonis varētu būt saistīts ar Pentagona politiku, kas no 2000. gada paredz militāro uzdevumu izpildē aktīvi integrēt visdažādākos bezpilota lidaparātus (BPL). Šī uzdevuma izpildei liels skaits kaujas lidmašīnu pilotu kļuva par BPL operatoriem. Tikai divu veidu BPL — «MQ-1 Predator» un «MQ-9 Reaper» — pilotēšanai ir pārkvalificēti 153 lidotāji.

Armijas vienības skars fundamentālas pārmaiņas

Izraēlas aizsardzības ministrs Moše Jalons ir paziņojis, ka Izraēlas Aizsardzības spēkus (IAS) sagaida revolucionāras pārmaiņas, kuru mērķis ir izveidot kvalitatīvi jaunu armiju, vienlaikus saglabājot tās pašreizējo milzīgo tehnoloģisko pārkāpumu pār kaimiņvalstīm un organizācijām. Pēc ministra teiktā, IAS plāno vispār atteikties no bruņutanku un artilērijas vienībām, likvidēt divas Gaisa spēku eskadriļas, būtiski samazināt rezervistu divīzijas, no Jūras spēku sastāva izslēgt divus kaujas kuģus, bet vairāk nekā 5000 līgumkaravīru atvaļināt rezervē. Plānots saformēt arī pilnīgi jaunu — reģionālas nozīmes divīziju.

IAS ģenerāļi uzskata, ka ir maz ticama konvencionālā kara iespēja starp Izraēlu un kādu citu valsti ar masveida sauszemes spēku izmantošanu. Tajā pašā laikā pieaug teroristisko grupējumu radītie draudi un raķešu uzbrukuma draudi no ebreju valsts ienaidniekiem. IAS augstākā vadība rēķinās ar to, ka vērienīgās reformas rezultātā armija kļūs savā rīcībā elastīgāka, augstāk kvalificēta un ievērojami kompaktāka.

Reformas laikā pirmā prioritāte tiks piešķirta augstas precizitātes ieročiem, izlūkošanai, kā arī ieroču sistēmu un procesu datorizēšanai, pilnveidojot radioelektroniskās cīņas līdzekļus. Tāpat primāri tiks modernizēti Gaisa spēki, nodrošinot to spējas pildīt uzdevumus lielā attālumā no pastāvīgās dislokācijas bāzēm. Pilnībā tiks izpildīta pretgaisa aizsardzības sistēmas izveides programma.

Atbilstoši reformēšanas plāniem nesen oficiāli publiskots IAS apbruņojuma un kara tehnikas otrreizējās tirdzniecības katalogs. Tajā ir iekļauta liela daļa tehnikas, kas patlaban vēl ir ierindā un pilda dažādus uzdevumus. Piemēram, katalogā ir 18 iznīcinātāji F-16 A/B un 40 reaktīvie bumbvedēji «A-4 Skyhawk» no ierindas vienībām. Pārdošanai izlikti arī helikopteri, kuģi un bruņutehnika. Līdz šim Izraēlas lietoto bruņojumu, tajā skaitā lidmašīnas un helikopterus, ir pirkusi Šrilanka, Čīle un Ekvadora.

Izraēlas GS «A-4 Skyhawk».

BPL «MQ-1 Predator».

Lai cīnītos ar pilotu deficītu, Pentagons izsludinājis konkursu, kurā līdz šī gada 30. septembrim var piedalīties pretendenti uz 130 līgumdienesta pilotu vietām. Veiksmīgi nokārtoti testi un atbilstība citām Pentagona prasībām ļaus parakstīt deviņu gadu līgumu, kas garantēs 25 000 dolāru prēmiju katrā no deviņiem dienesta gadiem. Pamatalgas apmērs būs no 35 000 līdz 97 000 dolāru gadā — atkarībā no testēšanas rezultātiem. Rēķinot visu kopā, jauno pilotu ienākumi sasniegs 60 000—122 000 dolāru gadā.

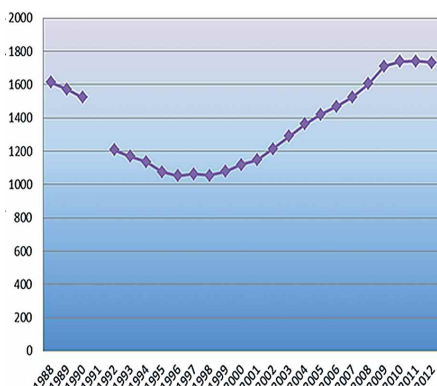
Ziņas sagatavoja **kapteine Vizma Kalčeva**.

Foto — <http://www.kaitseministeerium.ee/en/defence-forces-gets-five-new-barracks-for-next-year;>
<http://www.theepochtimes.com;>
<http://www.wp.mil.pl;>
[https://www.aviationweek.com/;](https://www.aviationweek.com/)
<http://www.globalaviationresource.com;>
www.air-attack.com;
[www.air-attack.com.](http://www.air-attack.com;)

Vai Eiropai vajadzīga ciešāka sadarbība militārajā jomā?

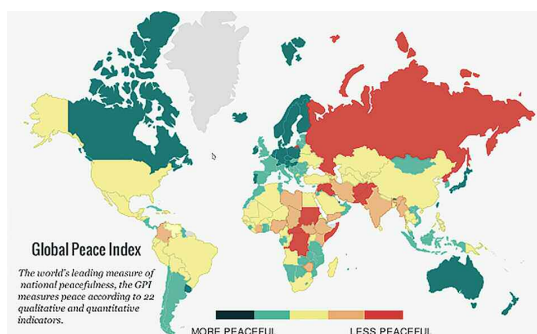
Francijas un Vācijas ārlietu un aizsardzības ministri saka pārliecinoši «jā», atbildot uz šo jautājumu. Savu nostāju ministri izklāstījuši oficiālā vēstulē, ko nosūtījuši Eiropas Savienības (ES) augstākajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos Ketrinai Eštonei.

Pasaules valstu militārie izdevumi (miljardus dolāru) 1988.—2012. gadā.

Militāro izdevumu sadalījums pa pasaules reģioniem (norādīts procentuālais īpatsvars no pasaules kopējiem izdevumiem).

Globālais miera indekss. Ņemot vērā 22 kvantitatīvos un kvalitatīvos rādītājus iekšpolitikā un ārpolitikā, pēc Starptautiskā miera izpētes institūta (SIPRI) vērtējuma, kā valstis ar visaugstāko miera indeksu nosauktas Islande, Dānija, Jaunzēlande, Austrija, Šveice, Japāna, Somija, Kanāda, Zviedrija un Beļģija.

Eiropas militārās sadarbības veicināšanai Francijas un Vācijas ministri aicina meklēt inovatīvas pieejas, kas ļautu Eiropai uzņemties un

realizēt miera un drošības pasākumus mainīgajā mūsdienu pasaulē, kur vērojami jauni varas koncentrēšanās centri, kā arī palielinās asimetriskie draudi, tajā skaitā pieaug uzbrukumu risks kibervidē. Vēstules autori akcentē uzmanību uz Eiropas ierobežotajiem militārajiem resursiem, ar kuriem tomēr jācenšas panākt maksimāls rezultāts, stiprinot gan Eiropas Savienības drošību, gan nodrošinot lielāku potenciālu un ietekmi ES kopējai drošības un aizsardzības politikai.

Francija un Vācija uzskata, ka pēc militāro budžetu apgrīšanās Eiropas valstīm būtu jāapvieno savi resursi, lai spētu saglabāt Eiropas rīcības spēju. Vēstulē norādīts, ka resursu apvienošana būtu lietderīga militāro kravu transportēšanas jomā, kā arī organizējot degvielas uzpildi gaisā, nodrošinot kibersdrošības, medicīniskās un izlūkošanas operācijas, tajā skaitā, izmantojot bezpilota lidmašīnas.

Augusta sākumā Francija un Vācija oficiāli publicēja vēl vienu drošības jautājumiem veltītu vēstuli. Šajā vēstulē kā iedarbīgu Eiropas militārās ietekmes vairošanas instrumentu Francija un Vācija minējušas Eiropas Savienības kaujas grupas (EUBG), kurām var būt liela ietekme operatīvā krīžu risināšanā. Taču EUBG vispirms būtu jāpaaugstina gatavības pakāpe un operacionālā efektivitāte. Francija un Vācija aicina arī paplašināt pasākumu kopumu, kas vērsti uz ES robežu aizsardzību, kā arī stratēģiska līmeņa ES interešu aizsardzību uz jūras. Tāpat abas valstis vērs uzmanību uz nepietiekamo informācijas apmaiņu aizsardzības plānošanā ne vien ES, bet arī NATO ietvaros. Vēstulē tiek akcentēta neatliekama vajadzība ciešāk sadarbīties kibersdrošības jomā ES un NATO. Visus šos jautājumus Francija un Vācija aicina apspriest drošības un aizsardzības jautājumiem veltītajā Eiropas Padomes sēdē šī gada decembrī.

Kontekstā ar Eiropas militāro budžetu straujo apcirpšanu un Eiropas valstu bruņoto spēku kapacitātes pazemināšanos ir būtiski norādīt uz paradoksu, ka pasaules kopējie militārie izdevumi no 1998. gada līdz pat 2011. gadam nepārtraukti pieauga, kaut gan finanšu krīzes ietekmē praktiski visās citās jomās finansējums saruka. 2011. gadā pasaules militārie izdevumi sasniedza 1,576 triljonus dolāru, kas bija 2,5% no globālā iekšzemes kopprodukta. Pārreķinā uz vienu iedzīvotāju tie bija aptuveni 249 dolāri, un šādi izdevumi ir lielāki, nekā pasaules valstis tērēja

aizsardzības jomai aukstā kara periodā. Tikai 2012. gadā pasaules valstu kopējie militārie izdevumi nokritās, taču ļoti minimāli — par 0,4%.

Kā liecina finanšu dati, militāro izdevumu pieaugums pasaulē varēja turpināties tāpēc, ka finanšu krīze neskāra visas valstis. Līdz ar to strauji augošajās ekonomikās (Ķīna, Indija) militāro izdevumu īpatsvars iekšzemes kopproduktos nevis saruka, bet gan būtiski pieauga. Svarīgs faktors, kas skaidro pasaules militāro budžetu pieaugumu, saistīts ar tā saucamo reģionālo jeb vidējo lielvaru (Ķīna, Krievija, Indija, Brazīlija) centieniem ilgtermiņā vairo savu globālo un reģionālo ietekmi. Pasaules kopējie militārie izdevumi nedaudz pieauga arī tāpēc, ka cēlās fosilās degvielas cenas, un visas valstis piešķīra vairāk naudas šai izdevumu sadaļai.

Militāro izdevumu pieaugumu veicina arī dažādu reģionu vērtību un prioritāšu sistēma un pastāvošie drošības draudi. Piemēram, Ziemeļkorejā cilvēki mirst badā, taču militārajām vajadzībām tiek tērēti gandrīz 30% no iekšzemes kopprodukta, un tas nekādā ziņā neatpoguļo sabiedrības akūtās vajadzības. Visā pasaulē joprojām saglabājas liela atšķirība starp to, kādus prioritāros izdevumus atbalsta sabiedrības vairākums, ko atbalsta valdošās aprindas un ko pieprasa militārie līderi, lai cīnītos par reģionālo vai globālo lielvaru statusu.

Eksistē viedoklis, ka ar militāru varu var pretendēt uz ģeopolitisku pārspēku, turpretī miera veicina ekonomiskā izaugsme un stabilitāte, nevis bruņošanās tempi un ieroču spējas. Eiropa savā izvēlē pēdējos gados bija pārāk tendēta uz izaugsmi un stabilitāti, bruņošanās sfēru atstājot sekundāru. Taču ir svarīgi saglabāt līdzsvaru starp ekonomisko izaugsmi un militārās kapacitātes uzturēšanu. Iespējams, Francijas un Vācijas paustais satraukums izskanējis tieši laikā, un nav par vēlu atzīt, ka bez reāli iedarbīgiem Eiropas militārās varas instrumentiem var izrādīties apdraudētas gan eiropiešu ekonomiskās, gan ģeopolitiskās intereses. Paļaušanās uz ASV politisko un militāro atbalstu nevar realizēt pašas Eiropas ģeopolitiskās ambīcijas.

* Ņemot ASV, kas uzskatāmas par vienīgo pasaules superlielvaru.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi
kapteine Vizma Kalčeva.

Grafiskie attēli — <http://www.globalissues.org/article/75/world-military-spending#WorldMilitarySpending>.

Abonēt var visās «Latvijas pasta» nodaļās,
kā arī internetā www.abone.pasts.lv
un zvanot pa informatīvo tālruni 67008001

Ārvalstīs militāro žurnālu
«Tēvijas Sargs»
var abonēt pie redakcijas pārstāvjiem.

Abonēšanas cena Latvijā:

1 mēnesim — Ls 0,50
6 mēnešiem — Ls 3,00
12 mēnešiem — Ls 6,00

Abonēšanas cena ārvalstīs:

Eiropā 12 mēnešiem — EUR 41,00
ASV 12 mēnešiem — USD 68,00
Kanādā 12 mēnešiem — CAD 70,00
Austrālijā 12 mēnešiem — AUD 73,00

Informācija uzzināma, arī zvanot pa tālruni +371 67335391 vai rakstot uz e-pastu: redakcija@sargs.lv

DAILES TEĀTRIS

2013. GADA SEPTEMBRIS

Lielā zāle

1. Sv. 16.00 **Skolas sākuma svinības!**
18.00 **VĀRNU IELAS REPUBLIKA**
2. P. 16.00 **Skolas sākuma svinības!**
18.00 **VĀRNU IELAS REPUBLIKA**
3. O. 19.00 **ONEGINS**
4. T. 19.00 **ONEGINS**
5. C. 19.00 **ONEGINS**
6. P. 19.00 **ONEGINS**
8. Sv. 19.00 **ŠEIPINGS Pirmizrāde!**
9. P. 18.00 **ŠEIPINGS 1. abonements**
10. O. 18.00 **ŠEIPINGS 2. abonements**
11. T. 19.00 **MARLĒNA**
12. C. 19.00 **MARLĒNA Pēdējo reizi!**
13. P. 18.00 **VĒJIEM LĪDZI**
14. S. 15.00 **VĒJIEM LĪDZI**
15. Sv. 18.00 **VĒJIEM LĪDZI**

ONEGINS

Mazā zāle

1. Sv. 19.00 **SLAZDĀ Pirmizrāde!**
2. P. 19.00 **SLAZDĀ**
3. O. 19.00 **PREILENĪTE**
4. T. 19.00 **PREILENĪTE**
5. C. 19.00 **PREILENĪTE**
6. P. 19.00 **PREILENĪTE**
8. Sv. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
9. P. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
10. O. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
11. T. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
12. C. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
13. P. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
14. S. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
15. Sv. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
16. P. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
17. O. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
18. T. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
19. C. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
20. P. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
21. S. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
22. Sv. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
23. P. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
24. O. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
25. T. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
26. C. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
27. P. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
28. S. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**
29. Sv. 19.00 **ENĢEĻI AMERIKĀ**

PREILENĪTE

ENĢEĻI AMERIKĀ

Kamerzāle

1. Sv. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA Pirmizrāde!**
2. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
3. O. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
4. T. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
5. C. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
6. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
8. Sv. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
9. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
10. O. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
11. T. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
12. C. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
13. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
14. S. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
15. Sv. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
16. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
17. O. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
18. T. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
19. C. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
20. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
21. S. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
22. Sv. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
23. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
24. O. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
25. T. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
26. C. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
27. P. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
28. S. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**
29. Sv. 19.00 **BIEDRE ZARIŅA**

PIRMĀ GRĒKA LĪCIS

VĀRNU IELAS REPUBLIKA

* Repertuārā iespējamas izmaiņas!

Kase: 10.00 - 19.00; Sv. 11.00 - 18.00
Informācija: 67294444, www.dailsteatris.lv
www.bilesuparadize.lv

Dailes teātra pagrabu telpās

22. Sv. 18.00 **KAULI /Melnā komēdija 2 daļās/ Pirmizrāde!**
25. T. 19.00 **KAULI /Melnā komēdija 2 daļās/**

N r . 8 | T Ē V I J A S S A R G S | A U G U S T S | 2 0 1 3

